

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

OKULÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI İÇİNDE OYUNUN
ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE OLAN ETKİLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

707857

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

101851

Danışman

Yrd.Doç.Dr. Veysel KÜÇÜK

Halil AYTEKİN

KÜTAHYA, 2001

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Okulöncesi Eğitim Programları İçinde Oyunun Çocuğın Gelişimine Olan Etkileri” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

H. Aytekin

27. / 06. / 2001

Halil AYTEKİN

Kabul ve Onay

Halil AYTEKİN'in hazırladığı "Okulöncesi Eğitim Programları İçinde Oyunun Çocuğun Gelişimine Olan Etkileri" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile kabul edilmiştir.

09 Temmuz 2001

Tez Jürisi

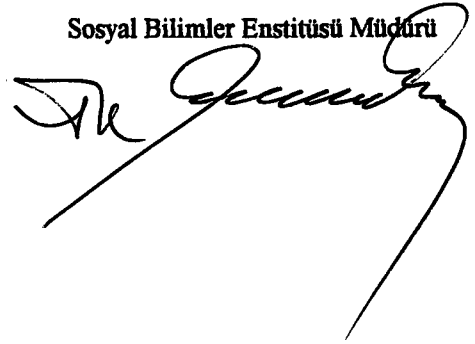
Yrd.DoçDr. Mehmet GÖRAL

Yrd.Doç.Dr. Veysel KÜÇÜK

Yrd.Doç.Dr. Çetin ÖZDİLEK

Prof.Dr. Ahmet KARAASLAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

1974 yılında Simav'da doğdu. İlköğrenimini Simav ilçesi Kuşu Kasabası'nda tamamladı. Ortaöğrenimini Simav İmam Hatip Lisesi'nde tamamladı. Lise öğrenimi yıllarında lisanslı sporcu olara güreş yarışmalarına katıldı.

1993 yılında Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu Yönetim Bölümü'nü kazandı. 1996 yılında Marmara Üniversitesi Öğretmenlik Bölümü'ne geçti. 1997 yılında mezun oldu. 1997-1998 Eğitim Öğretim yılında Kütahya ili Altıntaş ilçesinde öğretmenliğe başladı.

1997 yılında Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'nda okumaya hak kazandı. Halen Altıntaş İstiklal İlköğretim Okulu'nda Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

ÖZET

Okulöncesi dönemde oyunun çocuk gelişim üzerine etkilerini araştırmak üzere 50 anasınıfı öğretmeni ve 400 anasınıfı öğrenci velisi üzerinde yapmış olduğumuz çalışmalar oyunun çocuk gelişimi üzerine önemli etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmamızda öncelikli olarak konumuzla ilgili birincil kaynaklara ulaşılmaya çalışıldı. Kaynaklardan ve yaptığımız anketlerin değerlendirilmesinden sonra şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki okulöncesi dönemde oynatılan oyunlar bir program dahilinde ve alanında uzman kişiler tarafından oynatıldığı takdirde çocuk gelişiminde önemli etkilere sahiptir.

Yaptığımız anket sonuçları, okulöncesi dönemde oyunun çocuğun fiziksel, psiko-motor, duygusal, zihinsel ve dil gelişimine önemli etkiler olduğunu ortaya koymuştur.

Okulöncesi dönemde çocukların gelişimi için oynatılan oyunlar bir süre dahilinde oynatılmalıdır. Oyun alanlarının temiz olmasına dikkat edilmelidir. Okulöncesi eğitim kurumları araç ve gereç yönünden yeterli duruma getirilmelidir. Bu kurumlarda görev yapan öğretmenler alanında uzman kişiler olmalıdır. Oynatılacak oyunlar öğretmen tarafından önceden tespit edilmeli ve gerekli hazırlıklar yapılmalıdır.

Bilindiği gibi okulöncesi eğitim dönemi doğumdan yani 0 aylıktan 72 aya kadar olan çocukları kapsar. Bu dönem üç ayrı dönemden oluşur. Biz bu dönemlerden 4-6 yaş arası araştırmaya konusunu yaptık.

Okul öncesi çocukları için oyun beslenme kadar önem taşımaktadır. Bu çağda çocuğa yaptırılacak oyun etkinlikleri, çocuğu sıkmadan oynatılmalıdır. Seçilen oyunlar, güç, karmaşık, yorucu, fazla kurallı ve gereğinden çok ciddiyet isteyen oyunlar olmamalıdır.

Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların sözel faaliyetlerine önem veren ve onlara hareket imkanı hazırlayan kurumlar olmalıdırlar. Bu kurumlarda renk, sayı ve kavramlar, çocuğun düşüncesine uygun bir biçimde somuta indirgenerek verilir. Parmak boya ve resim faaliyeti, su oyunu, kum oyunu, ritmik cimnastik, bloklarla oynama önde gelen oyun dizileri arasında sayılabilir. Çocuk, en iyi ve örgütlü oyun ortamını okulöncesi eğitim kurumunda bulur.

Araştırmalar, okulöncesi kurumda eğitim görerek ilkokula başlayan çocukların bu eğitimi göremeyenlere oranla daha katılımcı, girişken ve uyumlu olduğunu göstermektedir. Böylelikle okulöncesi eğitimin önemli katkısı özellikle çocuk ilköğretime başladığı zaman kendini göstermektedir.

Okulöncesi eğitim kurumu, çocuğu barındıran değil eğiten bir kurum olmalıdır. Amaç, annenin yokluğunda zamanı geçirmek değil, çocuğun okulöncesi eğitim programından yararlanmasını sağlamaktır.

İşte bu nedenlerden dolayı, annesi çalışsın ya da çalışmasın her çocuğun temel eğitim kapsamında okulöncesi eğitime ihtiyacı vardır. Sağlıklı bir gelişim için 4-6 yaş arası, bir okulöncesi eğitim kurumunda eğitim gereklidir. Dileğimiz okulöncesi eğitimin yurt çapında yaygınlaştırılması ve zorunlu eğitim kapsamına alınmasıdır.

ABSTRACT

For the purpose of to research the effects of the play at the term of preschool on the development of the child, the studies on 50 preschool teachers and 400 preschool students parents, show that the play has important effects on child's development.

In this our research, first of all, it is tried to reach the primary sources about our subject. After the sources and evaluating the public survey, we can say that easily that, the plays which is played at the term of the preschool, have important effects on child's development if it is played within a program and by experts on this branch.

The results of the public survey that we made, bring out that the play at the term of preschool has important effects on child's physical, psychomotor, emotional, mental and development of language.

The plays that is played to develop children at the term of preschool must be played in a process of time. It must be carefully to be clean the playfields. Preschool term education institutions must be made enough about implements and equipment's. The teachers who work in these institutions must be specialists on their branch. The plays that would be played must be determined and made requisite preparations before.

As it is known, preschool education period involves the children from 0 month old to 72 months old. This period consists of three sub-periods. In this study, the period between 4 years old and 6 years old will be examined.

Game is as important as the feeding for preschool children. The game activities musn't be boring in this period. The games musn't be hand, complex, tiring, too much regular and serious.

Preschool education institutions must attach importance to verbal activies. It also allows them to move freely. In this institutions, colors, numbers and concepts are presented in a concrete way. Because it must be understand for them finger, painting, water game, sand game rhythmic gymnastics, playing with blocks are the important game sets. Child plays the best and the most organized plays in preschool institutions.

Researcher show as that; children, who are educated at nursery schools are more enterprising and more harmonies than the children who aren't educated at nursery schools. And this shows as that; preschool education is very important for adaptation of children to primary school.

Preschool education institution must educate the children rather than keeping them in a building. As it is know; there schools aren't the places that children past their times.

For that reason, every child need to have preschool education whether or not it's mother works. I hope, preschool education becomes widespread in Turkey.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TABLolar LİSTESİ	xi
TEZ HAKKINDA	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK EĞİTİM KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

1.1. EĞİTİM KAVRAMI.....	3
1.1.1. Örgün Eğitim	4
1.1.1.1. Okul Öncesi Eğitim.....	4
1.1.1.2. İlköğretim	5
1.1.1.3. Ortaöğretim.....	6
1.1.1.4. Yükseköğretim.....	6
1.1.2. Yaygın Eğitim.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

ANAOKULLARINA GENEL BİR BAKIŞ, ANAOKULLARININ ÖNEMİ, ANAOKULLARINDA KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER, ANAOKULLARINDA BEDEN EĞİTİMİ DERS PROGRAMI

2.1. ANAOKULLARINA GENEL BİR BAKIŞ.....	10
2.1.1. Kız Enstitülerine Bağlı Laboratuar Anaokulları.....	10
2.1.2. İlköğretim Okullarına Bağlı Anaokulları	11
2.1.3. Fabrikalara Bağlı Anaokulları.....	12
2.1.4. Özel Anaokulları.....	12
2.2. ANAOKULLARININ ÖNEMİ.....	13
2.3. ANAOKULLARINDA KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER	17
2.3.1. Bahçede Bulunması Gereken Araçlar	17
2.3.2. Blok Köşesinde Bulunması Gereken Araçlar	17
2.3.3. Masa Oyunları İçin Bulunması Gereken Araçlar.....	18
2.3.4. Oyun Odasında Bulunması Gereken Araçlar	19
2.3.5. Evcilik Oyunları İçin Bulunması Gereken Araçlar	19
2.3.6. Dramatik Oyunlar İçin Malzemeler	20
2.3.7. Sanat Köşesinde Bulunması Gereken Malzemeler	20

2.4. ANAOKULLARINDA BEDEN EĞİTİMİ DERS PLANI.....	20
2.4.1. Teorik Kısım	21
2.4.2. Pratik Kısım	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OYUNUN TARİHÇESİ, OYUNUN TANIMI, ÖNEMİ VE EĞİTİMDE KULLANILMASI

3.1. OYUNUN TARİHÇESİ.....	27
3.2. OYUNUN TANIMI.....	28
3.3. FİLOZOF VE EĞİTİMCİLERİN OYUN ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ	28
3.3.1. Eflatun (Eski Yunan Filozofu İ.Ö.427-347).....	28
3.3.2. Gazali (İslam Filozofu 1058-1111).....	29
3.3.3. Locke (İngiliz Filozof 1632-1704).....	29
3.3.4. Rousseau (Fransız Yazar ve Filozof)	29
3.3.5. Basedow (Alman Eğitimci)	30
3.3.6. Salzmann (Alman Eğitimcisi ve İlahiyatçısı).....	30
3.3.7. Pestalozzi (İsveçli Eğitimci).....	30
3.3.8. Schiller (Ünlü Bir Alman Ozan ve Tiyatro Yazarı).....	30
3.3.9. Muths (Alman Eğitimcisi).....	31
3.3.10. Fröbel (Alman Eğitimcisi 1782-1852).....	31
3.3.11. Freud (Avusturyalı Psikanaliz Bilimcisinin Kurucusu 1837-1993).....	31
3.3.12. Montessori (İtalyan Eğitimci 1870-1952).....	32
3.3.13. Böhler	32
3.3.14. Heckhouse (1964).....	33
3.4. OYUNUN ÖNEMİ	33
3.5. EĞİTİMDE OYUNUN KULLANILMASI	36

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

OYUN ÇEŞİTLERİ, OYUNUN SECİMİ, OYUNLARIN ÖĞRETİMİ, OYUNLARIN YÖNETİLMESİ VE OYUNLA KAZANILAN BECERİLER

4.1. OYUN ÇEŞİTLERİ	39
4.1.1. Düşgücü Oyunları (Hayali ve Temsili Oyunlar).....	39
4.1.2. Küme Oyunları.....	39
4.1.3. Koşmaca Oyunları.....	40
4.1.4. Öykünme (Hayal Gücüne Yönelik) Oyunları.....	40

4.1.5. Halkada Oyunlar	41
4.1.6. Serbest Oyun ve Etkinlikler Saatinde Oynanan Salon-Sınıf Oyunları....	41
4.1.7. Oyun Saatinde Oynanan Salon-Sınıf Oyunları	41
4.1.8. Araçsız Yapılan Oyunlar	42
4.1.9. Araçta Yapılan Oyunlar.....	42
4.1.10. Araçlı Yapılan Oyunlar	43
4.2. OYUNUN SEÇİMİ.....	43
4.3. OYUNLARIN ÖĞRETİMİ	45
4.4. OYUNLARIN YÖNETİLMESİ.....	47
4.5. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OYUNLA KAZANILAN BECERİLERİN İNCELENMESİ	49
4.5.1. Denge.....	50
4.5.2. Yakalama.....	50
4.5.3. Durarak Uzun Atlama	51
4.5.4. Fırlatma.....	51
4.5.5. Koşu	51
4.5.6. Topa Ayakla Vurma	51
4.5.7. Sıçrama	52
4.5.8. Sekme	52
4.6. OYUNUN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE OLAN ETKİLERİ	52
4.6.1. Fizyolojik Gelişimine Olan Etkileri	53
4.6.2. Psikolojik Gelişimine Olan Etkileri	54
4.6.3. Motorsal Gelişimine Olan Etkileri	56
4.6.4. Sosyal Gelişimine Olan Etkileri.....	60
4.6.5. Duygusal Gelişimine Olan Etkileri	62
4.6.6. Zihinsel ve Dil gelişimine Olan Etkileri.....	64

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇOCUĞUN GELİŞİMİ İLE İLGİLİ OYNANAN OYUNLAR

5.1. FİZİKSEL GELİŞİMLE İLGİLİ OYUNLAR.....	67
5.2. PSİKO-MOTOR GELİŞİMLE İLGİLİ OYUNLAR.....	69
5.3. SOSYAL GELİŞİMLE İLGİLİ OYUNLAR.....	73
5.4. DİL GELİŞİMİ İLE İLGİLİ OYUNLAR.....	74
5.5. ZİHİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ OYUNLAR.....	77

ALTINCI BÖLÜM
MATERYAL VE METOT

6.1. DENEKLER.....	81
6.2. MATERYAL VE METOT	81
6.3. SINIRLILIKLAR.....	81

YEDİNCİ BÖLÜM
BULGULAR

7.1. ÖĞRENCİ VELİLERİNDEN ELDE EDİLEN BULGULAR.....	83
7.2. ÖĞRETMENLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR.....	92
TARTIŞMA.....	101
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	102
KAYNAKLAR.....	106
EKLER	
EK 1 : VELİLERE YAPILAN ANKET FORMU.....	109
EK 2 : ÖĞRETMENLERE YAPILAN ANKET FORMU.....	110
DİZİN	111

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1. Anaokulu Beden Eğitimi Programı	23
Tablo 2. 2. Anaokulu Beden Eğitimi Programı	24
Tablo 7. 1. Öğrenci Velilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	84
Tablo 7. 2. Velilerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	84
Tablo 7. 3. Çocuk Sayılarının Dağılımı	85
Tablo 7. 4. Ankete Katılan Eşlerin Çalışma Oranları	85
Tablo 7. 5. Anne ve Babaların Beraber ve Ayrı Yaşama Oranları	85
Tablo 7. 6. Ailesi Beraber Yaşamayan Çocukların Kimin Yanında Kaldıklarının Oranları....	86
Tablo 7. 7. Ankete Katılan Velilerin Çocuklarının Öz veya Üvey Olma Oranları.....	86
Tablo 7. 8. Ankete Katılan Velilerin Çocuklarını Okulöncesi Eğitime Gönderme Nedenlerinin Oranları.....	86
Tablo 7. 9. Velilerin Çocuklarını Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Gönderme Süreleri	87
Tablo 7. 10. Velilerin Çocuklarını Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Gönderme Yaşları	87
Tablo 7. 11. Okul Öncesi Eğitimde Çocuğun Gelişiminde Oyunun Önemi	88
Tablo 7. 12. Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Çocukların Gelişim Durumları	88
Tablo 7. 13. Çocukların Kendi Yaş Gruplarında Oyun Oynamalarının Oranları.....	89
Tablo 7. 14. Eğitimcinin Deneyimli Olmasının Önemi	89
Tablo 7. 15. Velilerin Çocuklarını Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Gönderme Nedenleri	89
Tablo 7. 16. Evde Çocukların Seviyesine Uygun Oyun Oynatılıp Oynatılmama Oranları	90
Tablo 7. 17. Velilerin Çocuklarına Okulda Öğrendikleri Oyunları Sorup-Sormamaları.....	90
Tablo 7. 18. 17. Soruya "evet" Cevabı Veren Velilere Yöneltilen Sorulara Verilen Cevapların Oranları.....	91
Tablo 7. 19. Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Eksiklikleri	91
Tablo 7. 20. Okulöncesi Eğitimin Çocuklarda Yaptığı Olumlu Değişikliklerin Oranı	92
Tablo 7. 21. Yaş Değişikliklerine Göre Öğretmenlerin Dağılımı.....	93
Tablo 7. 22. Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Ait Veriler.....	93
Tablo 7. 23. Mezun Oldukları Okullar	94
Tablo 7. 24. Eğitimde Oyunun Önemini Takdir Edip-Etmeme.....	94
Tablo 7. 25. Oyunun Öneminin Öğretmenlerce Yüzdeler Olarak İfade Edilmesi	95
Tablo 7. 26. Oyunun Çocuk Gelişimindeki Öneminin Dağılım Durumları.....	95
Tablo 7. 27. Oyunun Çocuğu Hangi Yönden Geliştirdiğine İnanışlarının Dağılımı.....	95
Tablo 7. 28. Oyunun Fiziksel Gelişimde Belirgin Olduğu Yönlerin Dağılımı	96

Tablo 7. 29. Oyunun Süresinin Önemli Olup-Olmadığının dağılımı	96
Tablo 7. 30. Oyunun Süresinin Niçin Önemli Olduğunun Dağılımı	97
Tablo 7. 31. Oyun seçiminde Dikkat Edilmesi Gerekenlerin Dağılımı	97
Tablo 7. 32. Oyunda Çocukların Guruplandırılmasının Önemli Olup-Olmadığının Dağılımı	98
Tablo 7. 33. Oyunun Çocuğun Zihinsel Gelişime Katkısının Dağılımı.....	98
Tablo 7. 34. Oyunun Sosyal Gelişimi Hangi Yönden Etkilediğinin Dağılımı	99
Tablo 7. 35. Oyunun Duygusal Gelişimi Hangi Yönden Etkilediğinin Dağılımı.....	99
Tablo 7. 36. Zihinsel Gelişimi Etkileyen Oyun Guruplarının Dağılımı.....	100
Tablo 7. 37. Koşmaca Oyunlarının Çocuğun Gelişimine Katkısının Dağılımı.....	100
Tablo 7. 38. Çocuğun Gelişiminde Etkili Olan Oyunların Dağılımı	101
Tablo 7. 39. Araçla Oynanan Oyunların Çocukların Gelişimine Katkısının Dağılımı.....	101
Tablo 7. 40. Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Araçların Yeterli Olup-Olmadığının Dağılımı	102

TEZ HAKKINDA

1. ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Araştırmamızın amacı genel olarak okulöncesi dönemde oyunun çocuk gelişimi üzerine olan etkilerini ortaya koymaktır. Bununla beraber Türk Eğitim Sistemi içerisinde oyunun yeri, önemi, eğitimcilerin oyunsal eğitime bakış açısı ve anasınıfı beden eğitimi uygulamalarında oyun faaliyetinin oranını belirlemek amaçladığımız diğer konulardır.

2. YÖNTEM

Araştırmamızda öncelikli olarak konumuzla ilgili birincil kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmamızı desteklemek amacıyla 50 anasınıfı öğretmenine ve 400 anasınıfı öğrenci velisine 20'şer soruluk anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen sonuçların frekans dağılımları hesaplanarak yorumlanmıştır. Anket uygulaması soruların sağlıklı cevaplanabilmesi ve gelebilecek muhtemel sorular için öğretmenlere ve velilerin çoğunluğuna bizzat uygulanmıştır.

3. SINIRLILIKLAR VE ZORLUKLAR

Araştırmamızda okulöncesi eğitim kurumlarının anasınıfları ağırlıklı olarak ele alınmış ve sınırlandırılmıştır. Anket çalışmalarımızda öğretmenlere uygulanan anket sayısı 50, velilere uygulanan anketler ise 400 ile sınırlandırılmıştır. Özellikle anket uygulamalarında öğrenci velilerine ulaşmada grubun büyüklüğü ve dağınıklığı sebebiyle, araştırmacının da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir okulda çalıştığından zaman açısından sınırlılıklar ve zorluk yaşamıştır.

4. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye'deki Milli Eğitime bağlı okulöncesi eğitim kurumları, anaokulu ve anasınıfları oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örnelemi; Kütahya ili ve ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Anaokulları ve anasınıflarında görev yapan öğretmenler ve bu okullarda okuyan öğrencilerin velileri oluşturmaktadır.

TEZ METNİ

GİRİŞ

Önemi çok eskiden beri bilindiği halde oyunun eğitimde bilinçli olarak kullanılmaya başlaması yeni sayılır. Hele oyunun anlamının açıklanışı daha da yenidir. S.Freud ve onu izleyen çocuk ruh hekimleri oyunun kişilik gelişimine katkısını göstermişler, çocuğu tanımada değerli bir araç olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu önemli gelişme, çocuğun ruhsal uyumsuzluklarının giderilmesinde en etkili yöntemi oluşturmaktadır.

Günümüzde bir çocuğun bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı gelişimi ve eğitimi için oyunun önemli bir ihtiyaç olduğu kabul edilmektedir. Oyunun çocuğun fiziksel gelişimini, dil, zihin, sosyal ve duygusal gelişimlerini sağlar. Çocuk oyun oynarken koşar, sıçrar, zıplar, tırmanır, sürünür, kayar ve bütün vücut kaslarını çalıştırır. El becerilerini sağlayan oyunlarla parmak ve el kasları güçlenir. El ve parmakları ile nesnelere kavrar, tutar, sıkar, karalama ve bağlama gibi beceriler kazanır. Oynarken düşünür, planlar ve değişik fikirler ortaya çıkarır. Oyunla çocuğun bedeni kadar zekası da çalışır. Çocuğun dili kullanma yeteneği de oyun oynarken hızla gelişir. Çünkü çocuk oyunda diğer çocuklarla ve oyunlarıyla sürekli iletişim içindedir. Dili anlama ve anlatma için kullanılır.

Ayrıca oyun çocuğun gerçek yaşantısında yer alacak deneyimleri de içerdiğinden kişilik gelişimini hızlandırır. Oyun, yetişkinlerin çocuğu tanınması için en sağlıklı ve doğal olan yöntem sayılabilir. Çocuk duygularını ve düşüncelerini en doğal şekilde oyun yolu ile ortaya koyar. Özellikle küçük yaş çocuklarının dilin kendini ifade edecek düzeyde olmadığından oyun; çocuk için kendini ifade etme aracıdır.

Oyunun insanlık tarihi kadar eski olduğu ve çocuklar için önemi dikkate alınır, eğitimcilerin bu konudaki bilgilerinin ve deneyimlerinin ne kadar gerekli olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Okulöncesi eğitimi bu denli uyarıcı bu denli kişilik geliştirici kılan en önemli etken oyundur. Çünkü oyun çağımızda çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır.

Kentlerde oyun alanlarının giderek azalışı, çocuk oyunlarını büyük ölçüde kısıtlamıştır. Günümüzde okulöncesi dönemi çocukların oyun gereksinmelerini en iyi karşılayan yerler okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Çocuklar evlerinde bulamadıkları her türlü oyunları oynama olanaklarını okul öncesi eğitim kurumlarında bulurlar. İyi bir okulöncesi eğitim kurumu her çeşit oyun araçlarıyla donatılmalıdır. Anaokullarında çocuklara topluca ya da kendi başlarına araç-gereçlerle oyuncaklarla oynama ortamı sağlanmalıdır. Oyun araçları ile oynanabilecek geniş oyun alanları ve sınıflar bulunmalıdır. Bahçelerde çocukların rahatlıkla oynayabileceği bir duruma getirilmelidir. Çocukların oyun oynadıkları alanların temiz olmasına dikkat edilmelidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK EĞİTİM KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

1.1. EĞİTİM KAVRAMI

Eğitim; “insan davranışlarında bilgi, beceri anlayışı, ilgi ve diğer nitelikleri yönünden belli gelişmeler sağlamak amacıyla yürütülen etkinlikler sistemi” veya “eğitim, insanın işlenerek kendisine veya topluma yararlı hale getirilmesidir.”¹

“Eğitim, önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi” dir.²

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla veya kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.³

Eğitim, insanın doğuştan getirdiği ve potansiyel halde bulunan şahsiyetini kinetik bir şahsiyet haline getirme olayıdır. Başka bir deyişle, ferdin iç dünyasında teşekkül eden ve asırların birikimi olan durgun denizin dışa açılan kapıları arayan, onun akış istikametini gösteren bir araç, yoldur.⁴

Eğitim, çağdaş insan görüşüne dayalı, muhtevası ve yöntemleri bakımından bilimsel ve toplumsal değerlere dayalı bir süreçtir.⁵

¹ KARAKUŞ, Seydi – KÜÇÜK, Veysel. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Ocak, 1999, Yıl:1 Sayı: 1, s.280.

² BAŞARAN İbrahim Ethem, *Eğitime Giriş*, Gül Yayınevi, Kızılay, Ankara, 1989, s.6

³ ERTÜRK Selahattin, *On Yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları*, Ankara, M.E.B., 1974, s. 12

⁴ AKYÜZ Hüseyin, *Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma*, M.E.B., 1991, İstanbul, s.15

⁵ NİYZAĞI, Can. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, Ankara, 1997, s.2.

Türk Eğitim sistemi 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre, iki büyük parçadan oluşmaktadır. Birincisi okulları kapsayan örgün eğitim, ikincisi de okul dışındaki yurttaşlara eğitim olanakları sağlamaya çalışan yaygın eğitimidir.

1.1.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, okul öncesi eğitimden yüksek öğretime kadar tüm okulları içine almaktadır. Uzun süre yapısını koruyan ve alışılan eğitimi kastettiği için örgün eğitim denildiğinde okul eğitimi akla gelir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarını kapsar.⁶

1.1.1.1. Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, mecburi ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar.⁷

İlköğretime hazırlık mahiyetinde 3-6 yaşlarındaki çocuklara okul öncesi eğitimlerini yapan yerlerdir. Bu dönem kendi içinde ikiye ayrılır. Çocuğun ikinci- üçüncü yaşının sonuna kadar yapılan eğitim bakımevi, kreş eğitimidir. Bundan sonra yapılan eğitime ise anaokulu denir. Bu eğitim temel eğitim okulunda yapıldığında anasınıfı adını alır. Bu eğitim ilkokulun gelenekselleşmesinden ve başlangıç okulu olarak benimsenmesinden sonra toplum tarafından gereksinilip açıldığı için okul öncesi adını almıştır. Bu eğitim de diğer basamaklardaki eğitim gibi belli bir eğitim yerinde yapılan planlı, örgütlenmiş bir eğitimidir.⁸

Milli Eğitim Temel kanununa göre bu eğitim basamağının amaçları şunlardır:

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini; iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak.
2. Onları temel eğitime hazırlamak.

⁶ BAŞARAN, İ.E.: *Eğitime Giriş*, s.:200.

⁷ TEKİŞİK Hüseyin Hüsnü- KARABIYIK Erol Ünal, *Milli Eğitimle İlgili Kanunlar*, Üner Yayınları, Ankara s.226.

⁸ BAŞARAN İ.E.: *Eğitime Giriş*, s.200.

3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı hazırlamak.
4. Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmasını sağlamaktır.⁹

Okul öncesi eğitimin önemi çok büyüktür. Çocuğun kişiliğinin gelişmesinde çok önemli bir dönem olan 1-6 yaşında planlı olarak usta ellerde eğitilmesi gerekmektedir. Özellikle çalışan anaların çocuklarına, çevre koşulları eğitime elverişli olmayan ailelerin çocuklarına, korunmayı gereksinen çocuklara okul öncesi eğitimin açılması ulusal bir görevdir.

1.1.1.2. İlköğretim

İlköğretim 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim-öğretimini kapsar. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır.¹⁰

Milli Eğitimin genel gayelerine ve temel ilkelerine uygun olarak her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri kazandırmak, onu milli örf, âdet ve ahlâk anlayışına uygun olarak yetiştirmek, kabiliyeti doğrultusunda hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.

İlköğretim kurumları, beş yıllık ilkokulla, üç yıllık orta okulla, ilkokul ve orta okulun birlikte bulunduğu ilköğretim okulları, yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ile özel eğitime muhtaç çocuklar için kurulan okullar ve sınıfları içine almaktadır.¹¹

İlkokullar ve orta okullar bağımsız okullar halinde kurulabileceği gibi imkan ve şartlara göre birlikte de kurulabilir.

Nüfusun az veya dağınık olduğu yerlerde; köyler guruplaştırılarak merkezi durumda olan veya durumu uygun bulunan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, guruplaştırmanın mümkün olmadığı yerlerde ise yatılı ilköğretim bölge okulları veya gezici okullar açılabilir. Gezici okullarda gezici öğretmenler görevlendirilir.

⁹ 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

¹⁰ TEKİŞİK H.H.- KARABIYIK, E.Ü.: Milli Eğitimle İlgili Kanunlar, s.227.

¹¹ BAŞARAN, İ.E. Eğitime Giriş, s.201.

Mecburi ilköğretim çağında buldukları halde zihnen, bedenen, ruhen ve sosyal bakımdan özürli olan çocukların özel eğitim ve öğretim görmeleri sağlanır.¹²

1.1.1.3. Ortaöğretim

Ortaöğretim, ilköğretim dayalı en az üç veya dört yıllık eğitim veren genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar.

İlköğretimi tamamlayan ve orta öğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkanlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir.¹³

Ortaöğretim basamağı, on beş yaşından on sekiz yaşına kadar gençleri devam ettiği okulları kapsamaktadır. Ortaöğretimin genel amacı, yüksek öğretime öğrenci hazırlamak ve gençleri bir meslekte yetiştirmektir. Bu amaçların ikisi de yerine getirilememektedir. Öğrencileri üniversiteye hazırlama, üniversitelerin çok az öğrenci almasından dolayı gerçekleştirilememektedir. Öğrencilere bir meslek kazandırma ise olanakların elverişsizliği yüzünden sağlanamamaktadır. Bu duruma bakıldığında ortaöğretimin amaçlarına uygun olarak çalışmasını engelleyen pek çok sorunların olduğu söylenebilir.¹⁴

1.1.1.4. Yükseköğretim

Yükseköğretim, ortaöğretime dayalı en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar.

¹² 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu

¹³ 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

¹⁴ BAŞARAN, İ.E.: *Eğitime Giriş*, s.202.

Yüksek Öğretimin Amaç ve Görevleri:

1. Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yurdumuzun bilim politikasına ve toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmek.

2. Çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak.

3. Yurdumuzu ilgilendiren başta olmak üzere, bütün bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak.

4. Yurdumuzun her türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları hükümet ve kurumlarla da elbirliği etmek suretiyle öğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararlanmasına sunmak ve Hükümetçe istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşünceleri bildirmek.

5. Araştırma ve incelemelerin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayınları yapmak.

6. Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilim verilerini sözle, yazıyla halka yaymak ve eğitim hizmetlerinde bulunmaktır.¹⁵

Yüksek öğretim kendi arasında dörde ayrılmaktadır. Bunlar: Önlisans, Lisans, Yüksek Lisans ve doktora

1.1.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitimin herhangi bir okulunda okumamış, bu okulların herhangi birini bırakmış ya da bitirmiş tüm yurttaşlara açık eğitim programları uygulamak üzere görevlendirilmiştir.¹⁶

¹⁵ TEKIŞIK H.H.- KARABIYIK, E.Ü.: Milli Eğitimle İlgili Kanunlar, s.228.

¹⁶ BAŞARAN İ.E.: Eğitime Giriş, s.203.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre yaygın eğitimin görevleri şunlardır:

1. Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerinin tamamlamaları için yurttaşlara sürekli eğitim olanakları sağlamak.
2. Çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim imkanlarını hazırlamak.
3. Milli kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı, benimsetici nitelikte eğitim yapmak.
4. Toplu yaşama, dayanışma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak.
5. İktisadî gücün artırılması için gerekli beslenme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek.
6. Boş zamanları iyi bir şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak.
7. Kısa süreli ve kademeli eğitim uygulayarak ekonomimizin gelişmesi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslekleri edinmelerini sağlayıcı imkanlar hazırlamak.

Çeşitli mesleklerde çalışmakta olanların hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmeleri için bilgi ve beceri kazandırmaktır.¹⁷

¹⁷ 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

İKİNCİ BÖLÜM

**ANAOKULLARINA GENEL BİR BAKIŞ, ANAOKULLARININ ÖNEMİ,
ANAOKULLARINDA KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER,
ANAOKULLARINDA BEDEN EĞİTİMİ DERS PROGRAMI**

2.1. ANAOKULLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Anaokulları üç yaşından ilkokul çağına kadar olan çocukların bakım ve korunmalarını ve her yönden gelişmelerini sağlayan eğitim kurumlarıdır.

Hangi maksat için açılmış olursa olsun anaokulları, çocukları her türlü tehlikeden koruyan; bulaşıcı hastalıklardan uzak tutan; besin değeri olan gıdalarla beslenmelerini temin eden; uyuma, dinlenme, istenilen etkinliklerde bulunma alışkanlıkları veren çocukların her yönden gelişmelerini sağlayan müesseselerdir.¹⁸

Çocukların özel ilgilerinin gelişmesini destekleyen, pek çok çocuğun bir arada bulunmasıyla kurulmuş sosyal ilişkilerle çocuklara pek çok tecrübe kazandıran bu okullarda amacın gerçekleştirilmesi için çocukların yaş, seviye ve okul ile ana, baba ve anaokulu arasında bağ temin edecek kuruluşlardır.¹⁹ Bunlar dört grupta incelenir.

2.1.1. Kız Enstitülerine Bağlı Laboratuar Anaokulları

Kız enstitülerine bağlı olarak açılan anaokullarına "Laboratuar Anaokulları" adı verilmektedir. Burada kız öğrenciler hem eğitim yapmakta hem de bir şeyler öğrenmektedirler. Burada öğrenciler kendilerine verilen çocuklarla ilgilenir; inceleme yapar ve davranışlarını tespit eder.

Kız Enstitülerine bağlı olarak açılan anaokullarının amacı;

¹⁸ KANTARCIOĞLU, Selçuk, *Anaokullarında Metot ve Öğrenim*, M.E.B., İstanbul, 1978, s.2.

¹⁹ ÖZGÜR, İbrahim N., *Bugünün Anaokulları*, Takiöğlü Matbaacılık, İstanbul, 1981, s.81.

- Kız enstitüsü öğrencilerine çocukları anlama yollarını öğretmek,
- Öğrencilere birbirinden farklı çocukları tanıtmak,
- Onlara kız enstitüsünü bitirdikten sonra çalışacakları işlerde çocuk gruplarına bakmak için gereken bilgi ve beceriyi kazandırmak,
- Laboratuvar Anaokullarına alınan çocukları diğer anaokullarına alınan çocuklar gibi anaokulları amacına uygun olarak eğitmektir.

Kız enstitüsü öğrencileri bu okullarda çocuklar için materyal nasıl hazırlandığını ve oyuncakların nasıl yapıldığını öğrenirler. Ve kendi okulları için gereken oyuncakları yaparlar.

Çocukların oyuncaklarla nasıl oynadıklarını en çok hangi oyunları, hangi oyuncaklarla oynadıklarını izlerler.

2.1.2. İlköğretim Okullarına Bağlı Anaokulları

Çocukların ilkokul yaşından evvel hem iyi bir gelişmeye tabi tutmak hem de ilkokula hazırlamak bakımından okul öncesi eğitim ilköğretim okullarına bağlı olarak da yapılmaktadır.

Çocuklar buralarda bol oyuncak ve malzeme içinde daha ziyade oyun, masal, müzik, dinleme gibi etkinliklerde bulunurlar. Bilhassa sanayinin ve ziraatın çok geliştiği bölgelerdeki şehir ve kasabalarda anneleri çalışmak zorunda olan çocukların sokağa ve tesadüflere bırakılmaması için anaokullarına önem veriliyor ve bu müesseselerin sayıları her gün biraz daha artıyor. Buralarda çocuklar bu işe hazırlıklı öğretmenler vasıtasıyla küçük yaştan itibaren yetiştiriliyor.

Memleketimizin bilhassa sanayileşen bölgelerinde çalışan annelerin okul öncesi çağındaki çocukları için lüzumlu olan anaokulları devletçe teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

2.1.3. Fabrikalara Bağlı Anaokulları

Anneleri çalışan çocuklara bakmak, annelerine yardım etmek, annesi işe giden yalnız kalan çocuğu yalnızlıktan, tehlikeden korumak ve onları bedeni, ruhi ve zihni gelişmelerini sağlama için fabrikalarda ve büyük iş yerlerinde, sanayileşen bölgelerde anaokulları açılmaktadır. Bu anaokullarına fabrikalara bağlı anaokulları denilmektedir.

10 Eylül 1953 tarihli ve 8504 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 5.8.1953 gün ve 1272 sayılı kararla yürürlüğe konan 3008 sayılı İş Kanununun 61.maddesine göre yürürlüğe giren “Gebe ve Emzikli Kadınların Çalıştırma Şartlarıyla Ve Emzirme Odaları Ve Kreşleri Hakkında Nizamname” gereğine doğumdan evvel ve sonra mevcut kanunlara göre işçi kadınları çalıştırmak yasaktır. Dördüncü maddeye göre bir iş yerinde yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun 100-300 kadın işçi çalıştırıldığında bunların arasındaki annelerin bir yaşından küçük çocuklarını emzirmeleri için çalışma yerinde ayrı bir emzirme odasının iş veren tarafından kurulması mecburidir. 300’den fazla kadın işçi varsa kreş açılma zorunluluğu vardır.

2.1.4. Özel Anaokulları

Özel yönetmeliği sınırı içinde okul öncesi çocuğu eğiten bu kurumlar son yıllarda daha çok gelişmiş ve daha çok faydalar sağlamıştır. Giderleri ve yönetimi bir veya birkaç kişi tarafından sağlanan özel okullar yönetmeliğine ve özel okullar kanununa göre açılan özel anaokullarıdır.

Bu okullar Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Genel Müdürlüğü’nün denetimi altında faaliyette bulunan anaokulları, özel anaokullarıdır. Özel yönetmeliği sınırı içerisinde okulöncesi çocuğunu eğiten bu müesseseler son yıllarda daha çok gelişmiş ve daha çok faydalar sağlamışlardır.²⁰

²⁰ KANTARCIOĞLU, S. Anaokullarında Metod ve Öğretim, ss.6-7.

2.2. ANAOKULLARININ ÖNEMİ

Çocuğun oyun gereksinimini en iyi karşılayan toplumsal kurum ana okullarıdır. 3-6 yaş çocuklarının eğitimini gerçekleştiren anaokulu, annenin yokluğunu gidererek bir kurum olarak değil de ilk yıllarda annenin tek başına çocuğun üzerindeki rolüne katkıda bulunan ve bu rolü yaygınlaştıran bir kurum olarak değerlendirmek gerekir.²¹

Frobel'in deyişiyle anaokulunun amacı, öğrenmeye ilgi uyandırmaktır. Çocukların geleceğini belirleyecek olan toplumsal ve ahlakı değerlerin aktarılması, yaşamın ilk yıllarında başlar. Temel bilgi ve beceriler bu dönemde kazanılır. Bu nedenle okul öncesi eğitimin önemi büyüktür.

Anaokulu, kurum olarak ailenin dışına atılan ilk adım olarak düşünülmelidir. İlk üç yıl içinde çocuk, model olarak gördüğü anne ve babasından olabileceği alır ve kendisine tanınan fırsatlar ölçüsünde belirli bir psiko-sosyal olgunluğa varır. Ancak bu gelişim sınırlıdır. Anaokulu, çocuğa bilgi aktarmaktan çok, çocuğun içinde var olan yeteneklerin serpilip gelişmesine yardımcı olur.

Çocuk, anaokulunda en iyi oyun ortamını bulur, işbirliğini geliştirir, yaşlılarıyla ilişkiye girerek birlikte yaşamayı öğrenir.

Okul öncesi eğitim kurumu, aynı zamanda kuralları en etkili bir biçimde öğretebilen bir kurumdur. Çocuk burada kendi hakkını korurken, paylaşmayı ve başkalarının özgürlüğünü zedelemeyi öğrenir.

Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların sözel faaliyetlerine önem veren ve onlara hareket imkanı hazırlayan kurumlar olmalıdırlar. Bu kurumlarda renk, sayı ve kavramlar çocuğun düşüncesine uygun bir biçimde somuta indirgenerek verilir. Parmak, boya ve resim faaliyeti, su oyunu, kum oyunu, ritmik cimmastik, bloklarla oynama önde gelen oyun dizileri arasında sayılabilir. Çocukların en hoşlandıkları dramatik oyun köşeleri, doktorculuk, bebeklik ve bakkalcılık köşeleridir. Çocuk, en iyi ve örgütlü oyun ortamını kurumda bulur.

²¹ ÇOKNAZ, Hakkı. İlköğretim Okullarında Aletli Cimmastik, Abantoyun İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları, No.12, Bolu, 1998, s.3.

Böyle özgür ve duyguların rahatlıkla ifade edildiği ortamda da çocuğun gizil güçleri kolayca ortaya çıkar.²²

Kent yaşayışının sıkışık düzeni, oyun alanlarının azlığı ve çalışan anne sayısının çoğalışı anaokullarının önemini arttırmıştır. Ancak yuvaları, çalışan annelerin çocuklarını bıraktıkları, ya da varlıklı ailelerin baştan savdıkları bir yol olarak görme eğilimi tümden silinmedi.

Anaokulunu dar anlamda öğretim yapan bir okul olarak görmek de yanlıştır. Kimi ana babalar çocuğun anaokulunda her gün yeni bir şey öğrenmesini beklerler. Anaokulunun amacı çocukta öğrenmeye ilgi uyandırmaktır.²³

Çocuğun aile çevresindeki koşulları ne denli iyi ve elverişli olursa olsun; çocuğu temel öğrenim olan ilkokula; hazırlamak yaşlılarıyla birlikte uygun bir ortamda ve uzman eğitimcilerin gözetiminde daha olumlu sonuçlar vermektedir. Kaldı ki, ülkemizin ekonomik ve toplumsal yapısı sonucu, aileler, çocuklarının maddi ve manevi gereksinimlerini yeterince karşılayamamakta, gerekli çağdaş pedagojik formasyondan yoksun bulunmakta ve çocukların eğitim ve öğreniminde devletin desteğine ihtiyaç duymaktadırlar.

Okul öncesi eğitim, mecburi ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Bu eğitim isteğe bağlıdır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının amacı, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini, iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, onları temel eğitime hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.²⁴

Anaokulları, günlük bakım merkezleri ve benzeri organizasyonlar her geçen gün sayısı artan çocukların bakımı ve eğitimi ile ilgilenmektedir. Okul öncesi çocukların bilişsel, duygusal ve motor gelişimi konusundaki programların sorumluluğu son yıllarda tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu programlarda hareket, çocukların optimal gelişimi

²² YAVUZER, Haluk. *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1995, s.152.

²³ YÖRÜKOĞLU, Atalay. *Çocuk Ruh Sağlığı*, Özgür Yayınları, No.48, İstanbul, 1998, s.72.

²⁴ YAVUZER, Haluk. *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1998, s.156.

için önem taşır. Çocukların etkili ve yeterli bir şekilde hareket etme yeteneklerini arttırmak bu çocukların kognitif ve afektif gelişimlerini arttırmak kadar önemli olmalıdır.²⁵

Okul öncesi devresinde çevresel koşulların yetersizliğinden dolayı anaokullarına gidemeyen çocuklar, daha sonraki öğrenmelerinde olumsuz yönden etkilenirler. Kısaca çocuklar kendilerine sunulan öğrenme olanaklarından eşit bir şekilde yararlanamazlar. Böylece anayasada kabul edilen eğitim olanaklarından yararlanmada fırsat eşitliği ilkesi daha temel eğitime başlamadan zedelenmiş olur. Bu nedenle anaokulu tüm çocuklara sunulmalıdır. Eşit eğitim olanaklarından yararlanabilmek için, anaokulu eğitimi tüm çocukların hakkıdır.²⁶

İyi bir anaokulu, çocuğa en uygun oyun ortamı sağlayan yer olarak düşünülmelidir. Çocuk burada evde pek bulamadığı bir olanağı bulur. İkili, üçlü ve toplu oyunlara yönelir, yaşlılarıyla ilişkiye girer. Kendini savunma ve uzlaşma zorunluluğunu görür. Kısacası anaokullarında kendi bencilliğinden sıyrılır. Ana babasından ayrı kalmaya alışır; kendi kanatlarıyla uçmaya başlar. Bu toplumsal nitelikleri; açıktır ki, çocuk ancak evinden ayrı kaldığı süre içinde kazanır. Kendi kendine yeme, giyinme, kendi işini kendi görme alışkanlıkları edinir. Böylece bağımsızlığa doğru adım atar. Yuvaların en iyi yönü çocuğa koruyucu bir ortamda sağladığı özgür davranma olanağıdır. Çocuk, kendi evinde de özgür davranabilir, ancak yuvada toplumsal kurallar ile sınırlı bir özgürlük vardır. Çocuk kuralları öğrenirken özgürlük alanını da birlikte genişletir. Evdeki özgürlükten ayrı olarak daha çok sorumluluk gerektiren bir özgürlüktür.²⁷

Oyun, bize hem çocuğu tanıtan hem de kendi yeteneklerinden haberdar olmasını sağlayan çok önemli bir etkinliktir. Çocuk oyun malzemesiyle oynarken bir yandan da günlük gerilimlerinden bu yolla arınma olanağı bulur. Sözelimi su ya da toprak gibi doğal oyun malzemeleri aşırı hareketli çocuğu sakinleştirirken, içe dönük çocuğu da rahatlatır. Oyun, çocuğu izleyen gözlemciye çocuğun zihin kişilik ve yakın çevre özellikleri hakkında bilgi verirken bir yandan da çocuğa eğitsel tedavi işlevini sürdürür. Çocuk oyun içinde toplumu ve ailesini yaşar ve yaşatır. Kendisine zorla yemek yediren annesinin bu olumsuz tutumunu bebeğine uygularken rahatlamaya çalışır. Çocuk oyun dünyasında egemendir. Yaşlıları

²⁵ HAZAR, Muhsin. *Oyunla Eğitim*, Ankara, 1996, s.18.

²⁶ ÜLGEN, Gülten – FİDAN, Emel. *Çocuk Gelişimi*, M.E.Basımevi, İstanbul, 1992, s.102.

²⁷ YÖRÜKOĞLU, A. *Çocuk Ruh Sağlığı*, s.73.

dışında kimsenin bu dünyaya girmesini Yaşlıları dışında kimsenin bu dünyaya girmesini istemez.

Oyun, çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları kendi deneyimleriyle öğrenmesi yöntemidir. Çocuğun gelecekte toplum ve ahlak kurallarına uyum göstermesinde de oyunun ve oyun kuralına alışık olmanın rolü büyüktür. Çocuk ahlak kurallarını yetişkinden öğrenirken en basit oyun kurallarını kendisi bulur ve bu kuralları kuşaktan kuşağa iletir.²⁸

Anaokullarının özgür ve uyarıcı ortamı çocuklarda zihin gelişmesini hızlandırır. Anlatım güçleri artar, dil dağarcığı zenginleşir. Başarısızlık sözkonusu olmadığı için çocuk, serpiyen yeteneklerini korkusuzca kullanır, geliştirir.

Anaokulunun bu uyarıcı niteliği özellikle eğitim düzeyi düşük ailelerden gelen çocuklarda çok belirgindir. Keşke anaokullarını devlet eliyle tüm köylere yayabilseydik!... Köy çocukları zeka yetenekleri bakımından kent çocuklarından hiç aşağı olmadıkları halde az ilgi ve uyarılma sonucu öğrenimde geri kalırlar. İlkokulda, köy çocukları, kentteki yaşlılarından bu nedenle bir iki yıl geriden giderler. Oysa köy okulları, yaz aylarında anaokullarına dönüştürülebilir ve çocuklara evdeki açıklarını kapatma olanağı yaratabilir. Okul çağına değin eline kalem kağıt almamış beş-altı yaşında bir çocuk için üç aylık bir anaokulu deneyi bile değer taşır. Öğrenmeye istek uyandırır, ilkokul öğretimine temel oluşturur. Anaokulu, çekingen ve sıkılgan çocukların, daha girişken ve güvenli olmalarını sağlar. Annenin dizi dibinde büyüyen bir çocuk başlangıçta anneden ayrılırken tedirgin olsa da zamanla bağımsız olmayı öğrenir. Tersine, çok şımartılmış çocuklar da anaokullarında daha az bencil ve daha çok toplumsal davranmayı öğrenirler.²⁹

Araştırmacılar, okul öncesi kurumda eğitim gören ilkokula başlayan çocukların, bu eğitimi göremeyenlere oranla daha katılımcı, girişken ve uyumlu olduğunu göstermektedir. Böylelikle okul öncesi eğitimin önemli katkısı özellikle çocuk ilköğretime başladığı zaman kendini göstermektedir.

²⁸ YAVUZER, H. *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, s.153.

²⁹ YÖRÜKOĞLU, A. *Çocuk Ruh Sağlığı*, s.74.

Erken yaşlarda gelişmeyi önleyen elverişsiz çevreler, toplumsal eşitsizlikleri arttırmaktadır. Bu elverişsiz ortamlarda büyüyen çocuklar, olumsuz koşullardan etkilenir ve daha iyi konumlardaki akranlarının gerisinde kalırlar. Okul öncesi eğitim, bu tür eşitsizliklerin kaldırılmasına da yardımcı olur.

İşte bu nedenlerden dolayı, annesi çalışsın ya da çalışmasın her çocuğun temel eğitim kapsamında okul öncesi eğitime ihtiyacı vardır. Sağlıklı bir gelişim için, 3-6 yaş arası, bir okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gereklidir. Dileğimiz okul öncesi eğitimin yurt çapında yaygınlaştırılması ve zorunlu eğitim kapsamına alınmasıdır.³⁰

2.3. ANAOKULLARINDA KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER

2.3.1. Bahçede Bulunması Gereken Araçlar

Çocukların tırmanmasını, inmesini diğer tarafına geçmesini, engel aşmasını sağlayan tırmanma merdivenlerini, çocukların kuma sürünerek altından geçmesi için sürünme çemberi, çıkma merdiveni, atlama-sıçrama havuzu, düz ve eğik köprü, denge kirişi, çıkma ve kayma (kaydırak araçları) araçları, salıncaklar, tahtıravalli ve diğer bahçe araçlarından ibarettir.³¹

Bahçede taşlar, çukurlar, kırık oyuncaklar, su birikintisi ve sigara izmaritlerinin olmamasına özen gösterilmelidir. Bu araçların kullanım alanlarının konumları ve birbiriyle ilişkileri çocukların gelişimleri açısından önemli etmenlerdir. Bu nedenle anaokulu bahçesindeki araçlar esnek ve dinamik olmalıdır. Yeni gereksinimler ortaya çıktıkça değiştirilebilmelidir.

2.3.2. Blok Köşesinde Bulunması Gereken Araçlar

Blok köşesi çocukların hayal güçlerini kullanarak yaratıcılıklarını ortaya koydukları bir köşedir. Blok köşesinde değişik boyutlarda bloklar bulundurulmalıdır. Bloklarla oynama küçük ve büyük kasların gelişmesini sağlar, grupla oynama, yardımlaşma, bloklarla yapılan

³⁰ YAVUZER, H. Çocuk Eğitimi..., ss.153-154.

³¹ KANTARCIOĞLU, S.: Anaokullarında Metot ve Öğrenim, s.54.

değişik yapıtlar içinde canlandırılan roller sosyal gelişme açısından önemlidir. Büyük ve küçük içi boş kutu bloklar, zımparalanmış tahtadan kesilmiş çeşitli boyutlardaki bloklar.³²

Ancak bu blokların bir araya getirildiğinde birbirini tamamlayacak ve bir bütün oluşturacak şekilde olması, hem güvenlik açısından hem de yaratıcılık açısından gereklidir. Özellikle blokların bir araya geldiğinde bütünü oluşturabilmesi dengenin sağlanabilmesi için önemlidir.

Köşede blokların yanı sıra oyunu tamamlayan tahta taşıt araçları (otomobil, kamyon, tren vb), bozulup yapılabilen tahta oyuncakların bulundurulması yaratıcılığı destekler.

Blokların yerleştirilebilmesi için köşede çocukların boyuna uygun raflar bulunmalıdır. Oyun sırasında ve bitiminde çocukların blokları yerleştirerek düzen alışkanlığı kazanmasına yardım edilmeli ve oynayacağı kadar bloğun aşağıya indirmesi gerektiği konusunda uyarılmalıdır.

2.3.3. Masa Oyunları İçin Bulunması Gereken Araçlar

Büyük boncuklar ve ipler, tahta küpler, plastik küpler, tasarım küpleri, parke küpleri, küçük doku küpleri, ahşap resimli dominolar, düğmeler, taşlar, deniz kabukları, bilyeler, kumaş, zımpara, deri-plastik gibi çeşitli dokular, plastik logolar, bul-yaplar, bilmeceler, inşaat oyunları ve eşleştirmeli oyun araçları bulundurulmalıdır.

Köşede çocukların oynayabilecekleri masa ve sandalyelerin bulundurulması gerekir. Raflarla masaların birbirine yakın olması çocukların oyuncakları rahatlıkla alıp koymalarına yardım eder ve gereksiz gidiş-gelişleri önler. Öğretmenin bu köşede oyunlar sırasında çocuklara gereksinim duyduklarında yardımcı olması, rehberlik etmesi gerekmektedir.³³

³² OĞUZKAN Şükran- TEZCAN Emine-TÜR Gülseren-DEMİRAL Özgür, Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri ve Eğitici Oyuncaklar, M.E.B., İstanbul, 1981, s.27

³³ Okul Öncesi Eğitim Programları, M.E.B., s.255

2.3.4. Oyun Odasında Bulunması Gereken Araçlar

Kulübeler, sürünme, tırmanma kulübeleri, tahta kutu ve takozlar, sehpa, arabalar, toplar, balonlar, evler, su havuzları, el arabası, fasulye torbalar, alçak basketbol potası kovalar, kutular, eski yataklar, trafik işaret seti, inşaat ve çiftlik araçları, örtüler, battaniyeler, gemiler, trenler, otobüsler vb.

Çocuklar değişik araçlarla temas ettikçe beş duyusunun gelişmesi sağlanır. Gördüğü şeylerden aldığı fikirleri çağrışımla ve bağlar kurarak kendine mal eder, yeni şeyler kazanır. Araçlar, dersliklerde özel olarak yaptırılmış dolaplara konur. Anaokullarında çocukların büyüklük-küçüklük, şekil, renk, ağır-hafif tahminleri için değişik basit araçlar kullanılır. Ancak çocuklara tahmin yaptırırken yaşlarına dikkat etmeli, 3-4 yaşındakiler kendi aralarında, 5-6 yaşındakiler de kendi aralarında tahminler yapmalıdırlar. Dokunma, görme, idrak olduğuna göre, çocuğun araçlarla karşı karşıya bırakılması ve bunlarla değişik oyunlar oynatılması çok faydalar sağlamaktadır.³⁴

2.3.5. Evcilik Oyunları İçin Bulunması Gereken Araçlar

İrili ufaklı kaşıklar, çaydanlık, cezve, pişirme gereçleri, kepçe, süzgeç, elekler, bardaklar, tabaklar, merdane, süngerler, bezler, havlular, tutacaklar, plastik meyve- sebzeler, peçeteler, tabak altlıkları, önlükler, pişirilecek malzeme, oyun fişleri, şişe kapakları, köpük parçaları, küçük kozalaklar, pullar, torbalar, kavanozlar, tenekeler, karıştırma kapları, ölçme kapları vb.

Bu oyuncaklar; çocukların günlük hayatta kullanabilecekleri oyun araçlarıyla donatılmıştır. Bu oyun araçları sayesinde günlük hayatta kullanılacak malzemeleri öğrenmektedir. Bu malzemelerin nerelerde kullanıldığını oyun yoluyla öğrenmektedirler.³⁵

³⁴ KANTARCIOĞLU, S. Anaokullarında Metot ve Öğrenim, s.65.

³⁵ Okul Öncesi Eğitim Programları, M.E.B., s.260.

2.3.6. Dramatik Oyunlar İçin Malzemeler

Hayallerin canlandırıldığı ya da çocukların çeşitli rollere girerek güncel yaşamda gördüklerini deneyip tekrar etmeleri, okulöncesi yaşta sık sık ve büyük zevkle oynanan oyunlardır. Bu tür oyunlar günlük yaşama, araç gereçlere canlılık ve ruh getirirler. Çocuk olayları ve kişileri dramatize ederken, bedeni ve hayal gücünü oyunlarında yansıtır. Bu oyunlarda kullanılan araçlar şunlardır;

Bebekler, doldurulmuş hayvanlar, bebek yatakları, küçük masa ve sandalyeler, süpürge ve toz bezi, ayna, telefon, eski saatler, küçük merdivenler, kostümler, şapkalar, ayakkabılar, çantalar, elbiseler, eşarplar, boyun bağları, yelekler, botlar, oyuncak para, damgalı pullar, alçak taşınabilir paravanalar, bitkiler (gerçek ve plastik), sulama kovası, sağlam mukavva kovalar, ütü masası, ütü, sofra örtüleri yatak örtüleri vb. bulunur.³⁶

2.3.7. Sanat Köşesinde Bulunması Gereken Malzemeler

Sanat köşesinde bulunan oyun araçlarıyla çocuklar hem hoş vakit geçirirler, hem de el becerilerinin artmasına yardımcı olan araçlardır. Bu araçlar aşağıda belirtilmiştir;

Toz boya, parmak boyası için sıvı nişasta, rendelenmiş sabun, sulu boyalar, resim sehpaları, plastik sıkılabilir şişeler, boyaları saklamak için kapaklı kavanozlar, küçük kek kalıpları, gazeteler, resim önlükleri, diş fırçaları, boyama ve baskı için küçük tabaklar, alüminyum yiyecek kapları, elekler vb.³⁷

2.4. ANAOKULLARINDA BEDEN EĞİTİMİ DERS PLANI

Anaokullarında beden eğitimi ders planı iki kısımda uygulanması hem çocuklar hem de eğiticiler açısından yararlı olacaktır. Böylelikle istenilen davranışlar ortaya çıkması sağlanacaktır.

³⁶ ÖZGÜR İbrahim N., *Günün Ana Okulları*, Takıoğlu Matbaacılık, İstanbul, 1981, s.86.

³⁷ *Okul Öncesi Eğitim Programları*, M.E.B., s.251.

2.4.1. Teorik Kısım

Beden eğitimi çeşitli şekillerde, değişik faaliyetler, şarkılar, taklitler, oyun, ritmik hareketler, basit denge hareketlerini içerisinde işlemelidir.

- a. Çocuğu neşelendirecek bir beden eğitimi etkinliğine yer verilmelidir. Bu amaca ulaşmak için;
 1. Etkin canlı ve değişik oyunlarla süslenmelidir.
 2. Çalışmalarda emir ve otoriteyi kaldırmak, her hareketi müzikle veya işaretle düzenlemek gerekir.
 3. Açıklamalar; çok kısa yapmak, tam cümleyle ifade etmek, çocuğun anlayacağı bir dil kullanarak, çocuk hareket halinde olduğu için bu sözleri kısaca bir iki kere tekrarlamak gerekir.
 4. Hareketleri öğrenmek için öğretmen hem açıklarken hem de çocuklar hareketleri yaparken hareketleri tekrarlamalıdır.
 5. Çalışmalar öğrenci tarafından kontrol edildiğinden, öğretmen tarafından cesaretlerini arttıracak şekilde ayarlanmalı.
 6. Sakin bir hava yaratmak için çocuğa yorulmamak, çok uzun istirahat vermek, onu sinirlendirmemek gerekir.
- b. Somut eşya ve bildiği şeyler üzerinde çalışma yapmalıdırlar.
- c. Uygun beden eğitimi aracı seçilmelidir.
- d. Beden eğitimi çalışmalarının şartlarına uyulmalıdır.

2.4.2. Pratik Kısım

Anaokulu çağındaki çocuğun yürüyüşü ilk zamanlar el ele tutuşmak suretiyle öğretmenin önderliği ile müzik, şarkı, türkü veya herhangi bir tempo ile yahut taklitler yaparak alıştırılarak ayarlanmalıdır. Serbest yürüyüşte çocuğun kendini sıkmaması bir ormanda, bahçede, odada nasıl geziyorsa öyle gezmeyi ne sert ne de yumuşak olmamak üzere adım alması hatırlatılarak tekrarlanmalıdır.

Uygun adımla yürümede kollar serbestçe normal şekilde sallatılmalı, bir doğru boyunca veya daire çizerek bir ritim halinde, bir asker, lokomotif gibi çeşitli hızları deneyerek öğretilmelidir. Bilhassa yana yürümeye çok yer verilmeli, düzgün yürümler öğretmen tarafından çocuklara yapılarak gösterilmelidir.

Ayak vaziyetinde, denge yürüyüşlerinde, atma, kaldırma, taşıma, tırmanmalarda çocuğun hep hareketleri düzgün yapmasına dikkat etmelidir. Sıçramalarda, bir yer üzerinde sıçramalar, serçe kuşu gibi. Kurbağa gibi. Dizler bitişik olarak, bacaklar serbest, bir yerde dayanılarak sıçramalar gibi terimlere ayrı ayrı yer verilmelidir.³⁸

³⁸ ÇOKNAZ, H. İlköğretim Okullarında..., s.7.

Tablo 2. 1. Anaokulu Beden Eğitimi Programı

Yaş Grubu :

Çocuk Sayısı :

Tarih :

Harekete Sürükleyici Etkinlikler	İşlevsel Etkinlikler	Grup Etkinlikleri	Bütün Sınıf Etkinlikleri
<p>1. Farklı yönlerde ve farklı tempolarda yürüme.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Büyük adımlarla yürüme - Küçük adımlarla yürüme - Parmak ucunda yürüme - Topuklar üzerinde yürüme - Yürü yürü çömel. <p>2. Farklı yönlerde ve farklı tempolarda koşma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Büyük adımlarla yürüme - Küçük adımlarla yürüme - Parmak ucu koşu - Dizleri karına çekerek koşu - Yan yan koşu - Koş koş çömel 	<p>1. Ayakya</p> <ul style="list-style-type: none"> - Başı sağ ve sol omuza değdirme. - Başı öne ve arkaya eğme. - Kollarla vücudun yan tarafında büyük ve küçük daireler oluşturma - Elleri yere değdirme - Çömelik durumdan dikey sıçrama <p>2. Oturarak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bacaklar açık ve kapalı durumda öne esneme - Dizleri karına çekip düz uzatma <p>3. Yatarak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bacaklar havada bisiklet çevirme - Beşik hareketi - Ayakları başın arkasında yere değdirme. 	<p>Minder</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yuvarlanma - Dizler üzerinde yürüme - Dizler üzerinde önde top taşıyarak yürüme. Minderin sonunda topu hedefe atma <p>Denge</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cimnastik sırası üzerinde yüzüstü ve sırtüstü yatar durumda kollardan destek alarak sürünme. - Cimnastik sırası üzerinde ileri-geri ve yan yan yürüme. <p>Top</p> <ul style="list-style-type: none"> - "İsmini duy topu yakala" oyunu : Öğretmen belli bir sıra izlemeden "topu yakala Banu" diyerek topu yukarı doğru atar. Topu yakalayan çocuklar birer puan alırlar. - "Yukarıya atalım dikkatli tutalım" oyunu (Brueel 1995). Çocuklar sıra ile topu yukarı atıp tutarlar. Her bir tutuşu bir rakam, bir gün ya da bir ay ismi ile ifade ederler. 	<p>Labut Devirme Oyunu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Çocuklar iki gruba ayrılır ve uygun mesafeye yerleştirilmiş labutları topu yerden yuvarlayarak devirmeye çalışırlar. Her bir grubun devirdiği labut sayısı kaydedilir ve kazanan grup alkışlanır.

Tablo 2. 2. Anaokulu Beden Eğitimi Programı³⁹

Yaş Grubu :

Çocuk Sayısı :

Tarih :

Harekete Sürükleyici Etkinlikler	İşlevsel Etkinlikler	Grup Etkinlikleri	Bütün Sınıf Etkinlikleri
<p>1. Farklı yönlerde ve farklı tempolarda yürüme.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Büyük adımlarla yürüme - Küçük adımlarla yürüme - Topuklar üzerinde yürüme - Ayı yürütüşü - Fil yürütüşü - Yürü yürü sıçra <p>2. Farklı yönlerde ve farklı tempolarda koşu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Parmak ucu koşu - Dizleri karına çekerek koşu - Ayak topuklarını kalçaya değdirerek koşu - Yan yan koşu - Dizleri yanlara çekerek koşu. - Koş koş sıçra 	<p>1. Ayakta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omuzları farklı yönlerde çevirme. - Kollarla önde ve arkada makas yapma. - Kollar yukarıda gergin, elleri birleştirme ve arkaya, yanlara esneme. - Çömelik durumdan dikey sıçrama <p>2. Oturarak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bacakları açma-kapama - Bacaklar açık ve kapalı iken öne ve yanlara doğru esneme <p>3. Yatarak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bacakları yukarıya kaldırma-indirme - Bacakları havada açıp-kapama - Bacaklar yukarıda iken ellerle ayakları tutma. - 5 kez şınav hareketi yapma. 	<p>Minder</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yuvarlanma - Beşik Hareketi - Köprü <p>Denge</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cimnastik sırasında kollar yanda açık yürüme. - Cimnastik sırasında göğüs hizasında top taşıma. - Cimnastik sırasında tek ayak üzerinde dengede durma. <p>Top</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Topu fırlat ve yakala" oyunu (Bruehl 1995). Çocuklar topu duvara fırlatırlar. Topu havada, ya da yerde bir kez sıçradıktan sonra yakalayabilirler. 	<p>Çabukluk Koşusu</p> <p>İki yarışma yolu hazırlanır. Yarışma yolu üzerinde önce minder sonra 5-10cm yükseklikte iki sandalyeye bağlanmış ipten oluşan engel, son olarak da bir çocuk sandalyesi yerleştirilir. Çocuklar iki gruba ayrılır. Minder üzerinde yuvarlanırlar, koşarak ipin üstünden iki ayakta atlarlar, son olarak da sandalyeden atlarlar. Sandalyeden ilk önce atlayan çocuk oyunu kazanır.</p>

³⁹ ÖZER, Dilara Sevimay – ÖZER, Kamil. Çocuklarda Motor Gelişim, Kazancı Kitap Ticaret, İstanbul, 2000, ss.195-196.

Okul öncesi dönemde beden eğitimi çalışmaları 4 aşamada uygulanmaktadır.

1. Harekete sürükleyici etkinlikler : 5dk
2. İşlevsel egzersizler : 10dk
3. Grup etkinlikleri : 20dk
4. Bütün sınıf etkinlikleri : 5dk.⁴⁰

⁴⁰ ÖZER, D.S.– ÖZER, K. *Çocuklarda Motor Gelişim*, s.197.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**OYUNUN TARİHÇESİ, OYUNUN TANIMI, ÖNEMİ VE EĞİTİMDE
KULLANILMASI**

3.1. OYUNUN TARİHÇESİ

Köylü, kentli, yoksul, her çocuk bulunduğu yerin ve zamanın etkisi altında oyun oynamıştır. Mısır'da, İran'da yapılan kazılarda türlü oyuncaklar bulunmuş. Eski Girit Uygarlığı'nın kalıntılarında çok güzel bebeklere, oyuncak ve ev eşyalarına rastlanmıştır.

Çocuk oyunlarının tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. Romalı çocuklar çember çevirmeyi, arabayı ve top oyunlarını çok severlerdir. Ülkeden ülkeye, ulustan ulusa çocuk oyunlarında ayrıcalıklar görülebilir. Bununla birlikte, dünyanın hemen her yerinde çocuk oyunlarının ortak yönleri ve özellikleri vardır.⁴¹

Eski uygarlıklarda ve yakın geçmişte oynanan çocuk oyunlarının bir çoğu gelişmiş toplumlarda giderek önemini ve geçerliliğini yitirmiş, yerini günümüzün araç ve gereçlerinden esinlenen oyunlar ve oyuncaklar almıştır.⁴²

Oyunun kişinin güncel yaşantısıyla çok yakından ilişkisi vardır. İçinde birçok uğraşların yer aldığı oyun, insanların iç güdüleriyle yaşadığı çok eski devirlerden beri bilinmek ve oynanmaktadır.

Oyun hakkındaki tarihi bulgular o devirlerdeki yaşantıyı anlattığı gibi oyun geçmişinin yüzyıllar öncesine dayandığı açıklanmaktadır. Değişik kutlama ve dinsel törenlerde, savaş öncesi moral kazanma ve savaş sonrası zafer kutlamalarında, geleneksel törenlerden başka ayrıca sağlık, pedagojik ve askeri amaçlar için oynandığı, aynı zamanda boş zamanını değerlendirmeyi amaçladığı bilinmektedir. Eski Türkler, usta binici olduklarından, at üzerinde

⁴¹ SUN, Muammer - SEYREK, Hilmi. *Okulöncesi Eğitimde Oyun*, Mey Müzik Eserleri, İzmir, 1997, s.16.

⁴² DÖNMEZ, Necati Baykoç. *Oyun Kitabı*, Esin Yayınevi, İstanbul, 1992, s.9.

çeşitli kovalama oyunları, yarışlar, hedefe atışlar, at üzerinde oynanan atlı hokey ve atlı cirit oyunu Eski Türklerin en yaygın uğraşları arasındadır. Bütün bunların ölüm, doğum, evlenme, savaş hazırlığı ve zafer için yapıldığı bilinmektedir.

Güney Asya hatta Avustralya'da uçan top değişik şekillerde oynanmıştır. Orta Asya'da ise yumruk topu, futbol, tenis, voleybol oyunu karakterinde oyunlara rastlanmıştır. Fransa'da yaygın olarak oyunun kriket, hokey, golf oyunları bütün Avrupa, Akdeniz ülkeleri tarafından bilinen ve oynanan oyunlardandır. İngiltere çok yönlü gelişim için, top oyunlarına en çok yer veren ülkedir. Özellikle futbol tüm ülkelere İngiltere'den yayılmıştır.⁴³

3.2. OYUNUN TANIMI

Oyun, özgürce tazi olunan, tamamen emredici kurallara uygun olarak, belirli zaman ve mekan sınırları içerisinde bizzatihi bir amaca sahip olan bir gerilim ve sevincin duygusuyla alışılmış bir hayattan başka türlü olmak bilincinin eşlik ettiği iradi bir eylem veya faaliyettir.⁴⁴

Oyun, belli bir amaca yönelik olan veya olmayan kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen fakat bir durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme sürecidir.

Oyun, dikkat, rastlantı ve maharete dayanan ve insanların hoş vakit geçirmelerine, oyalanmalarına yarayan tamamen çıkarsa eğlence yarış.⁴⁵

3.3. FİLOZOF VE EĞİTİMCİLERİN OYUN ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ

3.3.1. Eflatun (Eski Yunan Filozofu İ.Ö.427-347)

Devlet ve protogoros adlı yapıtlarında, çocukların eğitimi için önce ana babaların yetiştirilmesini ileri sürer. Çocuğun eğitiminin beden eğitimi ve ruh eğitimi olmak üzere iki alanda yapılmasını önerir. Bedensel eğitim açısından oyunun eğitsel değerinden bahsederek çocuk oyunla büyümelidir, der.

⁴³ Eğitsel Oyunlar, Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Ders Notları, s.10-11.

⁴⁴ ÇAMLIYER, Hüseyin. Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun, Can Ofset, İzmir, 1997, s.18.

⁴⁵ SEL, Ruhi. Beden Eğitimi Oyun ve Öğretimi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1993, s.9.

3.3.2. Gazali (İslam Filozofu 1058-1111)

Gazali çocuğun eğitiminde oyunun önemli bir yeri olduğunu söyler. Ona göre oyun çocuğu dinlendirir, belleğini yeniler ve öğrenme gücünü artırır.

Gazali, öğretimde oyunların ve öğrenime kısa süreli ara vermenin rolüne değinerek derslikteki çabasından sonra öğrencinin yine eski durumuna dönebilmesi için uygun bir takım oyunlar düzenlenmesi gerektiğini ileri sürer. Ona göre öğrencinin eski dinçliğini kazanması, çalışmalardan usanmaması için belleğini tazelemek ve enerjisini yenilmek yönünden oyun gereklidir. Peygamber Efendimizin bir hadisiyle oyunun önemini kavratmaya çalışır. Efendimiz (A.S.) “Çocuğu olan onunla çocuklaşsın; diyerek bütün ebeveynlere çocuklarını bizzat eğlendirmelerin emretmiştir. Çocukları oynamaktan men edip devamlı ders çalışmaya zorlamak onun kalbini öldürür, zekasını iptal eder ve hayatının neşesini kaçıır. Sonunda çocuk dersten kurtulmak için hile düşünmeye başlar” derler.

3.3.3. Locke (İngiliz Filozof 1632-1704)

Locke’a göre çocuk yılın her mevsiminde doğa ile içli dışlı olmalıdır. Eğitim ve öğretimde oyunu savunur. Derslerin daha çekici olmasını istiyorsanız çocuğun ilk yaşlarda oyun iç güdülerinden faydalanınız, der.

3.3.4. Rousseau (Fransız Yazar ve Filozof)

Rousseau, çocuğun tam bir özgürlük ortamında ve her türlü baskıdan uzakta yetiştirilmesini ister. Çocuk doğanın kucagında yetiştirilmelidir. Rousseau, genel eğitim için beden eğitiminin önemine inanmış, her okulda bir beden çalışması alanı bulunmasını istemiş ve bu konuda şunları söylemiştir. Çocuğun bedenini her zaman işletiniz ve sağlıklı olan bir çocuk fikren de gelişir ve akıllı olur.

3.3.5. Basedow (Alman Eğitimci)

Basedow, yorucu ve katı bir öğrenme sürecine karşı çıkmıştır. Çocuklar bir şeyi oynayarak, yalın biçimde öğrenmeli, sağlıklı ve güçlü olarak yetiştirilmelidir. Bunun için onun hazırladığı zaman çizelgesi özgür düzenlenmiş, kuramsal derslerle beden etkinlikleri ve oyunlar sıra ile birbirini izlemiştir.

3.3.6. Salzman (Alman Eğitimcisi ve İlahiyatçısı)

Kendi adına bir okul açtırmıştır. Okulunda öğleye kadar kuramsal derslere yer verir, öğleden sonra da genellikle oyun ve cimnastik çalışmaları yaptırırdı. Ayrıca Pazar günleri de oyun günleri olarak belirlenmiştir.

3.3.7. Pestalozzi (İsveçli Eğitimci)

Pestalozzi, çocuğun ilk devinimlerinden, dolayısıyla doğan cimnastikten söz eder. Bu da oyundan başka bir şey değildir. Pestalozzi, çocuğun içinde onu etkinliğe, devinime yönelten bir itici gücün var olduğunu ve bu iş gücünün itişiyile çocuğun durmadan kıpırdandığını, yerinde oynadığını, ellerini her şeye uzattığını izlemiş ve değerlendirmiştir.

İnsandaki bu devinim iç güdüsüne uygun bir olanak sağlamak için doğanın insan bedeninin her yanını eklemlerle donattığını söylemiştir. Çocuğun bütün devinim ve oyunlarının, bu etkinlik alıştırmalarının gelişmesinden, düzenlenmesinden oluşacak etkinlikler sistemini "Elemanter Cimnastik" olarak nitelendirmiştir. Bu sistem de kendisinin eğitime kazandırdığı kolaydan güce, bilinenden bilinmeyene, doğaldan yapaya olarak bilinen "Basamaklar İlkesine" geniş ölçüde yer verilmiştir.

3.3.8. Schiller (Ünlü Bir Alman Ozanı ve Tiyatro Yazarı)

"İnsan, sözcüğün tam anlamıyla oynadığı yerde insandır", diyerek oyunun insan için değerini anlatmıştır. Schiller oyunu sanat ve güzellik açısından ele alır. Ona göre oyun birikmiş fazla enerjinin harcanması, tüketimi değildir. Tüm yetilerin uygunluğu, eğilimlerin uyumu, duyguların özgürlüğüdür.

3.3.9. Muths (Alman Eğitimsisi)

Muths göre oyunlar yakın ama önemli etkinliklerdir. Bunlar sadece gençlik için değil uluslar içinde bir eğitim aracıdır. Oyunlar düşünsel çalışmalardan sonra dinlendirici bir etki yaptıklarından hiç savsaklanmamalıdır. Bunlar devinim için çok çeşitli olanak sağladıkları gibi, can sıkıntısını giderici etkilere de sahiptirler. Eğitimsi oyun yoluyla çocuğa yaklaşır, ruhuna siner, kalplerini kolayca kazanır. Oyunlar neşe canlılık ve eğlence yaratırlar.

3.3.10. Fröbel (Alman Eğitimsisi 1782-1852)

Oyunun dönemindeki önemini en iyi gören eğitimcilerin başında gelir. 1837'de açtığı Çocuk Bahçesi Anaokulunda kendi yönetimini uyguladı.

Çocuk oyunları, Fröbel'in yol göstericiliği ile eğitimin önemli bir aracı olmuştur. Ona göre çocuk oyun oynamak gereksinimindedir. Bu nedenle çocuğa her şey oyunla daha iyi öğretilir. Oyun sırasında edinilen bilgiler çocukta daha iyi yerleşir. Onun için çocuğa her şey oyun ortamında öğretilmelidir.

Fröbel, çocukların kendi çabalarıyla öğrenmesine önem verir. Kitap ve derslerinden önce eğitici oyunlarla uğraşmalarını ister. Oyunu eğitimin bir aracı olarak görmüş, kendi hazırladığı eğitici oyunları yine kendi okulunda uygulamıştır.

Fröbel'e göre; oyun çocuğun tüm yaşamını belirleyen bir çekirdektir. Oyun okul öncesi dönemde çocuğun en katıksız en çok ruhsal doyum sağlayan uğraşdır. Fröbel anaokulunun eğitim ilkeleri, araçları ve uygulamaları bugünde anaokullarında geçerliliğini korumaktadır.

3.3.11. Freud (Avusturyalı Psikanaliz Bilimcisinin Kurucusu 1837-1993)

Freud ve onu izleyen çocuk ve ruh hekimleri oyunun kişilik gelişimine katkısını, çocuğu tanımada değerli bir araç olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu gelişme, çocuğun ruhsal uyumsuzluklarının tedavisinde en etkili yöntem olan "oyunlu tedavi" nin doğmasına yol açmıştır.

Oyun çocuğun davranışının ve kişiliğinin uymasıdır. Çocukların oyununu gözleyerek onları çok çeşitli yönleriyle tanımak olanaklıdır. Freud'a göre çocuğun oyunu düşler ve sinirsel belirtiler gibi anlamı olan davranışlardır. Oyun da, düşler ve sinirsel belirtiler gibi açıklanabilir ve yorumlanabilir.

3.3.12. Montessori (İtalyan Eğitimci 1870-1952)

Çocuğun öğrenmesine elverişli, serbestçe hareket edebileceği, kendi kendini eğitebileceği bir çevrede yaşaması gerektiğini savunmuş ve bu okula "çocuk evi" adını vermiştir. Çocuk evinde, eşyalar çocuğun boyuna göre raflar kolaylıkla uzanabileceği yüksekliktedir. Çocuk gruplarını birbirinden ayıran sınıflar yoktur.

Çocuğun devinimlerini, çabalarını alıştırmalarını, deneyimlerini ve çalışmalarını oyun değil de iş olarak tanımlar ve çocuğun oyununa büyük önem verir. Montessori'nin okulunda çocuğun kendi kendine gelişmesine yardım eden birçok araçlar ve oyuncaklar vardır. Çocuklar özgür etkinliklere yönlendirirler. Böylece kendi başlarına yaptıkları işler sonunda bağımsızlıklarını ve kişiliklerini kazanırlar.

3.3.13. Böhler

Böhler, çocuğun oyun davranışları üzerinde durur ve oyunları 3 grupta toplar. Oyunlar gelişim süreci içinde birbirini izleyerek oluşur. Çocuğun gelişim süreci içinde ilk oynadığı oyunlar işlevsel oyunlardır. Kendi bedeni ile oynar, kolları hareket ettirir ve parmakları ile oynar. İlk önceleri yakalama, sallama, yere düşürme davranışları gözlenir. 5-6 yaş dolaylarında çocuğun yaptığı resmen yapmak istediği objeye benzediği görülür. Bu çocuğun zihinsel gelişiminin bir göstergesidir. İşlevsel oyunlara paralel olarak iki yaşlarında illüzyon oyunları görülür. Çocuk çevresini düşürdüğü gibi anlamlandırır, daha sonra grup oyunlarına geçilir. Çocuk büyüdükçe oynanan oyunlar kurallı oyunlara dönüşür.⁴⁶

⁴⁶ ÖZDOĞAN, Berka. *Çocuk ve Oyun*, Anı Yayıncılık, Ankara, 1997, s.8-9.

3.3.14. Heckhouse (1964)

Ona göre birey bir iç gerginlik yaşarsa ve korku ya da engellemelerden kurtulmak için isterse oyunu seçer ve oyunda rahatlamak ister. Eğer oyun fazla dikkat toplama gerektiriyor ya da yarış varsa organizma yine gergindir. Bu nedenle korku ve heyecanı azaltacağına arttırır. Burada oynanan oyun şekli önemlidir.

Oyun oynayan bireyler, oyunda herhangi yorgunluk ve bıkkınlık olmadan uzun bir süre sürdürülebilir. Oyun gerginliği azaltmaktadır. Aynı şekilde oyun terapisinde oyun yolu ile gerginliğin azaltılması sağlanmaya çalışılır.⁴⁷

3.4. OYUNUN ÖNEMİ

Günümüzde, bir çocuğun bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı gelişimi ve eğitimi için oyunun uyku ve beslenme kadar önemli bir ihtiyaç olduğu kabul edilmektedir. Oyun çocuğun fiziksel gelişimini, hareket gelişimini, dil, zihin, sosyal ve duygusal gelişimlerini sağlar. Çocuk oyun oynarken; kaçar, sıçrar, zıplar, tırmanır, sürünür, kayar ve bütün vücut kaslarını geliştirir. El becerilerini sağlayan oyunlarla, parmak ve el kasları güçlenir. El ve parmakları ile nesnelere kavrar, tutar, sıkar, karalama, kesme, bağlama, düğmeleme gibi becerileri kazanır. Oynarken düşünür, planlar, yaratır. Bedeni kadar zekası da çalışır ve bu zevkli ortamda zihinsel gelişimine yönelik birçok kavramı da oyunla öğrenir. Oyun çocuğun yaratıcılığını da arttırır. Çocuğun dili kullanma yeteneği de oyun oynarken hızla gelişir. Çünkü oyunda diğer çocuklarla ve oyuncaklarıyla sürekli iletişim içindedir. Dili anlama ve anlatma için kullanır.

Çocuk oynadıkça duyuları keskinleşir, yetenekler serpilir, becerisi artar. Çünkü oyun çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır. Duyduklarını, gördüklerini sınavı deneği öğrendiklerini pekiştirdiği bir oyun odasıdır. Kısacası oynayan çocuk kendi küçük dünyasındadır. O dünyaya kendisi egemendir. Kuralları kendisi koyar, kendisi bozar. Yaştlarının dışında bu dünyaya kimsenin girmesini istemez.

⁴⁷ ÇAMLIYER, H. Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun, s.18.

Evcilik oynayan küçük çocuklar büyükleri yanlarına yaklaştırmazlar. Karışmaya kalkan olursa sinirlenirler. Deney odasında buluş yapmak üzere olan bir bilgin gibi huysuzlaşırlar. Diktikleri kuleyi yanlışlıkla devirseniz yeniden yapılamazmış gibi ağlarlar. Yetişkine nedenli önemsiz görünse de yaptığı kule kendi yapıtıdır. Oyun çocuğun özgürlüğüdür.⁴⁸

Bir öğretmenin oyun bilmesi, oyun öğretebilmesi için yeterli değildir. Her konuda olduğu gibi oyun ve benzeri etkinlikler konusunda da bilmek başka öğretebilmek başkadır. Bundan dolayı öğretmenlerin oyunları bilmesi gerektiği gibi nasıl öğreteceğini de bilmesi gerekir.

Oyun çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır. Çocuk oyuna büyüklerinden gördüğünün yanında kendi iç dünyasını da katar. Dış dünyayı kendi duygularında yoğurup sentezler çıkarır. Oyun çocuğun dili ve en etkili anlatım aracıdır. Bu yolla üzüntülerini ve sevinçlerini, korkularını dile getirir. Çocuğun saldırganlık dürtüsünün boşaltılmasına yarar. Oyun çocuğun vücudunu güçlendirir. Oynarken çocuklar canlı ve hareketli olur.

Eğer çocuğun oyun oynaması engellenirse çocuk fiziksel ve zihinsel bakımdan sağlıklı olarak gevşemez. Savaş ve yoksulluk gibi çocuğun oyun oynamasını sınırlayan ya da engelleyen etmenler çocuğun kişiliği üzerinde zedeleyici ve sağlıksız etkilere yol açar.

Oyun çocuğun fiziksel motor, dil, zihinsel sosyal ve duygusal gelişim alanlarını destekleyici bir rolü olmasından dolayı öğretmen tarafından çok iyi verilmesi gerekir. Bir eğitsel amaca ulaşmak için, özellikleri belli çocuklara nasıl bir ortamda oyun oynatılacağı belirlenmesi gerekir.

Seçilen oyun tipi, verilen süre, oyun grubu, oyun için gerekli araçlar gibi oyunun temel özellikleri konusunda hata yapılırsa en ilginç oyun bilen ilgi çekici olmayabilir.⁴⁹

Oyun öğretiminde şu özelliklerin yer alıp almadığına bakılması gerekir. Eğitimci çocukların her birisini iyi tanıyor mu? Yaş grubuna uygun oyun seçebilmiş mi? Oyun doğru zamanda mı veriliyor, seçilen mekanı uygun mu? Oyun için gerekli araçlar eksiksiz, ilgi çekici mi? Bütün bu konuları bilen eğitimci oyun öğretimini tam ve doğru olarak yapabilir.

⁴⁸ YÖRÜKOĞLU, A. *Çocuk Ruh Sağlığı*, s.47.

⁴⁹ ÇAMLIYER, H. *Çocuk Hareket Eğitimi...*, s.123.

Eğitimci çocukların her birini iyi tanımalı, gelişim özelliklerini bilmelidir. Konuşma problemi olan ve bundan dolayı rahatsızlık duyan bir çocuğa tekerlemeli bir oyunda zorlanmamalıdır. Çocukların yaşlarına göre oyun oynatılmalıdır. Başaramayacakları oyunu oynatmak yanlış olur. Çocuğun bir daha o oyunu oynaması zor olur. Oyun için doğru zamanlama yapılmalıdır. Çocukların neşeli oldukları zamanlar oyun için en elverişli zamanlardır. Seçilen mekan oyun için uygun olmalıdır. Geniş bir alanı gerektiren oyun dar bir ortamda oynatıldığında özelliğini kaybeder. Oyun yerinin normalden sıcak ve soğuk, gürültü, havasının kirli olmamasına dikkat edilmelidir. Oyun için gerekli olan oyun araçları eksiksiz, sağlam ve ilgi çekici ve çocuk sayısı için yeterli olmalıdır.

Eğitimci planlanan oyunu kendisi çok iyi bilmelidir. Oyun katı kurallarla yaklaşan ilgisiz kalan yerde gereğinden fazla karışan eğitimciler çocukların oyun olanaklarını kısıtlayabilir.

Eğitimcinin oyunla ilgili görevi, çocukları oyun oynamaya teşvik etmek, oyun sırasında eğer çok ihtiyaç duyarsa yardımcı olmaktır. Eğitimci, çocukları oyun oynamak için desteklemeli, ancak oyunu denetim altında tutmaya çalışmamalıdır.

Kentlerde oyun alanlarının giderek azalışı çocuk oyunlarını büyük ölçüde kısıtlamıştır. Günümüzde okul öncesi dönemi çocukların oyun gereksinmelerini en iyi karşılayan yerler okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Çocuklar evlerinde bulamadıkları her tür oyunları oynama olanaklarını buralarda bulabilmektedirler.

Okul öncesi dönemde büyük ve küçük kasların geliştirilmesinde yararlı olan oyunlarla öncelik verilmelidir. Tırmanma merdivenleri, kayma olukları, atlama ipleri, üç tekerlekli bisikletler büyük kasların gelişmesi; denge tahtası, bloklar, el işleri vb. gereçlerle yapılan oyunlar da küçük kasların gelişmesine yardımcı olurlar.

Bu nedenle okullarında, çocukların büyük ve küçük kaslarının gelişmesi için gerekli olan araç-gereçlerin bulundurulması yerinde olur. İyi bir öğretmen, çocuklara oynatacağı oyunları seçerken, onların büyük ve küçük kaslarını geliştirici oyunları da bilinçle seçmek ve uygulamak durumundadır. Özellikle devinimli oyunların çocukta kasların gelişimine yardımcı olduğu göz önünde tutulmalı ve bu tür oyunların, kasları geliştirici özelliklerinden yararlanılmalıdır.

Açık havada oynanan oyunlar güneşten ve temiz havadan yararlanmasını sağlar; bedensel gelişimini hızlandırır. Çocuğun bedensel gelişimi için gerekli olan pek çok şeyden birisi de “D” vitamindir. Güneş ışınlarının insan derisine değmesi ile beden de “D” vitamini oluşur. Açık havada oynanan oyunların kazandırdığı önemli bir şey de temiz hava ve oksijendir. Çocukların beyin dokuları ve bedeni oluşturan gözleri yetişkinleri oranla daha yüksek düzeyde oksijene gereksinme duyuyor. Bu oksijeni, çocukları açık havada oynatarak sağlamaktan daha kolay bir yol yoktur. Çocuk açık havada oynarken, bedensel gelişmesi için gerekli bu öğeleri, farkında olmadan ve en doğal biçimde edinir. Solunum sindirim ve boşaltım işlevlerinin gerektiği biçimde oluşabilmesi içindir ki, çocuklar açık havada oynarken neşeli ve mutludurlar. Açık havada oynarken yenilenirler, iştahları artar, daha rahat uyurlar.⁵⁰

3.5. EĞİTİMDE OYUNUN KULLANILMASI

Eğitim ve öğretimde, dikkati dağıtmadan uzun süre muhafaza edebilmek çok zordur. Bu da algılama ve öğrenmeyi engelleyebilmektedir. Oyunla öğrenmenin faydalarından biri de dikkati yoğunlaştırabilmedir. Oyunlar, öğrencileri pasif durumdan aktif duruma geçirmeleri nedeniyle dikkati, diğer öğrenme tekniklerine göre daha fazla sağlar.

Eğitimcinin amacına ulaşabilmesi için; bireyin kapasitesini anlayabilmeli verilmek istenen şeylerin ne derece alınabildiğini gözlemleyebilmelidir. Böylece çocuğun, hataları, zayıf yanları, buluşları, yetenekleri ve eğilimleri ile çocuğun gerçek kişiliğini gözlemek mümkün olur.

Dolayısıyla eğitimci, çocuğun kapasitesini anlayabilecek, verilmek istenenlerin, ne kadarının alınabildiğini değerlendirebilecektir.

Oyun, bir eğitim aracı olup, temel eğitimin bütün dallarında hem öğretim metodu hem de öğretim aracıdır. Okul öncesi eğitimde birey düşünerek değil, deneyimlerine göre öğrenmeyi gerçekleştirir. Oyunla öğretimde, öğretmen hakim veya jüri üyesi konumundan uzaklaşmış olmalıdır. Öğretmenin hakim rolü öğrencileri korkutmakta, çekingen veya isyanlar yapmaktadır. Oyunla eğitim kazanma ve kaybetme anındaki hareketlerini görmelerini ve

⁵⁰ SUN, M. – SEYREK, H. Okul Öncesi eğitimde Oyun, s.17.

değerlendirmelerini kazandırır. Oyunla eğitim sonucunda, öğrenilen daha iyi hafızada kalır, mukayeseli düşünme, karar verme ustalığı gelişir ve davranışları olumlu yönde etkiler.⁵¹

Okul öncesi çocukların eğitiminde eğitimciler çeşitli oyuncaklar ve oyunlarla hareketli bir yaşam içinde eğitilmeleri, onların davranışlarının canlı, sağlıklarının üstün ve bedensel becerilerinin de göz alıcı bir düzeyde gelişmesine yardımcı olur.⁵²

⁵¹ ARACI, Hikmet. **Okullarda Beden Eğitimi**, Bağırçan Yayınevi. Ankara. 2000. s.345.

⁵² ÇOKNAZ, H. **İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi ve Aletli Cimnastik**, s.1.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

**OYUN ÇEŞİTLERİ, OYUNUN SEÇİMİ, OYUNLARIN ÖĞRETİMİ,
OYUNLARIN YÖNETİLMESİ VE OYUNLA KAZANILAN BECERİLER**

4.1. OYUN ÇEŞİTLERİ

4.1.1. Düşgücü Oyunları (Hayali ve Temsili Oyunlar)

Çocuğun bir nesneyi başka bir nesne gibi, bir olguyu başka bir olgu gibi düşünerek kurduğu oyunlara düşgücü oyunları denir.

Çocuk eline geçirdiği nesnelerin aslına bakılmadan düşgücüne başvurur, bir nesneyi başka bir nesne gibi kullanabilir. Örneğin; bir sopayı at olarak; bir kutuyu tencere olarak kullanabilir. Kimi oyunlarda baba rolü oynar, anne olur, bebek olup bakılmak ister. Öğretmen olur öğrencilerine ders anlatılır.

4.1.2. Küme Oyunları

Çocukların birlikte oynadıkları oyunlara küme oyunları denir. Topluca oynanan her oyun küme oyunları kapsamı sayılabilir.

Bazı oyunlar ferdi, bazıları gruplar halinde, bazıları ise küme olarak oynanmaktadır. Küme oyunlarında bütün sınıf tek bir küme etrafında toplanmaktadır. Kümeler oluşturulurken oyunun oynanma şekline göre kümeler oluşturulmaktadır. Bazı oyunlar daire etrafında, bazı oyunlar da bir tek çizgi üzerinde oynanmaktadır.

4.1.3. Koşmaca Oyunları

Açık havada ve koşarak oynanan oyunlara koşmaca oyunları denir. Bu tür oyunlarda çocuklar, koşar, kovalar, yakalamaya ve kurtulmaya çalışır. Saklambaç, köşe kapmaca, bacak kapma vb. oyunlar koşmaca oyunlarına birer örnek sayılabilir.

Oyunlar çocukların gelişimlerine büyük katkıda bulunmaktadır. Çocuk gelişimine katkıda bulunan oyunlar çeşitli şekillerde oynanmaktadır. Bazıları koşularla, bazıları sakin, bazıları halka etrafındaki oyunlar gibi. Koşmalı oyunlar genellikle açık havalarda yapıldığı için çocuğun temiz havadan yararlanmasına olanak sağlayan oyunlardır. Koşmaca oyunlarında az zaman çok enerji harcamaktadırlar. Bu oyunlar da öğretmenin gözetimi altında oynatılmalıdır.⁵³

4.1.4. Öykünme (Hayal Gücüne Yönelik) Oyunları

İnsana, hayvana, bitkiye, doğa olaylarına taşıta öykünerek oynanan oyunlara öykünme oyunları denir. Dede, nine, ördek, maymun öykünmeleri öykünme oyunları için birer örnektir.

Bu tür oyunlar günlük yaşama araç gereçlere canlılık ve ruh getirir. Çocuklar sahneye çıkma korkusu olmayan aktörlerdir. Onlar algıladıklarını dile getiren, dile getirdiklerini incelikle duyan oyuncularlardır. Oyunlarında tümü ile gerçek yaşamı yansıtabildikleri gibi zaman zaman olmayacak olayları ve canlıları da dramatize edebilirler. Çocuğun hayal gücünün ürünü oyunlarda seçtiği roller ve oynadığı sürekli oyunlar yetişkinlere çocuğun eğilimi ve önemseydiği olaylar konusunda önemli ip uçları sağlar.

Bu oyunlarda öğretmen çocukların rahat edebileceği özgür bir ortam hazırlamalıdır. Oyunlarına müdahale etmemeli sessiz ve sakin bir biçimde onları izlemelidir.

⁵³ SEYREK, Hilmi-SUN, Muammer. Çocuk Oyunları Okul Öncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı. M.E.Yayımları, İzmir, 1997, s.26.

4.1.5. Halkada Oyunlar

Çocukların oturarak ya da ayakta bir halka oluşturup oynadıkları oyunlara halkada oyunlar denir. Çiftçi çukura daldı, bülbül kafeste, gezen yüzük oyunları halkada oyunlara örnek verilebilir.

Halka oyunları genellikle fazla hareketli olmayan sakin oyunlardır. Öğretmen, öğrencileri halkaya geçirdikten sonra onların oyun oynamalarına fırsat verir. Halka oyunlarla çocuklar genellikle çocuklar şarkılı ve tekerlemeli oyunları oynarlar, bu da onların dil gelişimlerine büyük yarar sağlar.

4.1.6. Serbest Oyun ve Etkinlikler Saatinde Oynanan Salon-Sınıf Oyunları

Bu oyunlar, çocukların kendi koyacakları kurallara göre, genellikle ilgili köşelerinde oynanırlar. Eğitsel oyuncaklar, bloklar ve masa oyuncakları ile oynanan oyunlar serbest saatte oynanan salon-sınıf oyunları kapsamındadır.

Genellikle bu oyunlar oynanırken öğretmen öğrencilerin başında durmaz. Öğrencileri serbest bıraktığı zaman çocukların kendi kendilerine sınıfta oynadıkları oyunlardır. Bu oyunlarda kuralları oynayacak olan çocuklar kendileri belirler. Bu çocukların kendi kendilerine bir şeyler ortaya koyabilmelerini sağlar. Burada sınıfta mevcut olan oyun köşelerinin herhangi birinde oynanmaktadır.

4.1.7. Oyun Saatinde Oynanan Salon-Sınıf Oyunları

Bunlar üçe ayrılır:

a. Isındırıcı Oyunlar : Çocukları devinimli ve düzenlemeli oyunlara hazırlamak için uygulanan oyunlara ısındırıcı oyunlar denir. Parmak oyunları, kolay beden devinimleri bu oyunlara örnek gösterilebilir.

b. Devinimli Oyunlar : Belirli kurallara göre oynanan, oyun saatinde uygulanan ve devinim özelliği ağır basan oyunlara devinimli oyunlar denir. Şarkılı oyunlar, halka oyunları, araçlı-araçsız oyunlar bu tür oyunlara örnek gösterilebilir.

c. Dinlendirici Oyunlar : Devinimli oyunlarda yorulmuş olan çocukların dinlendirilmesini amaçlayan oyunlara dinlendirici oyunlar denir. Parmak oyunları, şarkılı

oyunlar, halkada ve dramatize oyunların oturarak uygulananları ve az devinimli olanları dinlendirici oyunlar kapsamındadır.⁵⁴

4.1.8. Araçsız Yapılan Oyunlar

Herhangi bir aracı gerektirmeden oynanan oyunlara araçsız oyunlar denir. Her çeşit öykünme oyunu, şarkılı oyunlar, halka oyunları araçsız yapılan oyunlara örnek olarak gösterilebilir.

Bu oyunlar araçsız olarak yapılmaktadırlar. Bu oyunlarda herhangi bir araca gereksinim duyulmadan öğrencilerin yetenekleri ve kendilerinin ortaya koyduğu belirli kurallarla oynanan oyunlardır.

4.1.9. Araçta Yapılan Oyunlar

Belirli bir aracın üzerinde yapılan oyunlara denir. Denge oyunları, minder üzerinde yapılan devinimler vb. araç üzerinde yapılan bütün oyunlar bu küme kapsamı içinde düşünülür.

Bu tür oyunlarda mutlaka oyuna başlamadan önce oynatılacak bütün oyunların araçları oyun alanında hazırlanmalıdır. Gerekli olan araçlar hazırlandıktan sonra çocuklara oyunlar açıklanmalı. Bu öğretmene hem zaman kaybına hem de oyun atılacak oyunun kolayca öğrenilmesini sağlayacaktır. Araçta yapılan oyunlarda düzen ve disiplin şarttır. Ancak bu disiplin çocukları bunaltacak şekilde olmamalıdır. Fazla kuralcı olunmamalı, bazen basit tavizler verilmelidir.

⁵⁴ Ana Sınıfı Programı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1994.

4.1.10. Araçlı Yapılan Oyunlar

Çeşitli araçların kullanılmasıyla oynanan oyunlara denir. Top oyunları ilgi köşelerinden yapılan oyunlar ile araç gerektiren bütün oyunlar, bu küme kapsamı için düşünülebilir.

Bu oyunlar okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan bütün araçlı oynanan oyunları içine almaktadır. Blok köşesinde bloklarla oynayan çocuk, evcilik köşesinde oyuncaklarıyla oynayan çocuk, masa köşesinde legolarıyla oynayan çocuk vs. hepsi araçla yapılan oyunlara örnektir.⁵⁵

4.2. OYUNUN SEÇİMİ

Çocuğun çok yönlü gelişmesini sağlayacak oyunların seçiminde aşağıdaki konular gözden kaçırılmamalıdır.

- Yaş ve özellikleri
- Cinsiyetleri
- Katılım sayısı
- Sınıfın veya salonun büyüklüğü
- Çevresel koşullar
- Çalışmanın amacı
- Gerekli araç, gereç ve malzeme durumu dikkate alınmalıdır.⁵⁶

Seçilen oyunlar çocukların gelişmelerine katkıda bulunacak oyunlar olmalıdır. Oyunlar öğrencilere verilecek olan davranışlara uygun seçilmelidir. Oyunlar kolaydan zora, basitten-karmaşığa gibi öğretim ilkelerine uygun olmalıdır. Deneyimsiz çocuklarda karmaşık ve iyi anlaşılmayan oyunlar olumsuz etki yapabilir. Oyunların sergilenmesi ve umulan yararın

⁵⁵ Pamukkale Üniversitesi, Ana Sınıfı Bölümü Ders Notları, 1996.

⁵⁶ BAŞARAN, Musamet. *Oyunlarla Spora Hazırlık*, M.E.Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992, s.14.

sağlanabilmesi için spor eğitici kendini çok iyi hazırlamak durumundadır. “En iyi bildiğini en etkili şekilde öğret” ilkesine uygun olarak çalışmalar sürdürülmelidir.

Öğretmen oyunları seçerken her bölüme yorgunluğu giderici ve dinlendirici nitelikte olan sakin oyunlar koyar. Bu tür etkinlikler çocuğun küçük kas gruplarını çalıştırır. Bununla beraber kelime dağarcığına zenginleştirir, duyu organlarını geliştirir. Yine bir bölümü çocuğun dikkatini artırıcı, zihni yönden düşündürücü, iyiyi, kötüyü ayırt edici nitelikleri taşır.

Öğretmen sınıf oyunlarını seçerken bu özellikleri de göz önüne alırsa, çalışmalarını daha verimli ve çekici olur.

Sınıf-salon oyunları çocukların hareket alanlarının kısıtlı olduğu veya oturdukları yerde oynadıkları oyunlardır. Bu sebeple dinlendirici, sakin oyunlar da denilebilir.⁵⁷

Çocuklar oyun sırasında gerçek kişiliklerini ortaya koyarlar ve oyun onların gerçek yaşantısını yansıtır. Kuşkusuz oyunlardan çocuklara uygunluğu ölçüsünde bir yarar sağlanabilir. Bu nedenle oyun seçiminde belli ölçüleri göz önünde bulundurmak gerekir.⁵⁸

Küçük yaşta çocuklar için oyun seçilirken seçilen oyunun kurallara dayalı yapılması sıkıcıdır. Oyunla eğitim yapıldığında hem zevkli hem de daha uzun süreli çalışmak ve katılımı arttırmak mümkündür. Oyunun havasına giren çocuk, fiziksel yorgunluğunun farkına varamaz. Böylece, onlar oyun oynarken fiziksel ve zihinsel yetenekleri de gelişmiş olur.⁵⁹

Oyunlar seçilirken grupta bulunan her çocuğun kendine özgü bir gelişim ve büyüme hızı bulunduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle aynı takvim yaşında fakat farklı biyolojik yaşta çocukların bulunabileceği bilinmelidir.

Eğitsel oyunlar seçilirken ve oynatılırken dikkat edilmesi gereken hususlar özetle şunlardır:

- Oyunda bir amaç olmalı,
- Oyun eğitsel bir değer taşımalı,

⁵⁷ SEL, Ruhi. *Beden Eğitimi Oyun ve Öğretimi*, s.131.

⁵⁸ Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Eğitsel Oyunlar Ders Notları, s.11.

⁵⁹ ARACI, H. *Okullarda Beden Eğitimi*, s.345.

- Neşe ve haz uyandırmalı,
- Çocuğun bedeni, ruhi ve ahlaki gelişimine yardımcı olmalıdır.
- Oyunlar karakterlerine göre oynatılması gereken yerde oynatılmalı,
- Oyunda bir başlangıç ve sonuç olmalı,
- Oyun açık ve net olarak açıklanmalı,
- Seçilen oyun seviyeye ve cinse uygun olmalı,
- Grup ayırımlarında kuvvet, yön, denge sağlanmalı,
- Çocuklara oyun oynatma fırsatı verilmeli,
- Oyun idaresinde hakem olarak çocuklar kullanılmalı.⁶⁰

4.3. OYUNLARIN ÖĞRETİMİ

Bir oyunun öğretiminde grubun özellikleri daima dikkate alınmalıdır. Bu özellikleri; grubun yaşı, cinsi, ilgileri, gücü, daha önce bu oyuna ait bilgi ve tecrübeleri kişisel öğrenmede önemli rol oynar.⁶¹

Oyunun öğretimi kurallara uygun olduğunda, oyun içerisindeki karışıklıklar, bilinmezlikler ve oyunun kavranılmasından doğabilecek problemler, başlangıçta önlenmiş olur. Oyunun öğretimi, oyunun amacına ve karakterine göre bazı ufak tefek değişiklikler gösterebilir. Oyun içinde gerekli olan araç gereç derse başlamadan önce hazırlanmalıdır.⁶²

Oyun öğretilirken açıklamalar, çok kısa olmalı, tam cümleyle ifade edilmeli, çocuğun anlayacağı bir dil kullanılmalı, çocuk hareket halinde olduğu için bu sözleri kısaca bir iki kere tekrarlanmalı ve bunları yaparken sakın bir tavır, tatlı bir çehre takınmak gereklidir. Sakın bir hava yaratmak için çocuğa yorulmamak, çok uzun istirahat vermemek, onu sinirlendirmemek

⁶⁰ MENGÜTAY, Sami. *Okul Öncesi ve İlkokullarda Beden Eğitimi ve Spor*, İstanbul, 1991, s.45.

⁶¹ KASAP, Hasan. *Cimnastikte Kipeler ve Basamaklamalar*, Asistanlık Tezi, 1974.

⁶² ARACI, H. *Okullarda Beden Eğitimi*, s.346.

gerekir. Somut eşya veya bildiği şeyler üzerinde çalışma yapılmalıdır. Çocuklar somut olmayan şeyleri öğrenmezler. Onlara soyut olan şeyler henüz öğretilmemelidir. Taklide dayalı hareketler yaparken bu yaşlarda dokunabileceği bir eşya ile birlikte ele alınmalıdır. Etkinliklerde açık bir amaç tespit etmek, dokunabileceği, görebileceği amaca ait faaliyet ayarlamak, azar azar çalışmalarla çocuğu alıştırmak işe başlamak, çocuk görüşünü eşya ile ayarlayarak kuvvetlendireceğinden, onun faaliyet ve görüşüne uygun seçilmiş eşya ile oyun oynatılmalıdır.

Uygun araç seçilmelidir, seçilen eşya ve araçlar, basit, çocuk için tehlikesiz, kırılmayacak cinsten, ucuz temin edilebilecek eğitici ve çocuğun korkmadan kullanabileceği yapıda olmalıdır.

Beden eğitimi çalışmalarında yer, çocuk kıyafetleri, etkinlik saatleri, etkinlik süresi, etkinlik işlenmesi bilinçli bir şekilde ele alınmalıdır.

Ayak vaziyetinde, denge yürüyüşlerinde, atma, kaldırma, taşıma, tırmanmalarda çocuğun hep hareketleri düzgün yapmasına dikkat edilmelidir. Sıçramalarda bir yer üzerinde sıçramalar, serçe kuşu gibi, kurbağa gibi, dizler bitişik olarak, bacaklar serbest, bir yerde dayanılarak sıçramalar, yükseğe sıçrama gibi terimlere ayrı ayrı yer verilmelidir.⁶³

Bir oyun öğretilirken şu hususlara dikkat edilmelidir.

- Oyun planı hazırlanmalıdır.
- Oyun öğretilmeye başlamadan önce iyice öğrenilmelidir.
- Oyun tanıtılmadan önce oyun materyalleri hazırlanmalı ve oyun öğretilirken kullanılacak araç-gereç tanıtılmalıdır.
- Öğretilecek oyunu rahatça öğrenebilmeleri için öğrenciler, çok resmi olmamakla birlikte bir düzene sokulmalıdır.
- Oyunun adı ve kuralları, anlaşılır bir dille anlatılmalı, oyun ilerledikçe uygulanacak kurallar, başlangıçta değil yeri geldikçe açıklanmalıdır.

⁶³ ÇOKNAZ, H. İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi..., s.7.

- Oyun tanıtıldıktan sonra anlaşılmayan husus var mı sorusu sorulmalıdır.
- Oyunda avantaj sağlayan hususlar belirtilmelidir.
- Oyunu başlatan ve bitiren işaretin önemi anlatılmalıdır.
- Oyunun yapısına göre, varsa grup liderlerinin veya ebenin görevleri açıklanmalıdır.
- Oyun öğretiminde mutlaka deneme yapılmalıdır.
- Başlangıç olarak kolay oyunlar tercih edilmelidir.⁶⁴
- Oyunun süresi içinde kurallara uymayan ya da bilerek bozan çocuklar önce öğretmen tarafından uyarılır. Oyunun bitiminde “Eğitici Sonuç” işlenirken, oyun kuralları üzerinde bir kez daha durulur.
- Aynı çocuk veya grup kuralları bilerek bozmayı sürdürürse, o takım yenilgiye uğratılır.
- Oyunun sonunda yenilenler yenenleri, içtenlikle kutlamalıdır. Arkadaşlık, sporseverlik havası içinde geçen bu gibi çalışmaların diğer sınıf oyuncularına duyurulacağı belirtilir.⁶⁵

4.4. OYUNLARIN YÖNETİLMESİ

Öğretici ne kadar çok yol yöntem bilgisine sahip olursa amacına ulaşmada o kadar tercih şansına sahiptir.⁶⁶

Bir oyunda istenilen başarının ve verimin elde edilebilmesi için iyi bir öğretimden sonra aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir.

⁶⁴ ARACI, H. Okullarda Beden Eğitimi, s.346.

⁶⁵ SEL, R. Beden Eğitimi Oyun ve Öğretimi, s.132.

⁶⁶ KASAP, H. Cimnastikte Kipeler ve Basamakları, s.8.

- Oyunun özelliğine göre ebe veya grup lideri seçilmeli, herkese sıra gelmesi için ebe veya liderler sık sık değiştirilmelidir.
- Oyunda gruplar veya çiftler oluşturulurken fiziki güç olarak denklik sağlanmalıdır.
- Oyunun yapısına ve amacına göre uygun dizilişler oluşturulmalıdır.
- Oyuna bilenlerle başlanması, oyunun daha iyi kavranabilmesini sağlar.
- Grupların ayırt edilebilmesi için, değişik forma veya kurdeler kullanılmalıdır.
- Oyunda kural dışı davranışlara göz yumulmamalı ve kuralları ihlal edenler cezalandırılmalıdır.
- Oyunda cezanın yanında ödül de olmalıdır; en iyi ödül alkıştır.
- Bazı durumlarda oyunu yöneten kişi de oyuna katılmalıdır. Çünkü çocuklar bundan büyük zevk alır.
- Oyun kendi kendine sona ermemek, ilgi düşüklüğü görüldüğü anda, ya oyunda değişiklik yapılmalı ya da oyun değiştirilmelidir.
- Oyuncuların takım arkadaşlarına teşvik amacıyla yaptıkları bağışmalar ve görüşmeler engellenmemelidir.
- Çok fazla rekabetten kaçınılmalıdır.
- Oyunda, mümkünse eleme yönteminde kaçınılmalıdır. Kaybeden veya hata yapan oyunculara ceza puanı verilerek oyuna devam etmeleri sağlanmalıdır.
- Kaybeden gruba veya oyuncuya cesaret verilmeli, ama taraf olunmamalıdır. Oyuncu kaybetmeyi kabullenmeli fakat kolay kaybetmemelidir.
- Hiçbir çocuğun zavallı duruma düşmesine izin verilmemelidir (çok zayıf ve çok şişman çocuklarda)
- Oyunda mutlaka eleme yapılması gerekiyorsa, bir kişi değil birkaç kişi kalıncaya kadar devam edilmeli, kalan oyuncular başarılı sayılmalıdır.

- Oyuncu sayısı fazla ise oyuncular dönüşümlü olarak oyuna katılmalıdır.
- Oyun yönetiminde en önemli prensiplerden birisi de emniyettir. Kayma ve düşmeleri engellemek için çocuklar uyarılmalı ve zemin oyuna uygun olmalı. Çarpışmaları engellemek için oyuncuların sağdan-soldan geçişleri düzenlenmelidir. Oyun alanında, çocukların emniyetini bertaraf edecek olumsuzluklar ortadan kaldırılmalıdır.⁶⁷
- Kendine güvenmeyen çocukları korkutmadan önce güzel sözlerle cesaretini artırmalı,
- Seçilen liderlerin başkasına baskı yapması engellenmelidir.⁶⁸

4.5. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OYUNLA KAZANILAN BECERİLERİN İNCELENMESİ

Çocukların oyunda beceri kazanabilmesi dikkate, ilgiye ve yapacağı denemeye bağlıdır. Denemeler arttıkça yanılmalar azalır, hareketler otomatlaşır. Az kuvvet sarf edilerek çok iş başlanır. Bu itibarla oyunda beceri, hareketlerin maksada uygun, çabuk, güzel ve ahenkli bir surette yapılması demektir. Beceriksiz dediğimiz öğrencilerin dikkati yüzeysel, ilgisi süresiz denemeleri baştan savmadır. Beceri kazandıran oyunları uygularken bu bilgileri daima kontrol ve ikaz ederek faydalı alışkanlıklar kazanmasına yardım edilmelidir.⁶⁹

Çocuk, hareket becerilerini oyun içerisinde geliştirir ve bunları çeşitli şekillerde birleştirerek yeni beceriler ortaya koyar. Grup içerisinde hareket yetenekleri önem kazanır. Çocuklar, hareket becerilerini birbirleriyle karşılaştırmaya ve övünmeye eğilim gösterirler. Baskın olarak sağlaklık ya da solaklık henüz belirginleşmemiştir.⁷⁰

Motor özelliklerini otonom ve diğer becerilerden bağımsız olarak var olduğu izlenimi edinilmemelidir. Motor özelliklerini kendileri arasında karşılıklı ilişkiler ve bağımlılıklar bulunduğu gibi, bu özellikler becerilerle de sıkı ilişki halindedir. Her ikisi de sürekli oyun

⁶⁷ ARACI, H. Okullarda Beden Eğitim, s347.

⁶⁸ Eğitsel Oyunlar, Anadolu Üniversitesi Ders Notları, s.13.

⁶⁹ MENGÜTAY, S. Okulöncesi ve İlkokullarda., s.46.

⁷⁰ MURATLI, Sedat. Çocuk ve Spor, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1997, s.38.

olaylarının etkisindedir. Son zamanlardaki gözlemlerin ışığında günümüz sporunun antrenman olayında motor özelliklerle beceriler artık değişik dönemlerde ayrı olarak değil ağırlık noktaları farklı da olsa aynı zamanda edinilmektedir. Özel uygulama olarak söz konusu olan, uzun, orta ve sürekli kısa süreli olarak planlamasıdır. Bu planlama daima oyuna özgü olacak, çok karmaşık ve kişisel faktörlerin göz önüne alınmasını gerektirecektir.⁷¹

Genel sınıflamada okul öncesi dönem olarak da adlandırılan bu dönemde kazanılan denge-yakalama-atlama-fırlatma-koşu-topa ayakla vurma-sıçrama ve sekme becerilerinin genel özellikleri şu şekilde açıklanabilir.

4.5.1. Denge

Denge belirli bir yerde bir konumu devam ettirme olarak tanılanır. İlk önemli denge şekilleri, oturma ve ayakta durmadır. Dönme, eğilme, yukarı doğru uzanma, tek ayak üzerinde durma, çocuğun gelişimine paralel olarak ortaya çıkan diğer denge şekilleridir. Bunlardan statik denge, tek ayak üzerinde olmak üzere iki şekilde incelenir. Dinamik denge ise; denge tahtası ya da çizgi üzerinde yürüme becerisinin değerlendirilmesiyle incelenir. Dinamik denge incelemesinde çocuğun performansı, yürüme sırasında geçen zaman ile ölçülebileceği gibi yürümede geçen sürenin yürüme mesafesine bölünmesi şeklinde de hesaplamak mümkündür.

4.5.2. Yakalama

Sadece eller ya da ellerle birlikte vücudun diğer kısımlarının yardımıyla havadaki bir topu ya da nesneyi durdurarak kontrol altına almayı anlatır. Cismin yalnız eller ile yakalanabilmesi gelişmiş bir yakalama becerisi, yakalamayı vücudun diğer kısımlarının katılması söz konusu ise, gelişmemiş yakalama olarak tanımlanabilir. Çocukların ilk yakalama deneyimleri bacakları açık konumunda oturarak yuvarlanan topu elleri ya da ayakları ile durdurmaları şeklindedir. Bu ilk denemelerden sonra büyüme ve olgunlaşmaya paralel olarak top yakalama becerisi gelişmeye başlar.

⁷¹ MENGÜTAY, Sami. *Artistik Cimnastik*, İstanbul. 1992, s.39.

4.5.3. Durarak Uzun Atlama

Yürüme ve koşma becerisi kazanıldıktan sonra dengenin gelişmesi, kuvvetin artmasıyla birlikte atlama becerisi kazanılır. Durarak uzun atlama becerisi, iki ayak üzerinde ileriye doğru sıçrama olarak tanımlanan, aslında yukarı-ileri uçuş olarak tarif edilebilen bir harekettir. Atlama performansı, atlanan mesafe ölçümü ile belirlenir.

4.5.4. Fırlatma

Fırlatma becerisinin dört yaşından sonra hızla geliştiği belirtilmiştir. Beş ve altı yaş çocuklarının çoğunun yeterli fırlatma becerisine sahip oldukları saptanmıştır. Bununla birlikte aynı yaşta çocukların fırlatma performanslarında farklılıklar görülmektedir. Fırlatma performansı, genellikle topun atıldığı mesafe ile ölçülmektedir. Yapılan araştırmalar çocukların fırlatma performanslarının, kız çocukların performanslarından daha iyi olduğunu ortaya koymuştur.

4.5.5. Koşu

Koşma, çocuğun sinir-kas koordinasyonu ve yeterince kas kuvvetine erişmesi sonucu gerçekleşen ve bir yerden, bir yere hızlıca gitmesi olarak tanımlanabilir. Çocuk koşmayı becermeye başladığı ilk zamanlarda dönüş, durma yetenekleri henüz yetersizdir. Dördüncü ve beşinci yaşlarda çıkış, dönme ve durma yeteneğindeki kontrolün gelişmesiyle koşu performansında ve şeklinde iyileşme görülür. Deneyimler ve olgunlaşmaya bağlı olarak bu gelişim, ergenlik çağı sonuna kadar devam eder.

4.5.6. Topa Ayakla Vurma

Topa ayakla vurma hareketleri ilk kez koşma yeteneğinin kazanılmasından sonra iki yaşlarında görülmeye başlar. Bu yaşta çocuğun dengesi tek ayak üzerinde, dururken diğer ayağı ile topa kuvvetini verecek şekilde gelişmiştir. Olgunlaşmaya bağlı olarak çocuğun denge ve kuvveti geliştikçe, topa vurma performansı da artışlar görülür.

4.5.7. Sıçrama

Sıçrama deyimiyle, ayaklarla vücudun yerden yukarıya yükseltilmesi ve yere inmesi anlatılır. Bu beceriyi gerçekleştirmek için atlama becerisinden daha iyi denge ve koordinasyon gerekir. Üç yaşlarında iki ayak üzerinde, dört yaşlarından sonra ise tek ayak üzerinde sıçrama becerisi kazanılır. Çocuklar kazandıkları bu beceriyi tüm oyunlarda kullanırlar. Değişik yönlere sıçrayarak becerilerini çeşitlendirirler ve diğer becerileriyle birleştirirler.

4.5.8. Sekme

Bu becerilerin temeli yürüme ve koşma hareketlerine dayanır. Sekme, ritmik bir şekilde tek ayak üzerinde sıçrama ve bir adım yürüme hareketlerinin sıra ile birleştirilmesini anlatır. Sekme, daha büyük bir denge gelişimi gerektirdiğinden okul öncesi çocuklarda en geç kazanılan beceri türüdür. Yaklaşık olarak altı yaş dolaylarında kazanılmaktadır. Literatürde, kız çocuklarının bu beceriyi oyunlarında oldukça sık kullandıkları, bunda daha başarılı oldukları belirtilmektedir.⁷²

Çocuk çok sayıda temel hareketi birbirine bağlayarak yeni beceriler keşfetme konusunda aktif bir katılım içerisindedir. Oyuna geniş bir ilgi vardır. Çocuk her türlü oyunla ilgilenir ve kendini fizyolojik, anatomik ve duygusal yönden sınırlanmış hissetmez. Buna karşın çocuk beceri ve yeterlilik yönünden sınırlıdır. Okul öncesinin son dönemlerinde başlayan bu gelişme giderek artar.

4.6. OYUNUN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE OLAN ETKİLERİ

Oyunun çocuğun gelişimine çok önemli katkıları bulunmaktadır. Oyun çocuğu şu yönlere geliştirir. Bunlar sırasıyla; fizyolojik, psikolojik, motorsal, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişimi olarak sıralanabilir.

⁷² MURATLI, S. Çocuk ve Spor, ss.37-40.

4.6.1. Fizyolojik Gelişimine Olan Etkileri

Bir çocuk veya gencin fiziksel gelişimi yalnızca boyunun uzaması değil, aynı zamanda kas kitlesinin artması, ayrı organların ve organ sistemlerinin farklılaşmış gelişimi, fiziksel fonksiyonlarının olgunlaşması ve bireyselleşmesidir.⁷³ Okul öncesi dönemde oyunlar fiziksel gelişmeye yardım eder. Çocuklar anatomik gelişimine paralel olarak dolaşım sisteminde de süratli bir gelişim gösterirler.⁷⁴

Bireyin sağlıklı olması, tüm alt sistemleri ile birlikte bedenin sağlıklı gelişmesine ve işlevlerini gereğince yapmasına bağlıdır. Fiziksel gelişim, bireyin, bedensel yapısı, sinir-kas işlevlerindeki değişim ve dengelenme süreci ile ilgilidir. Fiziksel gelişim, çocukların davranışını doğrudan ve dolaylı olarak etkiler. Fiziksel gelişimin doğrudan etkisi çocuğun neler yapabileceği ile ilişkili iken (el büyüklüğü, uzun boylu olma, iyi gelişememe) dolaylı olarak etkileri çocuğun kendine ve diğerlerine karşı tutum ve davranışlarında gözlenir (oyun etkinliklerinde geri kalma ve gruptan atılma vb).

Fiziksel gelişim, dönemsel bir süreçtir. Başka bir deyişle, fiziksel gelişme düzenli bir hızla değil, belli dönemlerde farklı hızlarda yani bazen hızlı, bazen yavaş gerçekleşir. Büyüme temposunda çocuktan çocuğa farklılık olsa da büyüme dönemleri düzenlidir. Bu dönemde boy, ağırlık ve kas kütlesinde sabit bir artış gözlenir. Dolayısıyla bu dönem pek çok temel hareketin ve becerinin geliştirilmesi için ideal bir dönemdir. Dördüncü yaşta çocuk doğumdaki boyunun iki katına ulaşmıştır. Bu dönemde kemik gelişimi dinamiktir ve iskelet sistemi yorgunluk, hastalık ve açlığa karşı duyarlıdır.⁷⁵

Bütün bu büyüme değişiklikleri çocuğun performansını önemli derecede etkiler. Boş göreceli olarak küçüldükçe, çocuğun denge ile ilgili etkinliklerde performansı artar. Çocuk, bacakları uzadıkça, çeşitli lokomotor hareketleri doğru olarak uygulamaya ve omuzlar genişleyip, kollar uzadıkça daha büyük bir mekanik yeterlilikle fırlatma hareketlerini gerçekleştirmeye başlar.

⁷³ DÜNDAR, Uğur. *Antrenman Teorisi*, İzmir, 1994, s.161.

⁷⁴ GÖKDEMİR, Kadir. *Güreş Antrenmanının Bilimsel Temelleri*, Ankara, 2000, s.147.

⁷⁵ GÖKMEN, Hülya – KARAGÜL, Tansu – AŞCI, Hülya. *Psikomotor Gelişim*, Ankara, 1995, s.17.

Kardiovasküler sistem okul öncesi yaşlarda gereksinimlere uyum sağlamaya başlar. Çocuklar daha küçük kalbe, kalp atış hacmine ve düşük basınca sahiptirler. Bu nedenle oyunda, bir dakika için gerekli olan verime kalp atış hızı artırılarak varılmalıdır. Okul öncesi çocuklarda kardiovasküler sistem verimi kısıtlayan bir faktördür. Solunum sistemi de sürekli bir gelişim gösterir. Solunum hızında sürekli bir azalma ve solunum hacminde artma karakteristik etkiler arasındadır. Metabolizmada kendisini yaşa özgü çalışma hızına ayarlar. Okul öncesi çocukta protein alımı daha sonraki yıllardakinin iki katıdır. Okul öncesi çocuğun merkezi sinir sistemi hızlı ve kapsamlı bir gelişme döneminden geçer. Hareket koordinasyonu ve etkisi ile diğer fonksiyonlar beyin korteksinini yetersiz gelişimi ile sınırlanmıştır. Okul öncesi dönemde düşük olan tansiyon yaşla birlikte sabit bir hızla gençlikte yetişkinlerin tansiyon seviyesine ulaşır.⁷⁶

Çocukların büyümesinin, genelde kalıtsal özelliklerine, biyolojik saate, beslenme ve ortam gibi dış etkenlere bağlı olmakla birlikte biraz da fiziksel aktiviteye göre değişim gösterdiği bulunmuştur. Hiç oyuna katılmayan çocukların kas yapılarının az geliştiği boylarının biraz daha kısa, aşırı ya da yetersiz beslenme nedeniyle şişman ya da zayıf bir vücut yapısına sahip oldukları, algılama-öğrenme yeteneklerinin yavaş olduğu söylenmektedir.⁷⁷

4.6.2. Psikolojik Gelişimine Olan Etkileri

Okul öncesi (4-7 yaş arası) çocuğun, okul çalışmasının ve oyunların üstesinden başarılı bir şekilde gelmesi için gereksinim duyduğu yetenekleri kazandığı bir gelişimi dönemidir. Çocuğun bu gelişme döneminde temel uğraşısı olan oyun, psikolojik fonksiyonların, önemli davranış ve eğlence gereksinimlerinin geliştirilmesinde temel güdüyü sağlar. Tanımsal düşünme ve imgelerin hızlı gelişimi ile desteklenen davranış ve tecrübe güçlü duyarlılıkla tanımlanmıştır. İmgeler ve rol oyunları çocuğun çevresine bakarak kendiliğinden taklit ettiği ve kendisine öğretilerek edindiği sosyal davranış modellerini öğrenmesinde önemli rol oynar.

⁷⁶ DÜNDAR, U. *Antrenman Teorisi*, s.163.

⁷⁷ AÇIKADA, Caner – ERGEN, Emin. *Bilim ve Spor*, Büro Tek Ofset Matbaacılık, Ankara, 1990, s.167.

Çocuğun yakın çevresiyle mücadeleye girdiği bu tür oyunlar onun zihni ufuklarını genişletmesine, sosyal ilişkilerini dengelemesine ve kavrama yeteneğini geliştirmesine büyük ölçüde yardım eder. Bu dönemdeki her türlü oyun ve egzersizin önemi oldukça çok kavranır, çünkü çocuk oyunla gelişir. Fiziksel ve psikolojik gelişime yardım etmeye yönelik oyun şeklindeki her türlü çalışmanın kişilik üzerinde yapıcı etkisi olacaktır. Bu çocuğun imgelemine harekete geçirmeli çocuğa başarı hissini vermek için onun seviyesine uyarlanmalı ve sosyal ilişkiler çerçevesinde sunulmalıdır. Okul öncesi çocukların eğitilmesinde ve idare edilmesinde oyun şekillerinin dikkat gerektiren çalışmaların ve dinlenme süresinin hızlı değişimi bu nedenledir, fakat bu aynı zamanda, yönlendirilmiş ve bilinçli disiplinin gelişimi ve grup faaliyetlerine uyumu da gerektirir.⁷⁸

Birçok okul öncesi çocuğu, psikolojik gerilimin yüksek olduğu durumlarda meydana gelen gerilimi azaltmak ve rahatlamak için kendilerine göre deneme-yanılma yoluyla bazı yöntemler geliştirirler. Böylece kendilerini psikolojik olarak güvenli hissetme yollarını ararlar, bir kısmı kem göze karşı nazarlığını takarken bir kısmı oyundan önce kendilerine şans getirdiğini ve uğurlu olduklarını varsaydıkları rutin davranışlarını yerine getirirler. Kimileri ise belli yiyecekleri almayı, belli renkleri veya eşofmanları giymeyi tercih ederler. Söz konusu alışkanlıklardan birinin aksayarak gerçekleştirilmemesi, çocuğun güveninin olumsuz yönde etkilenmesine kötü oyun sergileyeceğine inandırıcı yeterli delil olabilmektedir. Bununla birlikte eğitimci, bu gibi alışkanlıkları son anda yıkıp, değiştirmeye çalışmamalıdır; çünkü bu davranış çocukta istenmeyen psikolojik gerilimi yaratacak ve optimal uyarılma gerçekleşmeyip, kötü performans yapılmasına neden olacaktır.⁷⁹

Özellikle bu dönemde çocukların bazı konularda yetersizlik korkuları yüzünden oyundan soğuyabilirler. Aşağılık duyguları gerçek olan veya sadece subjektif olarak tahmin edilen zayıflık, yetersizlik, eksiklikler veya yenilgi duyguları sonucunda ortaya çıkar. Bunlar psikolojik olaylardan kaynaklanabilir. Boy kısalığı, zayıflıklar, şişmanlık, başarısızlık veya rezil olma duyan duyulan korkular örnek olarak gösterilebilir. Aşağılık duyguları vazgeçme veya geri çekilmeyi teşvik edebileceği gibi başka alanlarda da faaliyetlerden kaçınmaya neden olabilir.

⁷⁸ DÜNDAR, U. *Antrenman Teorisi*, s.167.

⁷⁹ AÇIKADA, C.-ERGEN, E. *Bilim ve Spor*, s.143.

Öğrenciler oyunu kendi kişiliklerine yönelik olan değer sistemleri içerisinde oynamalıdır. Burada öğretmene düşen görev ise, oyun esnasında karşısına çıkan psikolojik fırsat ve imkanlardan sonuna kadar faydalanmaktır. Özellikle de oyun esnasında oyunun duygusal boyutu, bu dersin öğretmen tarafından bilinçli bir şekilde idare edilmesini gerektirir.⁸⁰

4.6.3. Motorsal Gelişimine Olan Etkileri

Motor gelişim, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak organizmanın, hareketle ilgili becerileri (duruşa ait hareketler, yürüme, koşma, atlama gibi) kazanma sürecidir.

Okul öncesi çağ olarak adlandırılabilir 4-7 yaş dönemi, motor gelişimin hızlı olduğu bir dönemdir. Bu dönemin başlangıcında çocuk tırmanma, atlama, koşma, engel atlama gibi temel hareketleri yapabilirken, dönemin sonunda atletik beceriler için gerekli olan temel hareket ve kombinasyonları kazanır ve zıplama, atlama ve top atma gibi değişik motor becerileri kazanabilir. Bu yaşlarda çocuğa, oyun şeklinde motor becerileri geliştirilebilir. Eğer öğretme yöntemlerinde gösterme yöntemine ağırlık verilirse ve ne yapması gerektiğini fark ettiğini fark ettikten sonra uygulamaya geçilirse sonuca daha çabuk ulaşılabilir.⁸¹

Bu dönemde sadece çocuğun elinde birkaç temel hareket formu vardır. Yerde sürünebilir, yürüyebilir, çökebilir, durduğu yerden ve az yükseklikten sıçrayabilir. Bu dönem ilerledikçe önemli gelişmeler meydana gelmektedir. Bu dönemde çocuğun normalin üstünde bir hareket isteği, buna karşılık henüz gelişmemiş performans yeteneği, dikkat ve öğrenme noksanlığı görülmektedir. Bu dönemde konsantrasyon yeteneğinin yetersizliği nedeniyle sık sık oyunlarda değişiklikler yapılmalıdır. Oyunlar oransız vücut nedeniyle kısa olmalıdır. Kol ve bacaklardaki hareketlere imkan verilmelidir. Temel motorsal faaliyetlerin devamlı gelişimi

⁸⁰ BAUMANN, S. Çev: İKİZLER, Can – ÖZCAN, Ali Osman. Uygulamalı Spor Psikolojisi, İstanbul, 1994, s.24.

⁸¹ SÜVEREN, Salih. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Gazi Üniversitesi Cilt III, S.4, Ankara, Ekim 1998, s.18.

ile de özellikle asılma-sallanma, yuvarlanma, dönme, atma-tutma ve cimnastik topu ile vurma-yuvarlama yaptırılmalıdır.⁸²

Motorsal gelişimde sorunlardan uzak kalabilmek için, çocukların özellikle hareket etme özgürlüğü bol olan ve yaratıcılığı destekleyen doğal çevrede oyun oynaması sağlanmalıdır.

Bu dönemde hareket türlerinde ve sayısında hızlı bir artış gerçekleşir. Çoğu basit hareketlerden oluşan bu hareket dağarcığının genişliği, ilerideki performanslarını belirleyecektir. Bu dönemdeki oyun ve çalışmalarda cinsiyet farklılığı çok belirginleşmemiştir. Hareket kalitesi her yıl biraz daha iyiye doğru gelişir. Örneğin dört yaşında, tek ayağı üzerinde uzun süre durabilen çocuk, ancak beş yaşından itibaren sekmeyi becerir. Henüz el tercihi kesinleşmemiştir. Dört beş yaşlarındaki çocuklar yarışmayı çok severler. Bu durum, onların motor gelişimini destekleyen önemli bir motivasyondur. Bu dönemde çocuklar, daha önceki dönemde öğrendiği hareketleri kombine ederek uygulayabilir hale gelmişlerdir. Koşarken bir cismin üzerine çıkmak, koşarken top atmak gibi alıştırmaları çoğaltarak onların fiziksel yönden güçlendirilmesi ve hareket becerilerinin geliştirilmesi sağlanabilir.⁸³

Motor özelliklerini otonom ve diğer becerilerden bağımsız olarak var olduğu izlenimi edinilmemelidir. Motor özelliklerini kendileri arasında karşılıklı ilişkiler ve bağımlılıklar bulunduğu gibi, bu özellikler becerilerle de sıkı ilişki halindedir.⁸⁴

Motor gelişim, organların işleyişini denetim altına almada gösterdiği becerikliliğin artmasıdır. Motor gelişimde duyum, sinir-kas sistemleri eşgüdüm içinde çalışırlar. Duyumların gelişimi, duyu organlarının yeterli düzeyde alabilme gücüne ulaşmasıdır. Motor hareketlerin tümünde bedenin birkaç kısmı birlikte ve eşgüdüm halinde çalışmak durumundadır. Bu eşgüdümün gelişimi, bedenin olgunluğuna ve oyunlara bağlıdır. Her motor hareket belirli bir güce gereksinim duyar. Gücün artması, kemiklerin, kasların büyümesi, belli

⁸² ÇOLAKOĞLU, H. *Çocuk ve Spor*, BTGM Yayını. Ankara, 1986, s.13.

⁸³ MURATLI, S. *Çocuk ve Spor*, s.43.

⁸⁴ MENGÜTAY, S. *Artistik Cimnastik*, s.39.

oranların değişimi, kısaca bedensel gelişim ile sıkı sıkıya bağlantılı olduğu için genellikle fiziksel gelişim ve motor gelişim birlikte incelenir.⁸⁵

Çocukların okula başlamadan önceki dönemlerde bazı özel noktalar dikkate alınmalıdır. En önemlileri şunlardır. Yoğun fakat yönlendirilmemiş ve kontrol edilmeyen hareketlerden zevk alma ve dikkatin dağılması ile sonuçlanan sınırlı konsantrasyon verimi, geliştirme ve öğrenme güdüsü oldukça zayıftır. Bu noktalar özellikle 3 ile 4 yaş çocuklarında görülür. Çocuklar uygun eğitim ve öğretim, ilgi çekici, değişik ve eğitici oyunlarla kısa sürede bunların üstesinden gelebilir. Okul öncesi çağ çocuklarının hepsi sağlıklı olmak ve fiziksel verimlerini geliştirmek için oyun faaliyetlerine katılmalıdır. Ayrıca oyunlar çeşitlendirilmeli ve monotonluğu önlemek için her türlü çaba sarf edilmelidir.⁸⁶

Motor Gelişim Kontrol Listesi

Yaş : 4-5

- 4-8sn boyunca yardımsız tek ayak üstünde durur
- Yön değiştirerek koşar.
- Denge tahtasında yürür.
- Düşmeden arka arkaya 10 kez ileriye doğru çift ayak sıçrar.
- Yerden 5cm yükseklikteki bir ipin üzerinden atlar.
- 6 kez geriye doğru çift ayak sıçrar.
- Topu zıplatır ve yakalar.
- Hamurdan iki veya üç parçadan oluşun şekiller yapar.
- Ayak değiştirerek merdivenden iner.
- 3 tekerlekli bisikletle köşelere dönebilir.

⁸⁵ GÖKMEN, H.-KARAGÜL, T.-AŞÇI, H. Psikomotor Gelişim, s.6.

⁸⁶ DÜNDAR, U. Antrenman Teorisi, s.172.

- Tek ayak üstünde 5 defa sıçrar.
- Ev, adam, ağaç gibi basit tanıdık resimler çizer.
- Makasla basit şekilleri keserek çıkartır.

Yaş : 5-6

- Denge tahtasında ileri, geri ve yanlara yürür.
- Sıçrar (ip atlar gibi)
- Başlama ve durma komutlarına uyarak tempolu yürür.
- Kağıdın ve durma komutlarına uyarak tempolu yürür.
- Elinin herhangi bir yerine birkaç büyük harf çizer.
- Model olarak çizilen küçük harfleri çizer.
- Kaydırağın merdivenlerinden çıkabilir veya 3m yükseklikteki kaydırağa tırmanarak çıkar.
- Çekiçle çivi çakar.
- Eliyle topa yön vererek sıçratır.
- %95 sınırlar taşırmeden boyar.
- Kenarlarından 3mm'den fazla kaydırmadan magazin veya kataloglardan resimler kesebilir.
- Kalemtraş kullanır.
- Tek eli ile atılan topu yakalar
- Kendi başına ip atlayabilir.
- Sopayla topa vurabilir.
- Koşarken yerden nesnelere alır.

- 3m ileriye doğru paten kayabilir.
- İki tekerlekli bisiklete biner.
- Kızakla kayar.
- Yüzme havuzunda kendi belli seviyesindeki suda yarar ve oynar.
- Yukarı sıçrar ve dönüş yaparak tek ayağı üzerine düşer.
- 30cm yükseklikten atlar (ayak uçlarına düşer).
- 10sn boyunca tek ayak üstünde, gözleri kapalı desteksiz kalır.
- 10sn boyunca (yatay bar, mini barfiks) asılarak kendi ağırlığını, kolları ile taşır.
- Karmaşık resimleri modele bakarak çizer.⁸⁷

4.6.4. Sosyal Gelişimine Olan Etkileri

Sosyalleşme, insanın diğer insanlarla olan davranışlarını kapsayan ve ömür boyu geliştiren bir oluşumdur. Çocuklara öğretilen bazı oyunlar onlarla çevreleri arasındaki sosyal ilişkiler kurulmasını temin eder. İlerleyen yaşlarla bireyler hayatta öğrenci arkadaş eş gibi çeşitli roller üstlenirler. Sonra her çocuğun evdeki çevresi farklıdır. Çocuklar bu farklı çevreden gelen alışkanlıklarıyla diğer arkadaşlar ile arasındaki bir sosyal çevreye girerler. Okulda öğrendikleri davranışlarıyla bu sosyal çevrede nasıl davranmaları gerektiğini öğrenirler.⁸⁸

Oyun sayesinde çocuk toplum hayatına hazırlanır. Oyun esnasında çevresindeki arkadaşlarını tanır. Çeşitli top, ip, çember gibi oyunlar duyuların eğitimine yardım eder. Oyun, çocuğun kendi kendini idareyi ve arkadaşlara yapılacak muameleyi öğretir. Oyun sayesinde bir takım kuralları, verilen emirlere uymayı öğrenerek yavaş yavaş disiplinli yaşamaya hazırlanır. Oyun, sadece bir vakit geçirmeyi değil, bedeni ve ruhi gelişmeye yarar.

⁸⁷ MURATLI, S. *Çocuk ve Spor*, ss.45-46.

⁸⁸ MENGÜTAY, S. *Okulöncesi ve İlkokullarda...*, s.14.

Başarının verdiği sevinç, kaybetmenin verdiği üzüntü bir amaca ulaşmak için elbirliği ile sarf edilen gayret, oyun esnasında çocuğun ruhunun çok etkili olduğunu gösterir. Gereksiz hareketlerden vazgeçilir. Bilerek yavaş yavaş gerekli hareketlere doğru gidildiği sezilir.⁸⁹

Okul öncesi ya da oyun dönemi, çocukluğun en renkli çağlarından biridir. Dönemin inatçılığı ve olumsuzluğu yerini söz dinlerliğe bırakmıştır. Çocuk ben yerine biz, bizim diyen sosyal bir hale gelmiştir. Oyun, bu dönem çocuğunun en önemli uğraşısıdır. Oyun; çocuğun sosyal gelişiminde sevgiden sonraki en önemli ikinci ruhsal besinidir. Yaşlıları ile hem arkadaşlık kurmak isterler, hem de bir beceri ve yetenek üstünlüğü ile sivrilme çabasıdadırlar. Övünmeye bayılırlar. Bu duygular devamlı oyun oynamalarının nedenlerinden birisidir. Birbirlerinin kusurları ile alay ederler. Başkalarının güçsüzlüğünü gördükçe kendilerini daha güçlü görürler.⁹⁰

Bu dönemde oyun sayesinde çocuklar sosyal çevrede nasıl davranılması gerektiğini öğrenirler. Bunlar da; ferdi hareketten grup hareketine aile ortamında olan hareket bağımsızlığından bir grup içinde nasıl hareket edileceğini öğrenirler. Bu dönemde, her çocuğun davranışları değişiktir. Bazı çocuklar grup içinde daha rahat hareket ederler. Bazıları daha bağımsızdır, gruba alışkın çocuklar paylaşımına daha yatkın olur.⁹¹

Oyunun çocuğun sosyal gelişimine etkisini aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz:

- Cinsel kimlik kazanımı : Kız çocuklarının anne ya da yakın çevresindeki bir kadını model olarak kendi rolünü benimsemesi ve öğrenmesi, erkek çocuklarında baba ya da yakın çevresindeki bir erkek modeli benimsemesi.
- Çocuk oyun yoluyla aile bireylerinin rollerini üstlenerek, aile, akraba, yakın çevre ilişkilerini, görevlerini, sorumluluklarını, davranış biçimlerini ve kişiliklerini yaşayarak ortaya koyar ve öğrenir.
- Çocuk oyunda meslek gruplarındaki öğretmen, doktor, postacı gibi değişik rolleri üstlenerek o rolün gerektirdiği kuralları öğrenir.

⁸⁹ SEL, R. *Beden eğitimi Oyun ve Öğretimi*, s.34.

⁹⁰ MURATLI, S. *Çocuk ve Spor*, s.29.

⁹¹ HAZAR, M. *Oyunla Eğitim*, s.14.

- Çocuk oynarken diğer insanlarla iletişim kurmaya, gözlem yapmayı, işbirliğini sağlayabilmeyi ve yardımlaşabilmeyi öğrenir.
- Oyun içinde çocuklar birbirinden pek çok şey öğrenirler. Birbirleriyle dayanışma içinde problemleri birlikte çözmeyi başarabilirler.
- Çocuklar oyun yolu ile sözel (teşekkür etme, günaydın, iyi geceler) ve sözel olmayan (sırasını bekleme, konuşanı dinleme vb) sosyal kuralları öğrenirler.
- Telefonla konuşma, yemek yeme ulaşım araçlarını kullanabilme, trafik kurallarına uyma gibi toplu yaşam modelleri ile ilgili sosyal kuralları öğrenirler.
- Oyunun moral gelişimlerini destekleyici rolü vardır. Çocuklar oyun yoluyla doğru-yanlış, iyi-kötü, güzel-çirkin, haklı-haksız gibi ahlaki kavramları öğrenirler.
- Başkalarına sevgi, saygı gösterme, koruma, korunma, başkalarının haklarına saygı gösterme, yönetme, yönetilme, verilen görevi üstlenebilme, kendine ve başkalarına güven duyma, bir konuda karar verebilme ve uygulayabilme gibi toplumsal ilişkilerin gerektirdiği kuralları öğrenirler.⁹²

4.6.5. Duygusal Gelişimine Olan Etkileri

Aile, yakın çevre gibi küçük ya da büyük bir toplum içinde büyüyen çocuk, yaşantısındaki olaylarda mutluluk, sevinç, üzüntü, korku, kaygı gibi birçok duyguyu doğal olarak da alacaktır. Yaşantısının tamamı sayılabilecek oyun dünyasında bütün bu duyguları taşıyacaktır. Çocuğun kişiliğinin oluşumu ve ruhsal gelişiminde duyguların çok önemli etkisi olduğu bilinmektedir. Yaşanan duyguların yoğunluğu, yaşama biçimi, duyguların diğer kişilerle paylaşılma şekli gibi pek çok etken çocuğun ruhsal sağlığını doğrudan etkilemektedir. Örneğin; sürekli olarak korkutulan bir çocuk kendine güvensiz, korku, kaygı ve düşmanlık duyguları içinde büyüyecektir. Dolayısıyla ruh sağlığı ve kişiliği zedelenecektir. Aile ilişkilerinde mutlu olan, sevilerek büyüyen bir çocuk sevmeyi, paylaşmayı, mutlu olmayı ve mutlu etmeyi bilen bir birey olacaktır.

⁹² YA-PA Okul Öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri, YA-PA Yayınları, İstanbul, 1993.

Çocuk oyunlarındaki duygusal paylaşımlar duyguların yaşanması çocuğun ve gelecekteki toplumun ruh sağlığı açısından çok büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle çocuk oyunlarının duygusal gelişim yönünden ele alınışın da yetişkinlerin yönlendirici rollerini daha duyarlı biçimde üstlenmeleri zorunludur.⁹³

Okul öncesi ya da oyun dönemi çocukluğun en renkli çağlarından biridir. Dönemin inatçılığı ve olumsuzluğu yerine söz dinlerliğe bırakmıştır. Canlı hayal gücü nedeniyle kolay korkar, çabuk etkilenir. Hayal ile gerçeği karıştırır. Oyun sırasında oluşan küçük sıyrık ve yaralanmalardan çok etkilenir, onları çok büyütür. Bu dönem, çocukta cinsel ilgi ve merakın yatıştığı, söndüğü dönemdir. Cinsel konularla ilgili araştırmalar yapmaz, sorular sormaz. Kuruntular, saplantılar sıkça görülür. Bu dönemin başlangıcında çocuk, gerçeklerin arkasında ne olduğunun görmeye çalışmadan dünya ve yaşam hakkında bilgilere sahip olurken, çevresindeki ayrıntılara yoğunlaşabilir.⁹⁴

Çocuğun duyguları çabuk iniş çıkışlar gösterir. Ağlamadan gülmeye, sevinçten kızgınlığa geçmesi bir anda olur. Çocuk duygusal tepkilerini sözle değil, daha çok davranışlarıyla belirtir. Sözle yansıtamadığı duygularını yaramazlık, hırçınlık, huysuzluk ve tutturmalar yoluyla açığa vurur. Çocuklar duygu ve düşüncelerini açıklamakta güçlü çektikleri gibi, o duygu ve düşünceleri de gerçekle bir tutarlar. Düşünceyle sözü, sözlü eylemi birbirine karıştırırlar.

Bu çağ çocuğunda benlik iyice gelişmeye başlar. Her şeyden önce kız veya erkek olduğunu ayırt eder. Kız ve erkek ilgileri iyice belirir. Bu çağda kız-erkek oyunları sürerse de erkeklerin ayrı, kızların ayrı kümelere toplanmaya başladıkları görülür.⁹⁵

Okul öncesi dönemde duygusal gelişme yaşa paralel olarak meydana gelmektedir. Bu dönem çocukların da, bazı tipik heyecan biçimleri görülmektedir. Bunlar; korku, kıskançlık, öfke ve endişedir. Kıskançlık, beklenen ilgi, sevgi ve şefkat eksikliğine karşı verilen doğal bir

⁹³ OĞUZKAN, Şule-ORAL, Güler. Orta Dereceli Kız Teknik Öğretimi Okulları. Okul Öncesi Eğitimi. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1995.

⁹⁴ MURATLI, S. Çocuk ve Spor, s.29.

⁹⁵ YÖRÜKOĞLU, A. Çocuk Ruh Sağlığı, s.23.

yanıttır. Kıskançlık olayında bazı korkular sık sık hiddetle birleşir. Kıskanç birey, sevilen bireyle ilişkilerinde kendini tedirgin hisseder.⁹⁶

Bu devrede çocuk kendi girişimiyle ve diğerlerinden bağımsız olarak işler becermeye çalışır. Giyeceğini kendisi seçmeye çabalar, ayakkabısını kendisi bağlamak ister, sokakta çıkıp oynamak ister. Çocuğun isteklerine tümüyle uyan ana-babalar, çocuğun sınır tanımayan istekleriyle karşılaşabilirler. Çocuğa bir derece özgürlük tanıyarak, kendi istediklerini yapmasına olanak sağlamak, fakat bunu ölçülü bir şekilde yaparak, çocuğu tamamiyle başıboş bırakmamak, gerçekleştirilmesi zor bir görevdir.⁹⁷

4.6.6. Zihinsel ve Dil gelişimine Olan Etkileri

Okul öncesi dönemde, dil gelişimi çok hızlıdır. Çocuk, 3 yaşında 3-4 kelimedenden oluşan cümleler kurar, beş yaşında ise gramer kurallarına uygun konuşabilir. Cansız nesnelere canlı imiş gibi görmek, bu dönemin düşünce özelliklerindedir. Beş yaşına geldiğinde çocuk, nesnelere büyüklük, renk, şekil gibi duyuşal özelliklerine göre sınıflandırabilir. Nesneyi ayrı bağımsız bir nesne olarak değil, o nesnenin ifade ettiği sınıfın bir temsilcisi olarak görür.⁹⁸

Çocuk bu devrede kelime kullanmaya ve ilkel bir düzeyde ilk olarak bir sembol ile bu sembolün temsil ettiği nesne arasındaki ilişkiyi anlamaya başlar. Çocuk iç temsilden, başka bir deyişle kelime, kavram ve sembollerin verdiği zenginlikten faydalanarak oyun yaşamına yeni zenginlikler getirir. Örneğin bir ağaç dalını at gibi kullanmaya, ana-baba rollerine girerek arkadaşlarıyla yetişkin ilişkilerini taklit oyunları oynamaya başlar. Birçok çocuk hayali arkadaş icat ederek, bu hayali arkadaşına evine davet eder, beraber yemek yer. Böylece çocuklar son derece canlı, fakat tehlikesiz bir macera yaşamı denemeye başlarlar. Bu sembolik, hayali ve oyunsal maceralar sayesinde çocuk yavaş yavaş gerçek yaşama hazırlanır. Oyun döneminde oynanan oyunlar sayesinde dil gelişimi iyice artar. Bu dönemde çocuğun kelime hazinesi artar, cümlelerde kullanılan kelime sayısı artar. Fiillerin zamanında değişiklik

⁹⁶ YAVUZER, H. *Çocuk Psikolojisi*, s.107.

⁹⁷ CÜCELOĞLU, Doğan. *İnsan ve Davranışı*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1997, s.35.

⁹⁸ MURATLI, S. *Çocuk ve Spor*, s.30.

yaparak, kelimelere yeni ekler getirerek daha karmaşık gramer kurallarına uygun yapılar kullanılmaya başlar. Demek oluyor ki, kelimeler çocuğun kullandığı sembol türlerinden ancak bir tanesidir, kelimelerin yanı sıra çocuk daha başka semboller de kullanır. Piaget'e göre dil gelişimi, çocuğun bilişsel gelişiminin belirli bir aşamaya ulaşmasının doğal bir sonucudur. Bilişsel gelişiminin temelinde dil gelişimi değil, aksine, dil gelişiminin temelinde bilişsel gelişim yatar. Bu gelişmeler de oyun sayesinde olmaktadır.⁹⁹

Bu çağ çocuğunun çok canlı bir hayal gücü vardır. Duyduklarını abartır, gördüklerini çarpıtarak aktarır. Olmamış şeyleri olmuş gibi anlatmaya bayılır. Bilmediğini yakıştırır. Yeni öğrendiği sözleri durmadan yineler. Kendiliğinden sözler uydurur. Uyaklı sözlere, tekerlemelere ve ayıp sözlere ilgi duyar. Dinlemez görünürken duyar, bir duyduğunu bir daha unutmaz. Çok canlı hayal gücü nedeniyle kolay korkar, çabuk etkilenir. Deneyimlerinin az, düşünce yeteneklerinin kısıtlı oluşu nedeniyle her şeye kolay kanar. Gerçekle gerçek olmayı karıştırır.¹⁰⁰

Bu dönemde, çocuklar büyük ölçüde dış dünyayı zihni semboller halinde tasarımıyabilecek güçtedirler, yetişkin ve yaşlılarıyla serbestçe etkileşimde bulunabilirler. ancak bu etkileşim ben merkezlidir. Zihinsel olarak kendi üzerlerinde yoğunlaşmışlardır, başkalarının görüş açılarını kavrayamazlar. Bu dönemde, çeşitli oyunlarla çocuğun sözcük dağarcığı genişler. Çocuk toplumda etkin olabilmek için diğerleriyle anlaşabilmelidir. Çocuğun sözcük dağarcığının fakirliği, onu toplum dışı bırakabilir. Çocuk bir şey söylemek isteyip de, sözcük yetersizliği nedeniyle derdini anlatamadığı zaman kırıklığa uğrar. Anlaşılmadığı zamansa kendisini anlamayan kişiye karşı nefret duyar ve bu kişiden kendisini anlamak istemediklerini düşünür. Çocuk birçok sözcük söyler, ama telaffuzda çok az ilerleme gösterir. Bu da çocuğun anlaşılmasına neden olur. Bundan dolayı oyunları seçerken çocuğun dil gelişimine faydalı olabilmesi için telaffuzda zorlanmayacakları şarkılı oyunlar seçilmelidir. Telaffuzda kişisel farklılıklar da rol oynar. Bu farklılıklar çocuğun gelişme derecesine bağlı olmakla birlikte, büyük ölçüde anlamlı sözcükleri inşa ederken çocuğa yardım ve rehberliğe dayanır.¹⁰¹

⁹⁹ CÜCELOĞLU, D. *İnsan ve Davranışı*, s.348.

¹⁰⁰ YÖRÜKOĞLU, A. *Çocuk Ruh Sağlığı*, s.61.

¹⁰¹ YAVUZER, H. *Çocuk Psikolojisi*, s.93.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇOCUĞUN GELİŞİMİ İLE İLGİLİ OYNANAN OYUNLAR

5.1. FİZİKSEL GELİŞİMLE İLGİLİ OYUNLAR

Fiziksel gelişim, çocuğun yalnızca boyunun uzaması değil aynı zamanda kas kitlesinin artması, ayrı organ sistemlerinin farklılaşmış gelişimini, fiziksel fonksiyonların olgunlaşması ve bireyselleşmesidir.¹⁰²

Oyun: Dereden Geçme Oyunu

Oyun alanına birbirine paralel olmayan ve gittikçe daralan iki çizgi arasında kalan yere “dere” adı verilir. Oyuncular derenin üzerinden atlamaya çalışırlar ve bu sırada ayağı iki çizgi arasındaki yere değen çocuğun ayakları ıslanmış ve oyunu kaybetmiş olur.

Oyun: Ebe Çıldır Oyunu

Seçilen ebe arkadaşlarından birini yakalamak ister. Oyuncular ebeden süratle kaçarlara. Oyuncular ara sıra “ebe çıldır” diye bağırlar. Ebe oyuncuya yaklaştığı anda çömelirse yakalama hakkı yoktur. Ebe oyunculardan birini çömelmeden tutabilirse ebelikten kurtulur ve yakalanan çocuk ebe olur. Oyun böylece devam eder.¹⁰³

Oyun: Sapanın Altından Dayak Yemeden Geç

Oyuncular birbirlerinin arkasına sıralanırlar. Öğretmenin elinde 60-70 cm uzunluğunda düzgün kesilmiş bir sopa vardır. Çocuklar sapanın altından değmeden geçmeye çalışırlar. Sopa gittikçe yere yakın mesafeye kadar indirilir. Yere en yakın durumda sopaya değmeden geçen oyuncu başarılı sayılır.

¹⁰² DÜNDAR, U. Antrenman Teorisi, s.161.

¹⁰³ ERKUT Nimet, Okul Öncesi Eğitimiyle İlgili Uygulamalı Çalışmalar, Esin Yayınevi, Ankara, s.121.

Oyun: Mısır Patlatma

Çocuklar yarım halka şeklinde dizilip yere çömelirler. Öğretmen çocuklara “hepiniz elinizde bir tava varmış gibi yapın, mısırları ateşin üstünde patlatıp sonra yiyeceksiniz” der. Yalnız şuna dikkat edin, elinizdeki tavayı sayarken her pat dediğim zaman hep birden yerinizden sıçrayıp eskisi gibi çömeleceksiniz. Yanlış yapan olursa mısırları yiyemez. Oyunu şaşıran oyundan çıkar.¹⁰⁴

Oyun: Bayrak Verme Oyunu:

Sınıfta bulunan bir bayrak seçilir. Bir ebe seçilir, bir çocuk da bayrağı alır. Bayrağı alan çocuk kaçır ebe onu yakalamaya çalışır, bayraklı çocuk ebeye yakalanmadan bayrağı bir arkadaşına vermeye çalışır. Dokunulan çocuk ebe olur. Oyun böylece devam eder.

Oyun: Mendil Kapmaca

Çocuklar iki guruba ayrılırlar. Ortada da mendili tutan bir ebe vardır. İki öğrencinin adı söylenir, adı söylenen iki öğrenci gelir ve mendili kapmaya çalışır. Önce kim mendili kapar ve gurubuna kaçarsa o gurup galip sayılır.

Oyun: Elim Sende Oyunu

Oyunculardan biri ebe seçilir. Bu oyuncuları kovalamaya başlar. Ebe, elini oyunculardan kime değdirirse, “elim sende” diyerek yüksek sesle bağırır ve ebelikten kurtulur. Yeni ebe ise “ben ebeyim” diyerek kendini tanıtır ve devam eder.

Oyun: Eşli Kovalamacı Oyunu

Çocuklar arasından iki oyuncu seçilir. Bunlar ellerini bırakmadan arkadaşlarını kovalamaya başlarlar. İki kişi vurulursa bunlar da eş olur ve tek kalanları kovalamaya ve ebelemeye çalışırlar. En sonunda kalan üç oyuncu başarılı sayılır.¹⁰⁵

¹⁰⁴ SEL, R. Oyunlar ve Rondlar, M.E.B., İstanbul, 1985, s.63.

¹⁰⁵ SEL, R. A.g.e, s.49

Oyun: İstop

Bir kişi topu alır ve arkadaşlarından birinin ismini söyleyerek topu havaya atar. İsmi söylenen topu yakalamaya çalışır. Yakalanan hemen topu havaya atarak arkadaşlarından birinin ismini söyler, yakalayamazsa topu yakaladığı yerde "istop" der ve en yakın arkadaşını vurmaya çalışır. Vurulan kişi topu alıp başka arkadaşının ismini söyler.

5.2. PSİKO-MOTOR GELİŞİMLE İLGİLİ OYUNLAR

İnsanın doğum öncesi dönemden başlayarak hayatı boyunca durmadan harekete ilişkin davranışlarındaki ilişkilerdir.¹⁰⁶ Aşağıdaki oyunlar çocuğun psiko-motor gelişimini olumlu yönde etkiler.

Oyun:

Öğrenciler fiziki güç açısından iki eşit gruba ayrılırlar. Orta yere bir çizgi çizilir. Her grup arka arkaya derin kolda tek sıraya geçer ve grup elemanları birbirlerinin ellerinden sıkıca tutarlar. Grupların önünde fizikçe güçlü olan öğrenciler bulunur. Yere çizilen çizgi iki grubun ortasında kalır. Grupların önünde bulunan liderler çizginin her iki yanında sıkıca el ele tutuşurlar. Hangi grup diğer grubu çizgiden geçirip kendi tarafına çekerse galip gelir.

Oyun:

En az iki kişi ile oynanabilecek bu oyun koşu kabiliyeti aramaktadır. Bu oyunda seçilen ebe, sınırlandırılmış alan içerisinde, diğer oyuncuları kovalar ve onlara dokunarak elemeye çalışır. Elenen oyuncu, ebe yer değiştirir. Sınırlandırılmış alan dışına çıkan oyuncu oyun dışı kalır.

Oyun:-

Araç= Tebeşir, yeterli sayıda bank

Her bankta 4 kişinin oturacağı düşünülerek oyun oynanır. 2 bankta 4'er çocuktan 8 çocuk oturur; 2 açıkta toplam 10 çocuk 3 bankta 4'er çocuktan 12 çocuk oturur; 2 açıkta

¹⁰⁶ GÖKMEN, H. Psikomotor Gelişim, s.5.

toplam 14 çocuk. Bank sayısı arttıkça çocuk sayısı da arttırılabilir. Bankların üzeri tebeşirle çizilerek oturma yerleri ayrılabilir. Banklardan uzaktaki çocuklara düdükle veya yerini bul çağrısıyla her çocuk bir yere basar, yer bulamayan açıkta kalır. Yerini bulamayan çocuğun sırtına.tebeşirle işaret konur. Oyun sonunda tebeşir sayısı fazla olan tespit edilir.

Oyun:

Oyun bir kabiliyet gerektirmez; süre isteğe bağlıdır. Çocuklar üçer üçer el tutuşarak bir halka yapar. Bu "güvercin yuvası"dır. Yuvaların ortasında bir oyuncu beklemektedir. Bunlar "güvercin"dir. Yuvaların dışında bir oyuncu do9laşır. Bu da "kartal"dır. Öğretmenin işaretiyle güvercinler yuvalarını değiştirirler. Kartal da bu arada boş yuvalardan birini kapmak ister. Açıkta.kalan oyuncu kartal olur.¹⁰⁷

Oyun: El Tut- Kurtul

Çocuklar arsından bir ebe seçilir. Sınırları belirlenmiş bir alanda ebe arkadaşlarını kovalamaya başlar. Oyuncular vurulmamak için hemen arkadaşlarından birisinin elini tutmalı ve vurulmaktan kurtulmalıdır. Bu arada ebe, daima tek olanları kovalamaya çalışmalıdır. Ebeye vurulan olursa yüksek sesle (ben ebeyim) diye arkadaşlarını uymalıdır.

Oyun: Köprüden Geçen Köprü Olur

Eşler karşılıklı duru, elele tutar, diğerleri de eşleri ile bunların arkasında dizilir. Öğretmen işareti ile başta duran iki arkadaş kollarını yukarı kaldırır ve köprü olur. Yanında bulunan iki arkadaşınızda bu köprünün altından geçer, diğer iki arkadaş gibi köprü olur. Böylece her çift köprü altından geçerek köprü olmalıdır. Geç kalan, düzgün köprü olamayan çocuklar başarısız sayılır. Öğretmenin işareti ile oyun başlar. Düzgün olarak köprüden geçen ve arkadaşının yanında hemen köprü olan eşler alkışlanır.¹⁰⁸

Oyun: Sincap ve Ceviz

Oyuncular, elleri sırtlarının arkasında olmak üzere bir çember oluştururlar. Oyunculardan biri sincap olur. Çemberin çevresinde koşarken arkadaşlarından birinin ellerine bir ceviz ya da küçük bir çakıl taşı bırakılır. Ellerine ceviz ya da çakıl taşı öğrenci, hemen

¹⁰⁷ KANTARCIOĞLU S. Anaokullarında Metot ve Öğrenim, s.38.

¹⁰⁸ SEL Ruhi, Okul Öncesi Çocuklarına Oyunlar Rontlar, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, s.53.

sincabın peşine düşer. Sincap yakalanmadan yerine ulaşmaya çalışır. Eğer yakalanırsa sincaplığı sürer; yakalanmazsa sıra elinde ceviz kalan oyuncuya geçer.¹⁰⁹

Oyun: Oturtan Top

Oyun alanı belli işaretlerle saptanır. Çocuklar arasından üç vurucu seçilir. Bunlar elindeki lastik topa (yürümeden ve koşmadan) paslaşarak arkadaşlarını vurmaya çalışırlar. Top kime değmişse o hemen yere oturur. Vurucular gerekirse oturanlara pas verebilir. Onlar da diğer oyuncuların vurulmasına yardımcı olurlar. Oturanlar bir oyuncuya vurabilirse, oturmaktan kurtulabilir, serbest kalır. Belli bir süre içinde hiç vurulmayanlar oyunda başarılı sayılırlar.¹¹⁰

Oyun: Kurdele Bağlama - Çözme Yarışması

Oyuncular iki eşit gruba ayrılır. Önde bulunan oyunculara 15-20 cm uzunluğunda birer kurdele verilir. Her grubun 8-10 adım karşısına bir sandalye konur. Öğretmenin işaretiyle ilk sıradaki birinci oyuncular koşarak kurdeleyi sandalyenin bir bacağını bağlarlar, geriye döner ikinci oyuncunun avucuna vurur yerine otururlar. İkinci çocuk işareti alınca o da koşar ve bağlanan kurdeleyi çözer ve üçüncü arkadaşına verir. Yarışma böylece bağlama ve çözmeli son oyuncuya kadar sürer. Oyunu kurdeleyi en çabuk bağlayan ve çözen grup kazanır.¹¹¹

Oyunun Adı : Kemerle Oyunlar

1. Kemerler daire şekline getirilir ve belirli aralıklarla yere dizilerek, çocukların, kemerlerin içinde tek ayak ya da çift ayak zıplamaları sağlanır.
2. Bu kez de kemerler uç uca birleştirilerek büyük bir daire oluşturulur. Çocuklardan bu dairelerin içine çift ayak atlamaları ve tekrar geriye çıkmaları istenir.
3. Kemerler birbirinin ardı sıra merdiven şeklinde yere dizilebilir ve çocuklar kemerlerin üzerine basarak adımlayarak yürürler.

¹⁰⁹ SİVASLIOĞLU, Aziz, *Okul Öncesi Eğitimde Üniteler*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1995, s.32.

¹¹⁰ SEL, R. *Okul Öncesi Çocuklarına Oyunlar Rontlar*, s.59.

¹¹¹ SİVASLIOĞLU A. *Okul Öncesi Eğitimde Üniteler*, s.194.

4. Kalın kemerlerden ya da birkaç tane yan yana getirilmiş kemerden yol yapılabilir ve çocuklar bu yolun üzerinde dengeli bir şekilde yürürler.

Oyunun Adı : Kıskaç Tavuklar

Öğretmen, çocukları iki gruba ayırır. Çocuklar birbirlerinin ellerinden tutarak arka arkaya sıralanırlar. Sıranın başındaki çocuklar tavuk, arkasındaki çocuklarda civciv olurlar. Sıranın başındaki çocuklar karşı sıradaki civcivlerden çalmaya çalışırlar. Çocukların bu arada birbirinden kopmadan karşı sıradaki tavuktan kaçmaları gerekir. Civcivleri azalan ya da dağılan grup oyunu kaybeder.

Oyunun Adı : Karman Çorman

Oyun alanının sınırları çizilir. Çocuklar oyun alanının sınırları etrafında tek sıra halinde yürürler. Çocuklara oyun alanı içinde istedikleri gibi koşabilecekleri anlatılır. Çarpışmadan kaçınmaları ve sınırları dışına çıkmadan olabildiğince hızlı koşmaları açıklanır. Sınırın dışına çıkan ya da başkasına çarpan çocuk oyun dışı kalır. Bu oyun için kullanılan komutlar “hazır” başla” “dur” olarak belirlenmiştir. “Dur” komutu yerine “kırmızı” işareti de kullanılabilir. Oyun değişik şekillerde oynanabilir.

- Oyun alanı daraltılır.
- Koşu yerine hızlı yürüme, kayma, sekme, atlama ve zıplama gibi hareket şekilleri kullanılabilir.
- Hareket şekillerini yavaş ve hızlı ritimlerde kullanmaları için ritim araçlarından yararlanır.

Oyunun Adı : Çevrendekilere Aldanma, Manevra Yap Vurulma

Çocuklar elleri serbest, araları biraz açık kalacak şekilde çember oluştururlar. Bir çocuk çemberin ortasında yer alır. Çemberdeki oyuncular topu fırlatarak ortadaki oyuncunun bacaklarına değdirmeye çalışırlar. Ortadaki oyuncu sıçrayarak ya da yer değiştirerek toptan kaçmaya çalışır. Top bacağına değdiğinde, topu atan arkadaşı ile yer değiştirir. Çocuklar topu paslaşarak ve manevralar yaparak ortadaki oyuncuyu şaşırtmaya çalışırlar. Oyun ortaya birden fazla oyuncunun katılımı ile çeşitlendirilebilir.¹¹²

¹¹² ÖZER, D.S. – ÖZER, K. Çocuklarda Motor Gelişim, ss.203-204.

5.3. SOSYAL GELİŞİMLE İLGİLİ OYUNLAR

Sosyal bir varlık olarak insan toplum içinde yaşamak zorundadır. Bu bakımdan çocuğun sosyal gelişiminde de önem verilmelidir.¹¹³ Sosyal gelişimle ilgili oyunlara aşağıda bir takım örnek oyunlar verilmiştir.

Oyun

Araç: Konu ile ilgili kartlar, torba kutular, panolar, giysiler, araç-gereçle

Öğretmen, belirli meslek gruplarının kullandığı araçlardan oluşankartlar hazırlar. Torbanın içine kartları koyar ve herkesin bir kart çekeceğini söyler. Çektikleri karta dikkatlice bakmalarını söyler. "Karttaki aracın hangi meslek grubunda kullanıldığını düşünün ama kimseye söylemeyin" der. Herkese bir kart çektirir. Bu çektiği kartın hangi araç olduğunu söylemesini ister. Çocuğun cevabını alır, bu kez de aracı kimin kullandığını sorar doğru cevabı onaylar; yanlış cevabı ise düzeltir. Bu kartlardaki resimlerle ilgili oyun köşeleri oluşturulur ve çocuklarla oyun oynanır.

Oyun 2:

Araç: Pazar yeri oluşturulmaya yarayacak kutular, birkaç âdet sebze, meyve, terazi vb.

Sınıfta pazar yeri, satıcılarından ve alışveriş edenlerinden oluşan bir pazar ortamı oluşturulur. Çocuklardan anne baba çocuk ve polis seçer. Çocuk-anne-baba üçlüsü pazarda dolaşırken çocuk pazarda kaybolur. Kaybolan çocuk önce ne yapacağını şaşırır ve ağlamaya başlar. Sonra çevrede gezinen polise rastlar ve ona anne ve babasını kaybettiğini söyler. Polis adını ve soyadını, anne ve babasının adını, adreslerini ve telefon numaralarını sorar. Çocuğun verdiği bilgilerle adreslerini bulur ve çocuğu evine götürür. Aynı oyunu anne ve baba polise giderek çocuğun üzerindeki elbiseleri tarif eder. Polisler de pazarda buldukları çocuğu karakola götürüp anne ve babasına verir.¹¹⁴

¹¹³ KARAKUŞ, S.-KÜÇÜK, V. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.272.

¹¹⁴ SIVASLIOĞLU, A. Okulöncesi Eğitimde Üniteler, s.118.

Oyun 3:

Araç: İp, kumaş, kağıt, deniz kabukları, kurutulmuş bitkiler, şişe kapakları vb.

Öğretmen 3-4 kişilik grubun üzerinde birlikte çalışabileceği büyüklükte bir kağıdı masaya veya yere yayar. Çeşitli türden artık materyalleri önceden hazırlar. Katılmak isteyen çocukların gelip başlamasını ister. Ortak kullanımı sağlamak için çocukların sabrını taşımadan paylaşımı sağlayacak sayıda materyal koyar. (Örneğin: Beş Çocuk için beş makas yerine üç makas konulabilir.) çocuklar proje bitinceye kadar özgürce çalışırlar.

5.4. DİL GELİŞİMİ İLE İLGİLİ OYUNLAR

Oyunların dil gelişimine faydalı olabilmesi için telaffuzda zorlanmayacakları oyunlar seçilmelidir. Aşağıdaki oyunlar çocuğun dil gelişimine etki eden oyunlardır.

Oyun 1: Tekerleme

Kapıdan tavşan geçti mi?

Geçti

Tuttun mu?

Tuttum

Kestin mi?

Kestim

Tuzladın mı?

Tuzladım

Pişirdin mi?

Pişirdim vb. devam eder gider.¹¹⁵

¹¹⁵ SUN, M.-SEYREK, H. *Okulöncesi Eğitimde Oyun*, s.130.

Oyun 2.: Tavşanım

Tavşanın iki kulağı var. (İki elin baş parmakları başa götürülür.)

Bir de komik bir durum.(Bir elin işaret parmağı burna götürülür.)

Havuç yemeyi sever.(Bir elle yeme hareketi yapılır.)

Her yere hoplayarak gider. (İki el diz üzerinde hareket ettirilir.)

Oyun 3: Tekerleme

Babam yoğurt getirdi,

Bebek yedi bitirdi,

Minik seni tutarım,

Yanağını okşarım,

Evimizin kilidi,

Kapıya gelen kimdi?

Çok sevdiğin ninemdi,

Bastonu elindeydi.

Oyun: Kurt Baba

Çocuklar elde tutuşarak bir daire oluştururlar. Çocukların içinden biri ebe olur. Ortaya çömelir. Daha sonra çocuklar halka halinde dönerken şu şarkıyı söylerler:

“Ormanda gezerken

Kurt babaya rastlarken

Kurt baba ne yapıyorsun”

Diyerek sorarlar. Ortada bulunan ebe de istediğine göre “yemek yiyorum, oturuyorum, konuşuyorum” gibi basit cümleler kurar. Çocuklar tekrar aynı şarkıyı söyleyerek ebeğin etrafında dönerler. Ebe en sonunda “sizi yemeye geliyorum” der. Bu söz üzerine çocuklar kaçarlar ve ebe bir kişiyi yakalamaya çalışır. Yakalanan kişi ebe olur.¹¹⁶

¹¹⁶ DÜNDAR Mehmet, Çocuklar İçin 150 Yeni Oyun, İstanbul, 1989, s.23.

Oyun: Vız Oyunu

Sayışma ile bir ebe seçilir. Biricik, ikicik, Küçücük, dördüçük, beşicik boncuk boncuk sen çık” diye sayışarak ebe seçilir. Ebe çocuklardan biraz uzaklaşır. Çocuklara sırtını döner. Çocuklardan biri sessizce gelerek ebenin sırtına vuru. Sonra hemen yerine döner. Sonra çocukların hepsi ellerini havaya kaldırarak “vız” diye bağırırlar. Ebe çocuklara yaklaşarak hangi çocuğun kendi yanına gelen çocuk olduğunu anlamaya çalışır. Eğer kendine dokunan çocuğu tanırsa o çocuk ebe olur.¹¹⁷

Oyun: Ebe Ebe Gel Bize

Öğrenciler el ele tutuşup bir halka yaparlar. Ortada bir ebe vardır. Hep bir ağızdan şu şarkıyı söylerler ve dönerler. Ebe ebe gel bize; uzaktan vur elimize; Eğer vuramazsan; Ebesin ebesin sen” şarkının son satırı bitince ellerini çırpmaya çalışırlar. Onlar ebenin geldiğini görünce hemen ellerini arkada çırpırlar. Eğer ebe birinin eline vurursa o ebe olur. Vuramazsa yeniden oyuna başlarlar. Eller arkada çırpılmaya başlanırsa o ebe vuramaz.

Oyunun Adı : Kardeşimi Gördün mü?

Öğretmen oyuncular arasından bir oyuncu seçer ona; - Arkadaşların arasından sana bir kardeş seçeceğiz. Ama senin bundan haberin olmayacak. Sen kardeşini bulmak için istediğin arkadaşına sorular sorabilirsin. Eğer sonunda kardeşini tanıyabilirsen, oyunda başarılı olacaksın der.

Bundan sonra ebe dışarı çıkarılır. Çocuklardan biri kardeş olarak seçilir. Ebe içeri alındıktan sonra, arkadaşlarına istediği sorular sorarak kardeşini bulmaya çalışır. Örnek olarak ebe bir arkadaşına;

- Kardeşimi gördün mü? diye sorar, o da;
- Gördüm
- Elbisesi ne renkti.
- Laciverti. Ebe başka bir arkadaşına
- Kız mı, erkek mi?
- Erkek.
- Gözlükleri var mı?
- Yok... vb.

¹¹⁷ SEL R. Eğitsel Oyun, s.67.

Oyunun Adı : El Sık, Selam Ver, Koş

Çocuklar el ele tutuşur, halka olurlar. Halka dışında bir ebe istediği bir arkadaşının sırtına hafifçe dokunur ve halkanın etrafında koşmaya başlar. Sırtına dokunulan çocukta, bu arkadaşının gittiği yönün tersine koşar; onunla nerede karşılaşır el sıkışır ve (günaydın) der, koşma yönünü değiştirmeden halkadaki yerini almaya çalışır. Ebe de aynı amaçla, arkadaşının halkadaki yerini kapmaya gayret eder. Açıkta kalan ebe olur. Oyuna yeniden başlanır.

Not : Koşu sırasında arkadaşı ile el sıkışmayan (günaydın) demeyen oyuncular olursa, oyun durdurulur ve başka çocuklar seçilir.¹¹⁸

5.5. ZİHİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ OYUNLAR

Zihinsel gelişimle beraber çocuk nesnelere, büyüklük, renk, şekil gibi duygusal özelliklerine sınıflandırabilmektedirler. Nesneyi ayrı, bağımsız bir nesne olarak değil o nesnenin ifade ettiği sınıfın bir temsilcisi olarak görür. Zihinsel gelişimi geliştirme oyunları aşağıda belirtilmiştir.

Oyun: İki Gözüm Var

Görmek için iki gözüm var. (İşaret parmağıyla gözler gösterilir.)

Koşmak için iki ayağım var. (Ayaklar yavaşça yere vurulur.)

İki elimi sallar. (İki el sallanır.)

İki kulağımla duyarım. (Kulaklar gösterilir.)

Bir tek burnum var. (Burun gösterilir.)

Dilim de bir tane. (Dil gösterilir.)

Ama bol bol öpün diye yanağım iki tane. (Yanaklar gösterilir.)¹¹⁹

Oyun: Lavabo

Bir sabah yataktan kalktım. (Gerinme hareketi gösterilir.)

Lavaboya gittim. (Parmaklarla yürüme hareketi yapılır.)

Ç eşmeyi açtım ve su akıyor. (Parmaklarla burun kıvrılır.)

Bir daha açtım su akıyor. (Parmaklarla burun ters tarafa kıvrılır.)

¹¹⁸ Ana Sınıfı Programı, s.227.

¹¹⁹ OĞUZKAN Ş.-ORAL G. Okul Öncesi Eğitim, s.14.

Bir de banyoya bakayım. (Parmaklarla yürüme hareketi yapılır.)

Banyoya gittim, çeşmeyi açtım su akıyor. (Burun Kıvrılır.)

Bir daha açtım su akıyor. (Burun ters tarafa kıvrılır.)

Herhalde kesilmiş. Biraz daha bekleyeyim. Lavaboya gitti.

Elimi yüzümü yıkadım. (El, yüz yıkama hareketi yapılır.)

Oyun: Tatmadan Bul Oyunu

Öğretmen çocuklara bir yiyeceğin tadını ve özelliklerini söyler. Bunun adını bulmalarını ister. Bulan çocuk alkışlanır. Örneğin; Sarı kabuklu, sulu, çekirdekli, tadı ekşi, çorbaya salataya sıkılır. Bunun adı nedir? diye sorulur. "Limon" olduğunu bilen çocuk alkışlanır.

Oyun: Horoz

Bu benim horozum (Baş parmak gösterilir.)

Bu da tavuğum (Diğer baş parmak gösterilir.)

Bunlar da civcivlerim (Diğer parmaklar gösterilir.)

Bunların hepsi benim (Eller göğüs üzerine kapanır.)

Bahçemdeki kümeste yaşıyorlar. (İki elin parmakları birleştirip kümes yapılır).

Sabahları horozun ötüşüyle uyanırım, annem pişirir ben yerim.¹²⁰

Oyun: Trafik Oyunu: Çocuklar trafik sınavına girmek için oyun alanına toplanırlar. Hepsinin birer arabası vardır. Birkaç oyuncu da "cankurtaran ve itfaiye" arabasının şoförü olurlar. Öğretmen; "trafik sınavına giriyorsunuz. Arabalarınızı sürerken klakson çalmayacaksınız. Birbirinize çarpmak yok. Cankurtaran ve itfaiye arabalarına yol vereceksiniz. Belli bir süre arabalarını dikkatli süren oyunculara 'şoför ehliyeti' verilecek" der. Oyun bir süre izlendikten sonra en başarılı olanlar trafik polisi seçilir ve oyun daha çok renklendirilir.¹²¹

Oyun: Bir kartonun üzerine aşağıdaki eşya gruplarını yapıştırarak bunları tanımlarını, adlandırmalarını isteyin. Sonra bu eşyaları çocukların ellerine verin, tanıtır. Tarak, diş fırçası, saç fırçası, ayna, elbise fırçası, yer fırçası, badana fırçası vb. Bu eşyaları

¹²⁰ SUN, M. – SEYREK, H. *Okul Öncesi Eğitimde Oyun Ders El Kitabı*, s.158.

¹²¹ SEL R. *Okul Öncesi Çocuklarına Oyunlar Rontlar*, s.51.

öğrencilere tanıttıktan sonra onlara sırayla sorup cevaplandırmalarını isteyin. En iyi cevaplandıran öğrenciyi birinci seçin.¹²²

Oyun: Adamın Gözlüklerini Tak: Yazı tahtasına gözleri, burnu, ağzı belirlenen bir insan resmi çizilir. Oyunculara, gözleri bağlı olarak "Kim bunun gözlüklerini çizebilecek?" denir. İsteyen çocuklar gözleri bağlı olarak birer birer gelir. Adamın gözlüklerini çizebilirse oyunu kazanır ve alkışlanır.¹²³

Oyun: Havada-Karada-Denizde: Öğretmen oyuna başlamadan önce çocuklara oyunla ilgili bazı açıklamalar yapar. Örneğin havada uçanların adlarını saydırır; denizde nelerin bulunabileceğini; karada kimlerin dolaştığını anlatır. Bundan sonra nasıl oynanacağına geçilir. Öğretmen "karada, havada ve ya denizde" dedikten sonra öğrencilerden birini işaret edecek. Öğretmen hangi sözcüğü en son söylemişse onunla ilgili bir insan, hayvan ya da cansız bir şeyin adını söyleyecek.

Oyun: Şap-Şap-Şap

Şap-Şap-Şap (Eller birbirine vurulur.)

Pat-Pat-Pat (Eller dizlere vurulur.)

Başımıza vuralım (Hafifçe başlarına vururlar.)

Haydi sessizce kolumuzu saralım (Kollar sarılır.)

Ellerimizi çırpalım (Eller çırpılır.)¹²⁴

Oyunun Adı : Parmak Oyunu

Kardeşimin bir topu var (iki elin parmak uçları birleştirilerek top yapılır)

Yumuşacık, yuvarlak

Bir de çekici var (iki yumruk sıkılır ve üst üste vurulur)

Bak vuruyor yavrucak

Borazanı dü... dü... diye (eller boru gibi yapıp ağza götürülür)

Öttürür de öttürür

Bazen de ce...ce... yapıp (iki el yüz kapanıp açılır)

Herkesi güldürür.¹²⁵

¹²² Okul Öncesi Çocuk Gelişim ve Eğitim Kurumlarında Yıllık Program, M.E.B, Ankara 1982, s.140.

¹²³ SİVASLIOĞLU A. Okul Öncesi Eğitimde Üniteler, s.120.

¹²⁴ ÖZGÜR İ.N., Günün Ana Okulları, s.83.

¹²⁵ AKKÖK, Füsun. İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 1996, s.45.

ALTINCI BÖLÜM
MATERYAL VE METOT

6.1. DENEKLER

Araştırmamızın denek grubu 50 anasınıfı öğretmeni, 400 anasınıfı öğrenci velisi oluşturmaktadır. Denekler tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Öğretmen grubunda yaş, hizmet süresi, çalıştığı merkez (il veya ilçe) dikkate alınmamıştır.

6.2. MATERYAL VE METOT

Okulöncesi eğitim programları içinde oyunun çocuğun gelişimine olan etkilerini araştırmak üzere yaptığımız çalışmada, öncelikli olarak konumuzla ilgili birincil kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca 50 anasınıfı öğretmenine ve 400 anasınıfı öğrenci velisine 20'şer soruluk anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen sonuçların frekans dağılımları hesaplanarak yorumlanmıştır. Anket uygulaması soruların sağlıklı cevaplanabilmesi ve gelebilecek muhtemel sorular için öğretmenlere ve velilerin çoğunluğuna bizzat uygulanmıştır.

Araştırmamızda okulöncesi eğitim kurumlarının anasınıfları ele alınmıştır.

6.3. SINIRLILIKLAR

Kütahya ili ve ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokullarında ve anasınıflarında görev yapan öğretmenler ve bu okullarda okuyan öğrencilerin velileri oluşturmaktadır.

YEDİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

7.1. ÖĞRENCİ VELİLERİNDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Tablo 7. 1. Öğrenci Velilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

	n (Frekans)	Yüzde (%)
Erkek	224	56,0
Bayan	176	44,0
Toplam	400	100,0

Anketimize katılan velilerin %56'sı erkek, %44'ü bayandır. Genellikle anketimize erkek veliler daha çok cevap vermiştir.

Tablo 7. 2. Velilerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	n	%
İlkokul	78	19,5
Orta okul	96	24,0
Lise	118	29,5
Üniversite	98	24,5
Yüksek Lisans	10	2,5
Toplam	400	100

Tablo 7.2'den de anlaşılacağı üzere anketimize katılan velilerin %19,5'i ilkokul, %24'ü orta okul, %29,5'i lise, %24,5'i üniversite, %2,5'i yüksek lisans mezunu olduğu görülmüştür. Bu da bize gösteriyor ki genellikle eğitim durumu yüksek olan ailelerin okulöncesi eğitim kurumlarına gönderdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 7. 3. Çocuk Sayılarının Dağılımı

	n	%
1	40	10,0
2	230	57,5
3	86	21,5
4	28	7,0
5 ve Üzeri	16	4,0
Toplam	400	100

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere anketimize katılan velilerin %10'u bir çocuk sahibi, %57,5'i iki çocuk sahibi, %21,5'i üç çocuk sahibi, %7'si dört çocuk sahibi; %4'ü beş ve beşin üzerinde çocuk sahibidir. Bu anketten ülkemizde ailelerin genellikle iki çocuk sahibi oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 7. 4. Ankete Katılan Eşlerin Çalışma Oranları

	n	%
Evet	176	44,0
Hayır	224	56,0
Toplam	400	100

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere Anketimize katılan velilerin %44'ünün çalıştığı, %56'sının ise çalışmadığı tespit edilmiştir. Okulöncesi eğitime çalışan ailelerin ve çalışmayan ailelerin çocuklarını gönderme oranları arasında pek fazla fark olmadığı görülmektedir. Bu da eğitime verilen önemi göstermesi açısından sevindirici bir gelişmedir.

Tablo 7. 5. Anne ve Babaların Beraber ve Ayrı Yaşama Oranları

	n	%
Evet	384	96
Hayır	16	4
Toplam	400	100

Bu tablodan anketimize katılan velilerin %96'sının beraber, %4'ünün ise ayrı yaşadıkları anlaşılmaktadır. Buradan ülkemizdeki aile yapısının çok sağlam olduğu, ölüm ve elde olmayan sebeplerden başka boşanmaların pek fazla olmadığı kanısına varılmıştır.

Tablo 7. 6. Ailesi Beraber Yaşamayan Çocukların Kimin Yanında Kaldıklarının Oranları

	n	%
Anne	12	75
Baba	4	25
Toplam	16	100

Bu tabloda sadece ailesi ayrı yaşayan çocukların ailelerine yöneltilen soruların cevapları yer almaktadır. Ailesi ayrı yaşayan çocukların % 75'i annenin yanında, %25'i babanın yanında yaşamaktadır. Buradan da annelerin babalara karşı çocuklara daha yakın olduğu, çocukların kendilerini annenin yanında daha iyi bakıldıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 7. 7. Ankete Katılan Velilerin Çocuklarının Öz veya Üvey Olma Oranları

	n	%
Öz	390	97,5
Üvey	10	2,5
Toplam	400	100

Buradan anketimize katılan velilerin çocuklarının %97,5'inin öz, %2,5'inin ise üvey oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 7. 8. Ankete Katılan Velilerin Çocuklarını Okulöncesi Eğitime Gönderme Nedenlerinin Oranları

	n	%
Öz bakım Gelişimi	22	5,5
Bilişsel-dil gelişimi	36	9,0
Bedensel Gelişimi	4	1,0
Sosyal ve duygusal gelişim	80	20,0
Hepsi	258	64,5
Toplam	400	100

Buradan anketimize katılan velilerin %5,5'inin çocuğun öz bakım gelişimi için, %9'unun bilişsel ve dil gelişimi için, %1'inin bedensel gelişimi için, %20'sinin sosyal ve duygusal gelişimi için, %64,5'inin bunların hepsini içine alan hepsi seçeneğini işaretledikleri anlaşılmaktadır. Buradan da velilerin çocuklarını okulöncesi eğitim kurumlarına gönderirken bilinçli olarak gönderdikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7. 9. Velilerin Çocuklarını Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Gönderme Süreleri

	n	%
0-6 Ay	188	47,0
7-12 Ay	128	32,0
13-16 Ay	28	7,0
17-24 Ay	26	6,5
2 Yıl ve üzeri	30	7,5
Toplam	400	100

Buradan ankete katılan velilerin çocuklarını %47'sinin 0-6 ay, %32'sinin 7-12 ay, %70'inin 13-16 ay, %6,5'inin 17-24 ay, %7,5'inin 2 yıl ve üzerinde gönderdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 7. 10. Velilerin Çocuklarını Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Gönderme Yaşları

	n	%
4 Yaş	22	5,5
4,5 Yaş	28	7,0
5 Yaş	18	4,5
5,5- 6 Yaş	204	51,0
6 Yaş	128	32,0
Toplam	400	100

Buradan ankete katılan velilerin çocuklarını %5,5'inin 4 yaşında, %7'sinin 4,5 yaşında, %4,5'inin 5 yaşında, %51'inin 5,5-6 yaşında, %32'sinin ise 6 yaşında okulöncesi eğitim kurumlarına gönderdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 7. 11. Okul Öncesi Eğitimde Çocuğun Gelişiminde Oyunun Önemi

	n	%
Evet	400	100
Hayır	0	0
Toplam	400	100

Buradan ankete katılan velilerin istisnasız hepsinin okulöncesi eğitimde ailelerin çocuğun gelişimi için oyunun önemini takdir ettikleri anlaşılmaktadır. Burada okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere büyük yük düşmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin yaratıcı zihniyetini kullanarak çocukları bedenen ve zihnen geliştiren oyunlar bulup bunları çocuklara oynatmaları gerekmektedir.

Tablo 7. 12. Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Çocukların Gelişim Durumları

	n	%
Fiziksel Gelişim	24	6,0
Sosyal ve Duygusal Gelişim	60	15,0
Zihinsel Gelişim	52	13,0
Dil Gelişimi	36	9,0
Hepsi	228	57,0
Toplam	400	100

Buradan anketimize katılan velilerin çocuklarını %6'sının fiziksel gelişim için, %15'inin sosyal ve duygusal gelişim için, %13'ünün zihinsel gelişim için, %9'unun dil gelişimi için ve %57'sinin de bunların hepsi için gönderdiklerini belirtmişlerdir. Bu bize gösteriyor ki okulöncesi eğitim kurumları çocuk gelişimine büyük faydalar sağladığı tespitimizi doğrular niteliktedir.

Tablo 7. 13. Çocukların Kendi Yaş Gruplarında Oyun Oynamalarının Oranları

	n	%
Evet	372	93
Hayır	28	7
Toplam	400	100

Buradan ankete katılan velilerin çocuklarının %93'ünün kendi yaşlarıyla oynamalarının gerekli olduğunu, %7'sinin ise bunun çok fazla önemli olmadığını işaretledikleri görülmüştür.

Tablo 7. 14. Eğitiminin Deneyimli Olmasının Önemi

	n	%
Evet	369	99,0
Hayır	4	1,0
Toplam	400	100

Buradan anketimize katılan velilerin %99 gibi büyük bir çoğunluğunun öğretmenin deneyimli olması gerektiğinin önemli olduğunu, %1'inin ise öğretmenin deneyimli olmasının gerekmediğinin işaretledikleri görülmüştür. Buradan ailelerin çocuklarını deneyimsiz bir öğretmenin ellerinden ziyade sahasında deneyim sahibi öğretmenlerin ellerine teslim etmeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 7. 15. Velilerin Çocuklarını Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Gönderme Nedenleri

	n	%
Eşimle Beraber Çalışıyoruz	62	15,5
Eşimin Rahatsızlığı Nedeniyle	24	6,0
Çevremizdekiler Gönderdiği İçin	72	18,0
Çocuk Çok Yaramaz	18	4,5
Çocuğun Gelişimine Katkı amacıyla	224	56,0
Toplam	400	100

Buradan anketimize katılan velilerin çocuklarını %15,5'inin eşleriyle beraber çalıştıkları için, %6,0'ının eşinin rahatsızlığı nedeniyle, %18'inin çevresindekilerin gönderdiği için, %4,5'inin çocuklarının yaramaz olduğu için, %56'sının çocukların gelişimine katkıda bulunması amacıyla okulöncesi eğitim kurumlarına göndermeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 7. 16. Evde Çocukların Seviyesine Uygun Oyun Oynatılıp Oynatılmama Oranları

	n	%
Evet	162	40,5
Hayır	238	59,5
Toplam	400	100

Buradan ankete katılan velilerin %40,5'inin evlerinde çocukların seviyesine uygun oyun oynattıkları, %59,5'inin ise evlerinde çocuklarının seviyesine göre oyun oynatamadıkları anlaşılmaktadır. Buradan da velilerin, çocuklarının seviyesine uygun oyun oynatamadıkları sonucuna varılabilir. Dolayısıyla Tablo 7.11'de belirtildiği gibi öğretmen yaratıcı olmak ve devamlı oyunlar suretiyle çocukların zihinlerinin gelişimlerine yardımcı olmak zorundadır.

Tablo 7. 17. Velilerin Çocuklarına Okulda Öğrendikleri Oyunları Sorup-Sormamaları

	n	%
Evet	308	77,0
Hayır	92	23,0
Toplam	400	100

Buradan ankete katılan velilerin %77'sinin okul dönüşünde çocuklarına okulda öğrendikleri oyunları sordukları, %23'ünün ise öğrendikleri oyunları sormadıkları anlaşılmaktadır. Bu da velilerin öğrencilerini yakından takip ettiklerini gösterdiği için sevindirici bir sonuçtur.

Tablo 7. 18. 17. Soruya "evet" Cevabı Veren Velilere Yöneltilen Sorulara Verilen Cevapların Oranları

	n	%
Evde Oynatılan Oyunlarla Aynı	0	0
Oynatılan Oyunlar Farklı	26	8,4
Evde Oynanan Oyunlar Gelişigüzel	116	37,6
Okulda öğrendikleri Becerisini Geliştiriyor	166	54
Oyun Oynamaktan Sıkılıyor	0	0
Toplam	308	100

Bu tablo sadece "okuldan dönüşte çocuğunuza hangi oyunu öğrendiğini soruyor musunuz?" sorusuna "evet" cevabını veren 308 kişinin vermiş olduğu cevaplar esas alınarak hazırlanmıştır. Buna göre velilerin "evde oynatılan oyunlarla aynı" ve "oyun oynamaktan sıkılıyor" seçeneklerini işaretlemedikleri, %8,4'ünün "oynanan oyunlar farklı", %37,6'sının "evde oynanan oyunlar gelişigüzel", %54'ünün "okulda öğrendikleri becerisini geliştiriyor" seçeneklerini işaretledikleri görülmüştür. Bütün bu veriler bize okulöncesi eğitimde özellikle eğitim kurumlarında uzman kişiler gözetiminde yapılan oyunların ne kadar önemli olduğunu göstermesi bakımından manidardır. Bizim de "deryada katre" misali yapılan bu çalışmamızın ne kadar yerinde ve isabetli bir çalışma olduğunu göstermesi bakımından sevindirici bir gelişmedir. Umarız ki okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler de bu dönemdeki oyunların önemini kavrayıp çocukların gelişmesi için ellerinde geleni yaparlar. Eğer yapılan bu çalışmamız öğretmenlerin dikkatini bu yöne çekebilirse bizler de bunun sevincini yüreğimizde duyarız.

Tablo 7. 19. Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Eksiklikleri

	n	%
Araç-gereç yetersizliği	136	34,0
Eğitici öğretmen yetersizliği	36	9,0
Temizlik yetersizliği	72	18,0
Oyun alanını yetersizliği	126	31,5
Sınıf sayısının yetersizliği	30	7,5
Toplam	400	100

Buradan ankete katılan velilerin %34'ünün araç-gereç yetersizliğinden, %9'unun eğitici öğretmen yetersizliğinden, %18'inin kurumların temiz olmadığından, %31,5'inin oyun alanının yetersizliğinde ve %7,5'inin sınıf sayısının yetersizliğinden yakındıkları anlaşılmaktadır. %9 gibi az bir oranla oy almasına karşılık eğitimcilerin eksik olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla eğitimler kendilerini geliştirmeye önem vermeli ve sahalarında söz sahibi olmaya çalışmaları gerekmektedir.

Tablo 7. 20. Okulöncesi Eğitimin Çocuklarda Yaptığı Olumlu Değişikliklerin Oranı

	n	%
Düzenli yemek yeme	26	6,5
Düzenli uyku alışkanlığı	22	5,5
Arkadaşlarıyla uyumu	122	30,5
Kendini daha rahat ifade edebilmesi	144	36,0
Zekâ ve kavrama gücünün artması	86	21,5
Toplam	400	100

Buradan anketimize katılan velilerin %6,5'inin çocuklarının düzenli yemek yeme alışkanlığı kazandığını, %5,5'inin düzenli uyku alışkanlığı kazandığını; %30,5'inin arkadaşlarıyla uyumlu ilişkiler kurabilme alışkanlığını kazandığını, %36'sının çocuklarının kendilerini ifade edebilme alışkanlığı kazandığını ve %21,5'inin de çocuklarının zeka ve kavrama gücünü arttırdığını işaretledikleri görülmüştür. Bu da okulöncesi eğitim kurumlarının çocuklar için yararlı birer kurum olduklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla okulöncesi eğitim ilköğretimden önce çocukların gelişimi ve çocukları ilköğretime hazırlaması açısından önemlidir. Okulöncesi eğitimde de oyun çocuklara değişik alışkanlıkları onları sıkmadan, eğlendirerek kazandırması çok önemli bir yere sahiptir.

7.2. ÖĞRETMENLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Tablo 7. 21. Yaş Değişikliklerine Göre Öğretmenlerin Dağılımı

	n	%
18-20	6	12,0
21-25	15	30,0
26-30	18	36,0
31-35	7	14,0
36 ve üzeri	4	8,0
Toplam	50	100

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %12'sinin 18-20 yaşında; %30'unun 21-25 yaşında; %36'sının 26-30 yaşında; %14'ünün 31-35 yaşlarında; %8'inin 36 ve üzeri yaşta olduğu belirlenmiştir. Bu veriler bize okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin genç yaşta olduğunu dolayısıyla okulöncesi eğitimin önemini yeni yeni anlaşılmasına başladığını göstermektedir.

Tablo 7. 22. Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Ait Veriler

	n	%
0-1	14	28,0
1-3	16	32,0
3-5	8	16,0
5-8	7	14,0
8 ve Üzeri	5	10,0
Toplam	50	100

Okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %28'i 0-1 yıllık; %32'si 1-3 yıllık; %16'sı 3-5 yıllık; %14'ü 5-8 yıllık; %10'u 8 ve üzerinde görev yapan öğretmenler oldukları anlaşılmıştır. Bu veriler bize yine okulöncesi eğitimin ülkemizde yeni yeni yayılmaya ve tanınmaya başladığını göstermektedir.

Tablo 7. 23. Mezun Oldukları Okullar

	n	%
Anasınıfı Öğretmenliği Böl.	24	48,0
Kız Meslek Lisesi Anasınıfı Böl.	13	26,0
Sınıf Öğretmenliği Böl.	10	20,0
Branş Öğretmenliği Böl.	3	6,0
Diğer	0	0
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %48'inin anasınıfı öğretmenliğinden; %26'sının kız meslek lisesi anasınıfından; %20'si sınıf öğretmenliğinden; % 6'sı branş öğretmenliğinden mezun olduğu anlaşılmıştır. Anketimizi cevaplayan öğretmenlerin anaokulu öğretmenliği bölümü mezunu olması bizim için sevindiricidir. Fakat bu oran istenilen seviyede değildir. Okulöncesi eğitimin önem kazanmasıyla bu yöndeki taleplere karşılık verebilmek amacıyla kız meslek lisesinin anasınıfı bölümünden mezun olanların da okulöncesi eğitim kurumlarına öğretmen olarak atandığı görülmüştür.

Tablo 7. 24. Eğitimde Oyunun Önemini Takdir Edip-Etmeme

	n	%
Evet	50	100
Hayır	0	0
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin hepsinin bu dönemdeki çocukların eğitiminde oyunun önemini takdir ettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 7. 25. Oyunun Öneminin Öğretmenlerce Yüzdeler Olarak İfade Edilmesi

	n	%
%20	0	0
%40	6	12
%60	13	26
%80	29	58
%100	2	4
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %12'sinin oyunun %40 etkili olduğunu; %26'sı, %60 etkili olduğunu; %58'i , %80 etkili olduğunu; %4' ü de %100 etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu da oyunun okulöncesi eğitim kurumlarında vazgeçilmez bir gereksinim olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. 26. Oyunun Çocuk Gelişimindeki Öneminin Dağılım Durumları

	n	%
Evet	50	100
Hayır	0	0
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin hepsinin de oyunun çocuk gelişiminde çok önemli bir yere sahip olduğunu ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Bu da bizim çalışmamızı desteklemesi bakımından önemli bir orandır. Oyun çocuğun fiziksel, zihinsel, psikomotor, dil, sosyal ve duygusal olarak geliştirmektedir.

Tablo 7. 27. Oyunun Çocuğu Hangi Yönden Geliştirdiğine İnanıklarının Dağılımı

	n	%
Fiziksel	2	4
Psiko-motor	5	10
Sosyal ve duygusal	4	8
Zihinsel	4	8
Hepsi	35	70
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %4'ünün oyunun çocukları fiziksel yönden geliştirdiğini inandıkları; %10'u psiko-motor yönünde geliştirdiğine; %8'i sosyal ve duygusal yönden; %8'i zihinsel yönden; %70'i ise bunların hepsini de etkileyecek bir biçimde oyunun etkili olduğuna inandıklarını göstermektedir.

Tablo 7. 28. Oyunun Fiziksel Gelişimde Belirgin Olduğu Yönlerin Dağılımı

	n	%
Vücut sisteminin düzenli çalışması	2	4
İç salgı bezlerinin daha düzenli çalışması	1	2
Kas-iskelet sisteminin gelişmesi	6	12
Fiziksel fonksiyonların olgunlaşması	39	78
Dolaşım sisteminin gelişmesi	2	4
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %4'ünün oyunun vücut sistemini düzenli çalıştırdığına; %2'sinin iç salgı bezlerini daha düzenli çalıştırdığına; %12'sinin kas-iskelet sistemini geliştirdiğine; %78'inin fiziksel fonksiyonları olgunlaştırdığını ve bireyselleştirdiğine; %4'ünün ise dolaşım sistemini geliştirdiğine inandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7. 29. Oyunun Süresinin Önemli Olup-Olmadığının dağılımı

	n	%
Evet	50	100
Hayır	0	0
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin hepsinin de oynatılan oyunların süresini önemli olduğuna inandıkları anlaşılmaktadır. Bu yaş çocuklarına genellikle uzun süreli oyunlar oynatılmamalıdır. Uzun süreli oyunlarda çocuklarda bıkkınlık ve usanç görülmektedir. Oyunlar onları sıkmadan kısa kısa oynatılmalıdır.

Tablo 7. 30. Oyunun Süresinin Niçin Önemli Olduğunun Dağılımı

	n	%
Uzun süreli oyunlarda çocuğun dikkati dağıldığından	20	40
Kas-iskelet sisteminden	3	6
Solunum yetersizliğinden	6	12
Kardiyovasküler sistemden	2	4
Hepsi	19	38
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %40'ının oyunun süresinin uzun olmasının çocuğun dikkatini dağıtabileceğini; %6'sının kas-iskelet sisteminden dolayı; %12'sinin solunum yetersizliğine neden olabileceğini; %4'ünün kardiyovasküler sistemine zarar verebileceğini; %38'inin de bunların hepsini etkileyebileceğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Öğretmenler genellikle oyun süresinin uzun tutulmaması gerektiğini, oyunun süresinin uzun tutulduğunda çocuğun sıkılabileceği üzerinde belirgin olarak durmuşlardır.

Tablo 7. 31. Oyun seçiminde Dikkat Edilmesi Gerekenlerin Dağılımı

	n	%
Yaş	6	12
Katılım sayısı-cinsiyet	1	2
Sınıfın veya salonun büyüklüğü	5	10
Oyunun amacı	0	0
Hepsi	38	76
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin oyunun seçiminde %12'sinin yaşın; %2'sinin katılım ve cinsiyetin; %10'unun sınıfın veya salonun büyüklüğünün; %76'sının ise bunların hepsinin önemli olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir. Oyun seçiminde ankette belirttiğimiz şıkların hepsine iyi bir eğitmen dikkat etmelidir. Oyunun çocuğun gelişmesine katkı sağlayabilmesi için seçilen oyunlarda öğretmen oyunların hepsine yeterli özeni göstermelidir.

Tablo 7. 32. Oyunda Çocukların Guruplandırılmasının Önemli Olup-Olmadığının Dağılımı

	n	%
Evet	34	68
Hayır	16	32
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %68'inin oyun oynatılırken çocukların gruplandırılmasının gerektiğine inandıkları; %32'sinin ise bunu o kadar önemli olmadığını ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Oyun oynatılırken çocuklar kendi seviyelerine göre mutlaka gruplandırılmalıdır. Gruplandırılmanın dengeli olarak yapılması gerekmektedir. Anketimizi cevaplayan öğretmenlerin çoğunluğu da gruplamanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 7. 33. Oyunun Çocuğun Zihinsel Gelişime Katkısının Dağılımı

	n	%
Problem çözme yeteneğini geliştirir	2	4
Zihinsel becerileri artırır	4	8
Kavrama gücünü artırır	3	6
Çabuk kara verme yeteneğini artırır	5	10
Hepsi	36	72
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %4'ünün oyunun çocukların problem çözme yeteneğini geliştirdiğini; %8'inin zihinsel becerilerini arttırdığını; %6'sının kavrama gücünü arttırdığını; %10'unun çabuk karar verme yeteneğini arttırdığını; %72 gibi büyük çoğunluğunun ise bunların hepsini etkilediğini kabul ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 7. 34. Oyunun Sosyal Gelişimi Hangi Yönden Etkilediğinin Dağılımı

	n	%
Aile ve yakın çevre ilişki ve sorumluluklarını öğrenir	2	4
Cinsel kimliğini kazanır	2	4
Toplumsal kuralları öğrenir	3	6
Oto-kontrolü öğrenir	2	4
Hepsi	41	82
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %4'ünün oyunun çocuklara aile ve yakın çevreyle ilişki ve sorumluluklarını öğrettiğini; %4'ünün cinsel kimlik kazandırdığını; %6'sının toplumsal kuralları öğrettiğini; %82'sinin ise oyunun bunların hepsini etkilediğini ifade ettikleri görülmüştür. Ankette sosyal gelişimle ilgili bu sorumuzda bütün şıklar çocuğun sosyal gelişimini etkileme doğrultusunda hazırlanmıştır. Öğretmenlerin hepsinin bu konuda deneyimli olduğu görülmüştür.

Tablo 7. 35. Oyunun Duygusal Gelişimi Hangi Yönden Etkilediğinin Dağılımı

	n	%
Duygusal yönden rahatlatır	4	8
Özgüveni artırır	4	8
Duygusal tepkileri öğretir	5	10
Yardımlaşmayı, paylaşmayı öğretir	3	6
Hepsi	34	68
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %8'inin oyunun çocukları duygusal yönden rahatlattığını; %8'inin çocuğun özgüvenini arttırdığını; %10'unun duygusal tepkileri öğrettiğini; %6'sının yardımlaşma ve paylaşmayı öğrettiğini; %68'inin ise bunların hepsini de etkilediğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 7. 36. Zihinsel Gelişimi Etkileyen Oyun Guruplarının Dağılımı

	n	%
Koşmaca oyunları	0	0
Düşündürücü (hayali oyunlar)	34	68
Öykülü oyunlar	12	24
Küme oyunları	4	8
Top oyunları	0	0
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin koşmaca ve top oyunlarının çocuğun zihinsel gelişimine katkıda bulunmadığına inandıkları; %68'inin hayali oyunların zihinsel gelişimi etkilediğine inandıkları; %24'ünün öykülü oyunların; %8'inin ise küme oyunlarının zihinsel gelişimi etkilediğine inandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7. 37. Koşmaca Oyunlarının Çocuğun Gelişimine Katkısının Dağılımı

	n	%
Zihinsel	0	0
Sosyal	4	8
Duygusal	2	4
Psiko-motor	30	60
Fiziksel	14	28
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %8'sinin koşmaca oyunlarının sosyal gelişimi etkilediğine; %4'ünün duygusal gelişimi etkilediğine; %60'ının psiko-motor yönüyle geliştirdiğine; %28'inin fiziksel gelişim yönüyle etkilediğine inandıkları tespit edilmiştir. Koşmaca oyunları genel olarak hareketli oyunlarda ele alınır. Bu oyunlarda anketimize katılan öğretmenlerimizin de belirttiği gibi çocukları psiko-motor geliştirmektedir.

Tablo 7. 38. Çocuğun Gelişiminde Etkili Olan Oyunların Dağılımı

	n	%
Düşündürücü	3	6,0
Küme oyunları	2	4,0
Koşmaca oyunları	7	14,0
Öyküleme	5	10,0
Hepsi	33	66,0
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %6'sının düşündürücü oyunların; %4'ünün küme oyunlarının; %14'ünün koşmaca oyunlarının; %10'unun öyküleme oyunlarının; %66'sının ise bunların hepsinin çocukların gelişiminde etkili olduklarını belirttikleri anlaşılmaktadır. Çocuğun gelişimine şıklardan belirtilenlerin hepsinin katkısı bulunmaktadır. Öğretmenlerin de genellikle bunları bildikleri ve oyun çeşitleri hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 7. 39. Araçla Oynanan Oyunların Çocukların Gelişimine Katkısının Dağılımı

	n	%
Fiziksel gelişim	14	28,0
Zihinsel gelişim	2	4,0
Sosyal gelişim	10	20,0
Psiko-motor gelişim	24	48,0
Dil gelişimi	0	0
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %28'inin araçla oynanan oyunların çocukları fiziksel yönden geliştireceğine; %4'ü zihinsel yönden; %20'si sosyal yönden; %48'i psiko-motor yönden etkileyeceğine inandıkları anlaşılmaktadır. Araçla oynanan oyunlar çocukların gelişimlerin belirli oranlarda katkısı olduğunu anketimize katılan öğretmenler belirtmişlerdir. Fakat öğretmenlerin de belirttiği gibi en çok hareketli yapılan oyunlar psiko-motor yönden çocukları geliştirmektedir.

Tablo 7. 40. Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Araçların Yeterli Olup-Olmadığının Dağılımı

	n	%
Evet	17	34,0
Hayır	33	66,0
Toplam	50	100

Bu verilerden okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin %34'ünün araçların yeterli olduğunu; %66 gibi büyük bir çoğunluğunun ise araç-gereçlerin yeterli olmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Bu cevapta okullardaki araç ve gereçlerin yeterli olmadığı görüşümüzü destekler niteliktedir. Okullardaki araç ve gereçlerin yeteri kadar olabilmesi için devlet gerekli desteği sağlamak zorundadır.

TARTIŞMA

Okulöncesi eğitim programları içinde oyunun çocuğun gelişimine olan etkileri konulu araştırmamız, toplanan kaynaklar ve elde edilen anket sonuçlarına göre oyunun çocuk gelişimine olan etkilerini destekler niteliktedir. Oyunun çocuğun gelişimine katkıda bulunabilmesi için bilinçli ve programlı bir şekilde oynatılması gerekmektedir. Yapılan kaynak taramasında okulöncesi eğitim kurumlarının her türlü oyun araçlarıyla donatılması gerektiğini belirtmektedir. Bizim yaptığımız anket sonuçlarına göre ise Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıflarımızın yeteri kadar araç ve gerece sahip olmadıkları görülmektedir.

Anket sorularımızdan bir tanesi de öğretmenlerin branşlarında uzman olup olmadıklarını araştırmaktı. Yapılan anket sonuçlarına göre Kütahya ilinde görev yapan öğretmenlerin çoğunluğu anasınıfı öğretmeni olduklarını belirtti. Fakat bazı okullardaki öğretmenlerin ise branşlarının sınıf öğretmeni veya branş öğretmeni olduğunu, bu alanda görev yapmakta olduklarını belirtmişlerdir. Bu da çalışmamızı destekleyen önemli sonuçlardan biridir. Çoğunluğunun anasınıfı öğretmeni olması da bizi sevindiren önemli bir gelişmedir. Velilere sorduğumuz sorulardan biri de okullardaki oyun alanlarının temizlik durumlarıydı. Veliler okulların yeteri kadar temiz olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmamızda okulöncesi eğitim kurumlarının evde oynatılan oyunlardan çok farklı oyunlar oynatıldığını buralarda oynatılan oyunların bilinçli ve programlı bir şekilde oynatıldığında çocukların gelişimine katkıda buldukları tespit edilmiştir.

Okulöncesi eğitim kurumlarının yeteri kadar oyun alanına ve bahçeye sahip olmadıklarını yaptığımız anket sonuçlarından tespit etmiş bulunmaktayız.

Genellikle okulöncesi eğitim kurumlarından il ve ilçe merkezinde ikamet etmekte olan çocukların yararlanabildiği, bazı büyük kasabaların da anasınıfları bulunduğunu tespit etmiş bulunmaktayız. Fakat ülke genelinde bütün köy ve kasabalara kadar yayılabilmesi için devletin bütün imkanlarını seferber etmesi taraftarıyız.

Okulöncesi eğitim kurumlarının anne babalarının çocuklarını başlarından savdıkları yerler değil, çocukların gelişimi için gönderdikleri yerler olması gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırma sonuçlarına ve toplanan verilere göre oyunun çocuğun yaşamında beslenme, solunum gibi temel öğelerden biri olduğu tespit edilmiştir. Okulöncesi eğitimde oyunun çocuğun gelişimi açısından büyük bir önemi olduğu ortaya çıkmıştır. Değişik oyunlar çocuğun çeşitli yönlerdeki eğitimine etkide bulunarak gelişmesini sağlamaktadır. Bunlar; fiziksel, psiko-motor, duygusal, zihinsel, dil ve sosyal gelişimlerdir. Oyunun çocuğun bu gelişimleri açısından kaçınılmaz bir yeri vardır. Oyun oynaması engellenen bir çocuk sağlıklı bir gelişim gösteremez.

Oyun; çocuğun kendini en dolaysız, en kolay ve anlamlı şekilde ifade edebildiği bir yöntemdir. Yetişkinler çocuklarla, en iyi iletişimi, düşüncelerini oyunla ortaya koyabilir. Sorunlarını, oyun yoluyla dile getirir. Oyun çocuğun dünyası ve yaşamının bir parçasıdır.

Oyun, çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları kendi deneyimleriyle öğretmeyi sağlar. Oyun, çocuğu izleyen gözlemciye çocuğun zihin, kişilik ve yakın çevre özellikleri hakkında bilgi verirken bir yandan da çocuğa eğitsel tedavi işlevini sürdürür. Çocuk oyun içinde toplumu ve ailesini yaşar ve yaşatır. Kendisine zorla yemek yediren annesinin bu olumsuz tutumunu bebeğine uygularken rahatlamaya çalışır. Çocuk oyun dünyasında egemendir. Yaşlıları dışında kimsenin bu dünyaya girmesini istemez.

Oyun, çocukların en doğal anlaşma ortamıdır. Bir araya gelen iki çocuk, daha birbirinin adını öğrenmeden oynamaya koyulurlar. Çünkü oyun onların ortak dilidir. Ancak birlikte oynayabilmek için oyuncakları paylaşmak, oyun kurallarını bozmamak gerekir. Oyun üç yaşından başlayarak çocukları işbirliğine iter. Böylece oyun, çocuğun toplumsal bir varlık olarak gelişmesinde en doğal ortam olur. Oyunun tadı, bencilliği geriye itmesidir. Oyun aracılığıyla gelişen bu arkadaşlık ilişkisi giderek toplu oyunlarda daha düzenli bir işbirliğine yol açar. Başlangıçta üç çocuk bir araya gelince birisi kenarda kalır. Zamanla üçlü ve daha kalabalık kümelerde anlaşma sağlanır.

Çocuğun ikili oyunlarda olsun, üçlü ve toplu oyunlarda olsun, davranış biçimi aile içinde aldığı eğitimi yansıtır. Evde her istediği yapılan, bir dediği iki edilmeyen çocuk başlangıçta zorluk çeker. Bencil davranır, paylaşmaya yanaşmaz. Çabuk küser, mızıkçılık eder. Zora gelince büyüklere sığınır. Özellikle ev dışında yaşlılarıyla oynama olanağı bulamayan çocuklarda sıklıkla görülür. Böyle bir durumun görülmemesi için çocukları

okulöncesi eğitim kurumlarına göndermemiz gerekmektedir. Çocuğun gelişimi doğrultusunda oyunun en iyi ve en doğru öğretildiği yerler okulöncesi eğitim kurumlarıdır.

Okulöncesi eğitim kurumları çocuğun yaşına ve gelişimine uygun programlı olarak eğitim yapan kurumlardır. Bazı anne ve babaların çocuklarını baştan savdıkları yerler olarak görülmemelidir. Anaokulunu öğretim yapan bir kurum olarak görmek de yanlıştır. Kimi anababalar çocuklarının her gün yeni bir şeyler bilinen Frobel'in belirttiği gibi, anaokulunun amacı çocukta öğrenmeye ilgi uyandırmaktadır. Çocuğa bilgiler aktarılmaktan çok, çocuğun içinde var olan yeteneklerinin serpilmesine yardımcı olmaktır.

Okulöncesi eğitim kurumu, kuralları en etkili biçimde öğretebilen bir kurumdur. Bu kuralları öğretirken onları sıkmadan ve oyun ortamında öğretmektedir. Çocuk burada, kendi hakkını korurken paylaşmayı ve başkalarının özgürlüğünü zedelememeyi öğrenir.

Okulöncesi eğitim kurumları çocukların hareket faaliyetlerine imkan hazırlayan kurumlar olmalıdırlar. Bu kurumlarda renk, sayı ve kavramlar çocuğun düşüncesine uygun bir biçimde somuta indirgenerek verilmelidir. Parmak, boya, resim faaliyeti, su oyunu, kum oyunu, ritmik cimnastik, bloklarla oynama önde gelen oyun dizileri arasında olmalıdır. Çocukların oynama önde gelen oyun dizileri arasında olmalıdır. Çocukların hoşlandıkları dramatik oyun köşeleri, doktorculuk, bebekçilik, bakkalcılık köşeleridir. Çocuk, en iyi ve örgütlü oyun ortamını okulöncesi eğitim kurumunda bulmalıdır. Böyle özgür ve duyguların rahatlıkla ifade edildiği okulöncesi eğitim kurumları hazırlarsak çocukların gizil güçleri kolayca ortaya çıkar.

Yaptığımız çalışma sonunda şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, artık toplumumuz çocuğa verilmesi gereken önemi kavramış durumdadır. Genellikle veliler çocuklarını okulöncesi eğitim kurumlarına, çocuklarının gelişimine katkıda bulunması amacı ile göndermektedirler. Aynı zamanda okulöncesi eğitim kurumlarından velilerin bir takım beklentileri de bulunmaktadır. Bu beklentiler; okulöncesi eğitim kurumlarının daha çok araç ve gerece sahip olması, yeterli oyun alanının bulunması, okulöncesi eğitim kurumlarının daha temiz olması ve görev yapan öğretmenlerin kendi branşlarında uzman olan kişiler olmaları olarak sıralanabilir.

Okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan kişiler bu alanda uzman kişiler olmalıdır. Buralarda görev yapan öğretmenler anasınıfi öğretmeni yetiştiren kurumlardan

mezun olan kişiler olmalıdır. Anasınıfı mezunu olmayan sınıf öğretmeni ve branş öğretmenlerinden mümkünse anasınıfı öğretmeni yapılmamalıdır. Çocukların gelişim özelliklerini bilen onların ruhsal yapılarını bilen ve bu alanda eğitim almış kişiler görev yapmalıdır.

Okulöncesi eğitim kurumlarından beden eğitimi, resim-iş ve müzik öğretmenlerinden mümkün olduğunca yararlanılmalıdır.

İyi bir anasınıfı öğretmeni, bu çağ çocuklarının gelişim özelliklerini ve gereksinimlerini iyi bilmelidir. Onlara kişisel olarak yaklaşmalı, onları desteklemeli ve onlara yardımcı olmalıdır. Aşırı saldırgan ya da içe dönük çocuklarla özel olarak ilgilenmelidir. Anne ve babalarıyla görüşerek yetiştirme anlayışları ve tutumlarına ilişkin bilgiler edinmelidir. Okulöncesi eğitim kurumlarında oyun oynatılırken öğretmen hakem konumunda olmamalı, çocukları yönlendirmelidir.

Oyun öğretilirken açıklamalar, çok kısa olmalı, tam cümleyle ifade edilmeli, çocuğun anlayacağı bir dil kullanılmalıdır. Somut eşya ve bildiği şeyler üzerinde çalışma yapılmalıdır. Uygun araç seçilmelidir, seçilen eşya ve araçlar, basit, çocuk için tehlikesiz ve çocuğun korkmadan kullanabileceği yapıda olmalıdır.

Başlangıç olarak kolay oyunlar seçilmelidir. Seçilen oyunlar içinden çıkılmayacak kadar zor ve çocuğu sıkacak derecede uzun olmamalıdır. Oyunlar kısa tutulmalıdır. Oyunlardan sonra mutlaka başarılı olan çocuklar ödüllendirilmelidir.

Oyun oynatılırken mutlaka seviye grupları oluşturulmalıdır. Oyuna başladıktan sonra oyun oynayan çocukları kendi başlarına bırakmamalı. Öğretmen mutlaka başlarında beklenmelidir. Oyuna ilgi düşüklüğü görüldüğü anda öğretmen hemen oyunu değiştirmelidir. Eğer öğretmen çocukların oyuna ilgilerinin dağıldığını fark edemezse çocuklar kendi ilgi köşelerine çekilir ve kendi kendilerine oynamaya başlarlar. Oyunun bir eğitim değeri taşıyabilmesi için öğretmenin gerekli zamanda gerekli uyarıları ve hatırlatmaları yapması gerekmektedir. Oyuncu sayısı fazla ise mutlaka oyuncular değiştirilerek bütün çocukların oynamasına imkan sağlanmalıdır.

Eğiticinin amacına ulaşabilmesi için, çocukların kapasitesini anlayabilmeli, verilmek istenen şeylerin ne derece alınabildiğini gözlemleyebilmelidir. Eğitimci çocukların her birini iyi tanımalı, gelişen özelliklerini bilmelidir. Konuşma problemi olan ve bundan dolayı

rahatsızlık duyan bir çocuğa tekerlemeli bir oyunda zorlanmalıdır. Çocukların yaşlarına göre oyun oynatılmalıdır. Çocukların neşeli oldukları zamanlar oyun için en elverişli zamanlardır.

Seçilen oyun yeri oyuna uygun olmalıdır. Geniş bir alanı gerektiren oyun dar bir ortamda oynatılmamalıdır. Oyun yerinin normalden sıcak ve soğuk, gürültülü, havasının kirli olmamasına dikkat edilmelidir.

Okulöncesi eğitim kurumları; her çeşit oyun araçlarıyla ve oyuncularla donatılmalıdır. Bu kurumlar okulöncesi dönemi çocuklarının oyun gereksinimlerini karşılayabilmelidir. Çocuklar için oyun bahçeleri ve oyun salonları düzenlenmelidir.

Çocuk üç yaş geldiğinde “Sağlıklı eğitim ve gelişimi” için, bir kurumda okulöncesi eğitim programından yararlanmaya başlamalıdır. Bu eğitime çocuğun bireysel özelliklerine göre, yarım günde başlanabilir. 4 ve 5 yaşlarında tam güne geçilebilir.

Okulöncesi eğitim kurumu, çocuk için ailesinden ilk ayrılış olacağı için kuruma alışmakta zorlanabilir. Burada önemli olan, çocuğun belli zamanda annesi tarafından ziyaret edeceği ve belli saatte servisi tarafından alınacağı konusunda oluşturulacak güvenle çocuk rahatlıkla okulöncesi kuruma alışabilir. Bu güvenin oluşturulması için gerektiğinde anneye kademeli uzaklaştırma uygulanabilir.

Çocuğun kurum ortamına alışabilmesi için, aile üyelerinin tümü kararlı olmalı, bu konuda çocuğa ödün vermemelidir. Çünkü anne ve babanın bu konudaki çelişkili tutumu, gelecekteki okul fobisinin nedeni olabilir. Anne ya da diğer aile fertlerinden gelebilecek bugünlük gitmese de olur düşüncesini çocuk kullanabilir ve kuralları olan bir kurum yerine kuralları olmayan ya da kolay olan aileyi yeğleyebilir. Bu nedenle çocuğun anaokuluna başlamasında zamanlama doğru yapılmalı, alınan karar uygulanmalıdır.

Okulöncesi eğitim kurumu çocuğu barındıran değil, eğiten bir kurum olmalıdır. Amaç, annenin yokluğunda zamanı geçirmek değil, çocuğun okulöncesi eğitim programından yararlanmasını sağlamaktır.

İşte bu nedenlerden dolayı, annesi çalışsın ya da çalışmasın her çocuğun temel eğitim kapsamında okulöncesi eğitim ihtiyacı vardır. Sağlıklı bir gelişim için, 3-6 yaş arası bir okulöncesi eğitim kurumunda eğitim gereklidir. Dileğimiz okulöncesi eğitimin yurt çapında yaygınlaştırılması ve zorunlu eğitim kapsamına alınmasıdır.

KAYNAKLAR

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu

AÇIKADA, Caner – ERGEN, Emin. Bilim ve Spor, Bürotek Ofset, Ankara, 1990.

AKKÖK, Füsün. İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 1996.

AKYÜZ Hüseyin, Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma, M.E.B., 1991, İstanbul.

Ana Sınıfı Programı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1994.

Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Eğitsel Oyunlar Ders Notları.

ARACI, Hikmet. Okullarda Beden Eğitimi, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 2000.

BAŞARAN İbrahim-Ethem, Eğitime Giriş, Kızılay, Ankara, 1989.

BAŞARAN, Musamet. Oyunlarla Spora Hazırlık, M.E.Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992.

BAUMANN, S. Çev: İKİZLER, Can – ÖZCAN, Ali Osman. Uygulamalı Spor Psikolojisi, İstanbul, 1994.

CAN, Niyazi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Ankara, 1997.

CÜCELOĞLU, Doğan. İnsan ve Davranışı, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1997.

ÇAMLIYER, Hüseyin. Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun, Can Ofset Bornova, İzmir.

ÇOKNAZ, Hakkı. İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi ve Aletli Cimnastik, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları, Bolu, 1998.

ÇOLAKOĞLU, H. Çocuk ve Spor, BTGM Yayını, Ankara, 1986.

DÖNMEZ, Necati Baykoç. Oyun Kitabı, Esin Yayınevi, İstanbul, 1992.

DÜNDAR Mehmet, Çocuklar İçin 150 Yeni Oyun, İstanbul, 1989.

DÜNDAR, Uğur. Antrenman Teorisi, İzmir, 1994.

Eğitsel Oyunlar, Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Ders Notları.

ERKUT Nimet, Okul Öncesi Eğitimiyle İlgili Uygulamalı Çalışmalar, Esin Yayınevi, Ankara.

ERTÜRK Selahattin, On Yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları, Ankara, M.E.B., 1974.

GÖKDEMİR, Kadir. Güreş Antrenmanının Bilimsel Temelleri, Ankara, 2000.

GÖKMEN, Hülya – KARAGÜL, Tansu – AŞÇI, Hülya. Psikomotor Gelişim, Ankara, 1995.

HAZAR, Muhsin. Oyunla Eğitim, Ankara, 1996.

KANTARCIOĞLU Selçuk, Anaokullarında Metot ve Öğrenim, M.E.B., İstanbul, 1978.

KARAKUŞ, Seydi-KÜÇÜK, Veysel. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Ocak, 1999, Yıl:1 Sayı: 1

KASAP, Hasan. Cimnastikte Kipeler ve Basamaklamalar, Asistanlık Tezi, 1974.

MENGÜTAY, Artistik Cimnastik, İstanbul, 1992.

MENGÜTAY, Sami. Okul Öncesi ve İlkokullarda Beden Eğitimi ve Spor, İstanbul, 1991.

MURATLI, Sedat. Çocuk ve Spor, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1997.

OĞUZKAN Şule-ORAL Güler, Okul Öncesi Eğitim, M.E.B., İstanbul, 1987.

OĞUZKAN Şükran- TEZCAN Emine-TÜR Gülseren-DEMİRAL Özgür, Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri ve Eğitici Oyuncaklar, M.E.B., İstanbul, 1981.

OĞUZKAN, Şule-ORAL, Güler. Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları, Okul Öncesi Eğitimi, Milli eğitim Basımevi, İstanbul, 1995.

Okul Öncesi Çocuk Gelişim ve Eğitim Kurumlarında Yıllık Program, M.E.B, Ankara 1982.

Okulöncesi Eğitim Programları M.E.B. Ankara, 1994.

ÖZDOĞAN, Berka. Çocuk ve Oyun, Anı Yayıncılık, Ankara, 1997.

ÖZER, Dilara Sevimay – ÖZER, Kamil. Çocuklarda Motor Gelişim, Kazancı Kitap Tic., İstanbul, 2000.

ÖZGÜR İbrahim N., Günün Ana Okulları, Takıoğlu Matbaacılık, İstanbul, 1981.

Pamukkale Üniversitesi, Ana Sınıfı Bölümü Ders Notları, 1996.

SEL Ruhi, Okul Öncesi Çocuklarına Oyunlar Rontlar, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2000.

SEL, Ruhi, Oyunlar ve Rondlar, MEB., İstanbul, 1985.

SEL, Ruhi. Beden Eğitimi Oyun ve Öğretimi, M.E.Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1993.

SEYREK, Hilmi-SUN, Muammer. Çocuk Oyunları Okul Öncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı, M.E.Yayınları, İzmir, 1997.

SIVASLIOĞLU Aziz, Okul Öncesi Eğitimde Üniteler, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1995.

SUN, Muammer – SEYREK, Hilmi. Okul Öncesi Eğitimde Oyun Ders El Kitabı, Mey Müzik Eserleri, İzmir, 1991.

SUVEREN, Salih. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Gazi Üniversitesi, C.III, S.4, Ankara, Ekim 1989.

TEKİŞİK Hüseyin Hüsnü- KARABIYIK Erol Ünal, Milli Eğitimle İlgili Kanunlar, Üner Yayınları, Ankara.

Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, Ankara, 1997, Sh.:2

ÜLGEN, Gülten – FİDAN, Emel. Çocuk Gelişimi, M.E.Basımevi, İstanbul, 1992.

YA-PA Okul Öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Seminer, YA-PA Yayınları, İstanbul, 1993.

YAVUZER, Haluk. Çocuk Eğitimi El Kitabı, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1995.

YAVUZER, Haluk. Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1998.

YÖRÜKOĞLU, Atalay. Çocuk Ruh Sağlığı, Özgür Yayınları, No.48, Ankara, 1998.

EK 1 : VELİLERE YAPILAN ANKET FORMU

EK 2 : ÖĞRETMENLERE YAPILAN ANKET FORMU

ANKET

Sayın Veli;

Elinizde bulunan bu anket bilimsel araştırma için hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. İsim yazmayınız. Vereceğiniz samimi cevaplar için teşekkür ederiz.

Halil AYTEKİN

Beden Eğt. Öğretmeni

- 1- Cinsiyet
 Erkek Bayan
- 2- Öğrenim durumunuz
 İlkokul Ortaokul Lise
 Üniversite Yüksek lisans
- 3- Kaç çocuk sahibisiniz ?-
 1 2 3
 4 5 ve üzeri
- 4- Eşiniz çalışıyor mu ?
 Evet Hayır
- 5- Anne baba beraber mi yaşıyor ?
 Evet Hayır
- 6- Beraber Yaşamıyor ise Çocuk Kimin Yanında ?
 Anne Baba
- 7- Çocuğunuz
 Öz Üvey Evlat Edinilmiş
- 8- Okul Öncesi Eğitime Gönderme Nedeniniz?
 Çocuğun öz bakım gelişimi
 Bilişsel ve dil gelişimi
 Bedensel gelişim
 Sosyal ve duygusal gelişim
 Hepsi
- 9- Çocuğunuz ne kadar süre okul öncesi eğitime devam etmekte ?
 0-6 Ay 7-12 Ay 13-16 Ay
 17-24 Ay 2 Yıl ve Üzeri
- 10- Çocuğunuzun kaç yaşında iken okul öncesi eğitim programına kayıt yaptırınız ?
 4 Yaş 4,5 Yaş 5 Yaş
 5,5-6 Yaş 6 Yaş
- 11- Okul öncesi eğitimde çocuğun gelişmesinde oyunun önemine inanıyor musunuz ?
 Evet Hayır
- 12- Cevabınız evet ise çocuğun hangi yönlerden gelişim göstereceğini düşünüyorsunuz ?
 Fiziksel gelişim
 Sosyal ve duygusal gelişim
 Zihinsel gelişim
 Dil gelişimi
 Hepsi
- 13- Okul öncesi eğitimde çocuğunuzun kendi yaş grubunda oyun oynaması sizin için önemli mi?
 Evet Hayır
- 14- Çocuğunuzun okul öncesi eğitimde eğitimcinin deneyimli olması sizin için önemli mi?
 Evet Hayır
- 15- Çocuğunuzun okul öncesi eğitime göndermeniz aşağıdaki nedenlerden hangisine en yakın olabilir ?
 Eşimle beraber çalışıyoruz, bakımı zor
 Eşimin rahatsızlığından dolayı
 Çevremizde bulunanlar gönderdiği için
 Çocuk çok yaramaz
 çocuğun gelişimine katkı amacı ile
- 16- Evde çocuğun seviyesine uygun oyun oynattığınıza inanıyor musunuz ?
 Evet Hayır
- 17- Okuldan dönüşte çocuğunuzun hangi oyunları öğrendiğini soruyor musunuz ?
 Evet Hayır
- 18- Cevabınız evet ise oynanan oyunlarla sizin verdiğiniz oyunlar arasında nasıl bir bağlantı kurarsınız ? uygun olanı işaretleyiniz.
 Evde oynatılan oyunlarla aynı
 Oynanan oyunlar farklı
 Evde oynanan oyunlar gelişigüzel
 Okulda öğrendikleri becerisini geliştiriyor
 Oyun oynamaktan sıkılıyor
- 19- Çocuğunuzun bulunduğu okulöncesi kurumun eksiklikleri nelerdir? Size göre önemli olanını belirtiniz.
 Araç gereç yetersizliği
 Eğitici öğretmen yetersizliği
 Temizlik yetersizliği
 Oyun alanının sınırlılığı
 Sınıf sayısı yetersizliği (yaş grubu açısından)
- 20- Okul öncesi eğitim süresince çocuğunuzda ne gibi olumlu değişiklikler gözlemlediniz. Size göre en önemli olanını işaretleyiniz.
 Düzenli yemek yeme alışkanlığı
 Düzenli uyku alışkanlığı
 Diğer arkadaşlarıyla uyum içerisinde olabilmesi
 Kendisini daha rahat ifade edebilmesi
 Zeka ve kavrama gücünün artması

ANKET

Değerli Meslektaşım;

Elinizde bulunan bu anket bilimsel araştırma için hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. İsim yazmayınız. Vereceğiniz samimi cevaplar için teşekkür ederiz.

Halil AYTEKİN

Beden Eğt. Öğretmeni

1. Yaşınız
 18-20 21-25 26-30 31-35
 36 ve üzeri
2. Mesleğinizde kaçınıcı yılınız ?
 0-1 1-3 3-5 5-8
 8 ve üzeri
3. Mezun olduğunuz okul
 Ana Sınıf Öğretmenliği Böl.
 Kız Meslek Lisesi, Ana Sınıf Böl.
 Sınıf Öğretmenliği Böl.
 Branş Öğretmenliği Böl.
 Diğer.....
4. Çocukların eğitiminde oyunların etkili olduğuna inanıyor musunuz ?
 Evet Hayır
5. Cevabınız Evet ise eğitim içerisinde oyunun etkisini hangi yüzde ile açıklayabilirsiniz ?
 % 20 % 40 % 60
 % 80 % 100
6. Oyunun çocuğun gelişiminde etkili olduğuna inanıyor musunuz ?
 Evet Hayır
7. Cevabınız evet ise hangi yönlerden geliştirdiğini düşünüyorsunuz ?
 fiziksel Psiko-motor Hepsi
 Sosyal ve Duygusal Zihinsel
8. Oyunla fiziksel gelişimi amaçlarken size göre çocukta en belirgin değişim hangisidir ?
 Vücut sisteminin düzenli çalışması
 İç salgı bezlerinin daha düzenli çalışması
 Kas iskelet sisteminin gelişmesi
 Fiziksel fonksiyonların olgunlaşması ve bireyselleşmesi
 Dolaşım sisteminin gelişmesi
9. Oynatılan oyunların size göre süresi önemli mi?
 Evet Hayır
10. Cevabınız evet ise oyunun süresi niye önemlidir? Size göre en önemlisi hangisidir?
 Uzun süreli oyunlarda çocuğun dikkatimin dağılacığından dolayı
 Kas iskelet sisteminden dolayı
 Solunum yetersizliğinden dolayı
 Kardiyovasküler sistemden dolayı
 Hepsi
11. Oyun seçiminde size göre nelere dikkat edilmelidir?
 Yaş
 Katılım sayısı, cinsiyet
 Sınıfın veya salonun büyüklüğü
 Oyunun amacı
 Hepsi
2. Aynı takvim yaşı fakat farklı biyolojik yaştaki çocukların gruplandırılması size göre gerekli midir?
 Evet Hayır
13. Okul öncesi eğitimde oyun, çocuğunuzun zihinsel gelişimini nasıl etkiler ?
 Problem çözme yeteneğini geliştirir
 Zihinsel becerileri artırır
 Kavrama gücünü artırır
 Çabuk karar verme yeteneğini artırır
 Hepsi
14. Okul öncesi eğitimde oyun, çocuğun sosyal gelişimini nasıl etkiler ?
 Aile ve yakın çevre ilişki ve sorumluluklarını öğrenir
 Cinsel kimliğini kazanır
 Toplumsal kuralları öğrenir
 Otokontrolü öğrenir, biz duygusunu geliştirir
 Hepsi
15. Okul öncesi eğitimde oyun çocuğun duygusal gelişimini nasıl etkiler ?
 Duygusal yönden rahatlar
 Özgüveni artar
 Duygusal tepkileri öğrenir
 Yardımlaşmayı, paylaşmayı öğrenir
 Hepsi
16. Okul öncesi eğitimde zihinsel gelişimi en çok hangi oyun grubu etkiler ? (size göre)
 Koşmaca oyunları
 Düşündürücü (hayali-temsili) oyunlar
 Öykülerle oyunlar
 Küme oyunları
 Top oyunları
17. Koşmaca oyunları çocuğunuzun aşağıdaki gelişimlerinden en çok hangisi etki eder ?
 Zihinsel gelişim
 Sosyal gelişim
 Duygusal gelişim
 Psiko-motor gelişim
 Fiziksel gelişim
18. Okul öncesi eğitimde oynatılan oyunlar gruplandırıldığında size göre çocuğun gelişiminde etkili olan hangisidir ?
 Düşündürücü
 Küme oyunları
 Koşmaca oyunları
 Öyküleme
 Hepsi
19. Okul öncesi eğitimde araçla oynanan oyunlar (denge oyunları, minderde oyunlar, top oyunları vs) çocuğun hangi yönünü geliştirir ?
 Fiziksel gelişim
 Zihinsel gelişim
 Sosyal gelişim
 Psiko-motor gelişim
 Dil gelişimi
20. Okulöncesi eğitimde kullanılan araçlar size göre yeterli mi?
 Evet Hayır

DİZİN

A	alle, 14, 61, 84, 97, 102, 105 anket, 101 Anne, 84, 104, 105, 116 Arag, 69, 73, 74, 90		
B	Blok kögesi, 17		
C	Çocuk, 1, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 23, 24, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 36, 39, 40, 49, 51, 52, 53, 57, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 73, 74, 79, 83, 88, 93, 102, 103, 105, 106, 107, 108, 116, 117		
D	Daire, 22, 39, 71, 75 DİT. GELİŞİMİ, 74, 115 Düşüncü Oyunları, 39, 114	E	Eğitim, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 15, 18, 19, 20, 28, 29, 36, 42, 62, 78, 79, 80, 82, 85, 86, 87, 88, 90, 106, 107, 108, 113, 116 esya, 21, 46, 79, 104 Evcilik, 19, 34, 113
F	Fiziksel, 53, 55, 87, 94, 99, 100, 117	G	geişim, 13, 17, 28, 32, 34, 35, 44, 51, 53, 54, 56, 57, 63, 65, 85, 87, 99, 100, 102, 104, 105
H	halıca, 7, 41, 42, 68, 70, 75, 76, 77 hareket, 13, 14, 21, 32, 33, 44, 45, 49, 56, 57, 61, 72, 75, 103 hareketli, 15, 34, 37, 41, 99, 100	H	Hareket, 13, 14, 21, 32, 33, 44, 45, 49, 56, 57, 61, 72, 75, 103
K	Kardeşimi Gördün mü, 76 Karman Çorman, 72 Kıskang Tavuklar, 72 Kosma, 23, 51, 52, 56, 77 Kurt Baba, 75 Kırmızı Oyunları, 39, 114	L	Lavabo, 78
M		M	malzeme, 11, 19, 43
O	okulöncesi, 1, 83, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 105 Oturma Topu, 71 Oyun, 1, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 61, 62, 63, 64, 69, 70, 72, 73, 77, 79, 88, 89, 90, 91, 96, 102, 103, 104, 105	P	Parlak Oyun, 80 Program, 79, 107 Psikomotor, 53, 107
S	Sanat Kögesi, 114 sekte, 50, 72 sığama, 17, 23, 24, 46, 50, 51, 52 Sığama, 52, 115	T	Tekerleme, 74, 75 top, 23, 24, 27, 28, 50, 56, 57, 60, 80, 98 Trafik Oyunu, 79
Y	Yakalama, 32, 50, 67	Y	Yakalama, 32, 50, 67